

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

IDEA SOKOLSTVÍ V DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI
Diplomová práce
(magisterská)

Autor: Jitka Neumannová, učitelství pro střední školy
tělesná výchova - francouzská filologie
Vedoucí práce: prof. PhDr. Bohuslav Hodaň, CSc.
Olomouc 2011

Jméno a příjmení autora: Jitka Neumannová

Název diplomové práce: Idea sokolství v dnešní společnosti

Pracoviště: Katedra kinantropologie a společenských věd

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Bohuslav Hodaň, CSc.

Rok obhajoby diplomové práce: 2011

Abstrakt: Tato diplomová práce je zaměřena na vznik a vývoj Tyršovy myšlenky a jejího uplatnění v průběhu historie českého národa. Cílem práce bylo zjistit, zda se sokolská myšlenka změnila a jak ovlivňuje nebo by mohla ovlivnit dnešní společnost. Dílčí cíle se týkaly současných problémů organizace Sokol souvisejících s Tyršovou myšlenkou. Prováděli jsme kvalitativní výzkum, ve kterém byly jako metody zkoumání použity dotazníky, analýza dotazníků, literární rešerše, rozhovor a jeho analýza. Závěry získané analýzou výsledků naznačují, že se původní sokolská myšlenka nezměnila, ale kvůli odlišným hodnotám ve společnosti 19. a 21. století se jí nedaří zcela naplňovat. Sokolská organizace přináší nejen sportovní, ale i kulturní a společenské vyžití pro širokou veřejnost a zde je možné vidět realizovaný odkaz dr. Tyrše dnešní společnosti.

Klíčová slova:

Idea, Sokolství, Sokol, Sportovní organizace, Sokolské jednoty

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Jitka Neumannová

Title of the master thesis: The idea of the Sokol movement in the modern society

Department: Department of Kinanthropology and Social Sciences

Supervisor: prof. PhDr. Bohuslav Hodaň, CSc.

The year of presentation: 2011

Abstract: This thesis focuses on the emergence and development of Tyrš ideas and its application in the history of the Czech nation. The aim was to determine whether the Sokol idea has changed and how it affects or could affect today's society. Sub-goals related to current issues of the organization Sokol somehow connected with the Tyrš idea. We performed a qualitative research, which was used as a method of investigation questionnaires, analysis of questionnaires, literature review, interview and analysis. The conclusions obtained by analyzing the results suggest that the original idea of the Sokol changed, but because of different values at the 19th and 21th century, it can not fully meet. The Sokol brings not only sports but also cultural and social activities for the general public and here we can a link to today's society implemented by Dr. Tyrš.

Key words:

The idea, The Sokol movement, Sokol, Sport organisation, The unions of Sokol

I agree the thesis paper to be lend within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením prof. Bohuslava Hodaně, uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 4.5.2011

.....

Děkuji prof. Hodaňovi za pomoc a cenné rady, které mi poskytl při zpracování diplomové práce. Dále děkuji všem členům sokolských jednot za spolupráci při výzkumu. Také děkuji členům sokolské jednoty Dvůr Králové nad Labem za jejich ochotu podílet se na výzkumu této diplomové práce

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Přehled poznatků	11
2.1. Pojem sokolství.....	11
2.2. Tyršova a Fügnerova představa sokolství.....	13
2.3. Sokolství na přelomu devatenáctého a dvacátého století	22
2.4. Sokolství v průběhu první světové války	24
2.5. Sokolství mezi válkami.....	26
2.6. Sokolství za druhé světové války	31
2.7. Sokolství po válce do roku 1968	32
2.8. Sokolství po roce 1990 až do dneška	34
2.9. Sokolství očima osobností	37
2.9.1. T. G. Masaryk.....	38
2.9.2. Edvard Beneš.....	39
2.9.3. Jan Masaryk	41
2.9.4. Václav Havel.....	41
3. Cíle a výzkumné otázky.....	43
4. Metodika.....	44
5. Výsledky	46
5.1. Dotazníky.....	46
5.1.1. Používané pojmy a termíny v dotaznících	48
5.2. Rozhovor	75
5.2.1. Výsledky rozhovoru	76
5.2.1.1. Význam sokolské myšlenky v dnešní době.....	77
5.2.1.2. Sporty v Sokole	78
5.2.1.3. Učení sokolské myšlenky	80
6. Diskuse.....	82
7. Závěr	87
8. Summary	89
9. Referenční seznam	91
10. Bibliografický seznam.....	94

11. Přílohy	95
11.1. Příloha č. 1.: Dotazník.....	95
11.2. Příloha č. 2.: Rozhovor.....	97
11.3. Příloha č. 3.: Fotografie.....	112
12. Seznam příloh	116
13. Seznam tabulek.....	117
14. Seznam grafů	118

1. Úvod

Tělocvičná organizace Sokol a s ní spojená myšlenka sokolství jsou důležitým českým fenoménem, který vznikl v době poobrozenecké. Sokol byl organizací nejen sportovní, ale zároveň i kulturní, společenskou a vlasteneckou. Byl přítomen u všech důležitých událostí historie českého národa. Za své existence byl čtyřikrát zakázán a poté znovuobnoven. Nejdelší zrušení přišlo v roce 1948, které s krátkou přestávkou v roce 1968 trvalo až do roku 1990. Od té doby tato organizace zkouší navázat na svou slavnou historii a vyrovnat se s moderními sportovními a spolkovými trendy. Příští rok oslaví 150. výročí svého vzniku a jednou z oslav bude i dlouho plánovaný XV. všesokolský slet.

Sokol dnes sdružuje okolo 1140 jednot a téměř 190 000 členů. Tato organizace nabízí velké množství tělocvičných aktivit pro všechny věkové kategorie. V Sokole je možné upevnit zdraví, prožít mnoho zábavy, získat nové přátele a vzdělat se nejen v trenérské a cvičitelské činnosti.

I přesto, že je Sokol původně českou záležitostí, dostal se díky svým ideálům a činnostem cvičitelů i za hranice českého státu. V dnešní době počítáme 14 zemí, ve kterých Sokol existuje. Jsou to Austrálie, Francie, Kanada, Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, USA a Velká Británie. Sokol navíc vlastní cenu Pierra de Coubertina za dlouholetou činnost v oblasti rozvoje a zpřístupňování sportu aktivní veřejnosti.

Tato práce se zabývá především myšlenkou sokolství, kterou definovali zakladatelé Sokola dr. Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner v době vzniku organizace. Důležité pro mne bylo, zda tato původní myšlenka přežila těch nesnadných 150 let a jestli se nějakým způsobem změnila. Zaměřila jsem se především na možnost jejího uplatnění v dnešní době a na to, zda je toto uplatnění pro sokolskou organizaci žádoucí.

Toto téma jsem si vybrala především proto, že Sokol ovlivnil životní styl mnoha generací a ještě může mnoho generací pozitivně ovlivnit. A to nejen sportovně, ale i kulturně a společensky. Myslím si ale, že záleží především na propagaci Sokola veřejnosti a zároveň na ochotě lidí přijmout něco z minulosti do

svého uspěchaného života. V praktické části jsem se zajímala o názory členů Sokola na výše zmíněné otázky. Výsledky byly zpracovány z dotazníků a rozhovorů.

Přínos této diplomové práce vidím pro sokoly především v pohledu na současný stav Sokola a z toho vyvozené možnosti zkvalitnění jeho působení. Čtenářům by tato práce mohla přiblížit zásluhy Sokola jako organizace vlastenecké. Myslím, že větší informovanost by mohla do Sokola přivést více nových lidí.

Svou práci bych ráda zahájila Tyršovým výrokiem, se kterým bychom se vždy měli pouštět do práce.

Dodáváme, že dobře víme, kterak nacházeti se na dráze, není totéž, co býti u cíle a to tím méně, čím vzdálenější cíl, čím více a šťastnějších závodníků již dávno před námi za ním se vydat mohlo. Než co nás při tom sílit a neustále dále pudit musí, jestliť myšlenka ta, že nikoli jen o sobě a pro sebe zápol ten podnikáme, nýbrž, že celému národu našemu podstoupiti jest závod podobný a že na výsledku jeho závisí prospívání, zdar, ano i veškerá budoucnost naše (Tyrš, 1920, 14).

2. Přehled poznatků

2.1. Pojem sokolství

Sokolství je velmi obsáhlý pojem, který v sobě skrývá především antický vzor kalokagathie. Na význam a definici pojmu sokolství se zaměřilo mnoho filozofů. Mezi nimi i Anna Hogenová (2003, 16), která je přesvědčena, že „v Sokole jde o utužení těla, ale jde tam o otužení skrz ideu, která poukazuje k jakémusi počátku toho, co je české, co je nám drahé a čemu chceme být věrní.“ Dále píše, že cvičení v Sokole nás právě díky myšlence sokolství vrací k nám samotným a dává fyzické aktivitě jistý smysl, což nám jiné sportovní oddíly bez tradic nemohou poskytnout. A právě tato myšlenka sokolství, jak zdůrazňuje profesor Hodaň (2003), byla mnohem důležitější a mnohem více sjednocující, než samotné členství v Sokole.

Dále je možno chápat tento fenomén následovně. „Sokol sehrál velmi významnou kulturně-společenskou roli s významnou reflexí politickou, i když sám organizací politickou nebyl. Tato role odpovídala aktuálním společenským a politickým požadavkům, odpovídajícím celkovému vývoji“ (Hodaň, 2003, 12).

Význam sokolství a Sokola samotného vystihuje velmi jasně Květoslava Volková ve svém příspěvku v časopise Sokol.

Vznik sokolského hnutí v roce 1862 byl potvrzením emancipačních snah českého národa. Úloha a poslání organizace spočívala v obnově a rozvoji národního dědictví, vzkříšení českého duchovního života z dlouholeté morální krize a „evropského“ zařazení Čechů do moderních dějin. Úloha národně osvobozeneckého poslání Sokola odpovídala potřebám doby a především potřebám národa (Volková, 2002, 6).

Takový význam sokolství platil po všech čtyřech obnoveních Sokola. Jak se dočteme ve druhém článku stanov ČOS přijatých v roce 1990, tedy hned po posledním obnovení Sokola a zároveň i České obce sokolské, cílem a posláním obce je nejen zvyšovat tělesnou zdatnost členů, ale i vychovávat k čestnému jednání, k snášenlivosti rasové i náboženské, ke skromnosti a ukázněnosti, k

lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa. A to vše podle odkazu doktora Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera. Tak bychom dnes měli chápat ideu sokolství i my. Tedy vycházet z myšlenek Tyrše a Fügnera, milovat nejen tělesná cvičení, ale i sebe samotného, lidi kolem nás a v neposlední řadě náš národ a zem. Být hrdý na stát, ze kterého pocházím a odpovědně se starat o sebe, své bližní a svou zem. Právě jak říká dr. Eduard Beneš „Ukázněný lid, toužící pomoci jeden druhému na cestě za zdravím, silou a krásou těla i ducha u celého národa ve prospěch jeho i lidstva, to byl Tyršův ideál sokolský, to je věčně pravdivý Tyršův odkaz jeho Sokolstvu a jeho národu" (Krejčí, 2002, 158). Tato idea sokolství je dnes pro širokou veřejnost téměř neznámá. Podstata hnutí, či filozofického zaměření se od dob Tyrše a Fügnera nezměnila. Pořád se jedná o stejné ideály, jakkoli se zdají být v dnešní společnosti nepravděpodobné. Nelze než souhlasit s Jaroslavem Nešporem, který ve svém článku Hledání úlohy sokolství v současné společnosti charakterizuje sokolství a jeho atributy následovně.

- Sokolství vyjadřuje vztah k vlastnímu zdraví a životu, vztah k vlastní rodině i národu.
- Sokolství vyjadřuje zodpovědnost jednotlivce za celek, vyjadřuje vztah k ideálu kalokagathie, k ideálu bratrství mezi lidmi a přátelství mezi sportovci celého světa.
- Sokolství je mravní opora pro pevné životní postoje.
- Sokolství je i úcta k historii a hrdost na to, že jsem členem Sokola
 - že jsem příslušníkem největší české tělovýchovné organizace s nejstarší historií
 - že jsem členem organizace, která stála u zrodu novodobého českého státu a jejíž příslušníci se ve velké míře podíleli na bojích za svobodu a samostatnost českého státu.

- Sokolství je hrdost na to, že jsem členem organizace, která od svého založení hájila demokratické zásady, která se hlásí a vyjadřuje vztah k všelidským hodnotám.
- Sokolství však (jako vazbu na oběti minulých generací) také vyjadřuje odhodlání bránit tyto všelidské hodnoty a ideály (Nešpor, 2003, 146-147).

Nejlépe však sokolství charakterizují hesla, která byla pronášena při slavnostním křtu sokolského praporu. Je jich dvanáct, stejně jako zlatých hřebů, kterými byl prapor přibit k žerdi. Ta hesla zní Láska k vlasti, Svoboda, Lidskost, Bratrství, Svornost, Ráznost, Neohroženost, Vytrvalost, Střídmost, Spravedlnost, Jarost a Čest a sláva (Volková, 2002).

Ovšem během let se změnila nejen společnost, ale také se změnily požadavky na sportovní aktivity, změnilo se vybavení i prostředí ve kterém cvičíme. Pokud chceme zachovat poslání, které nám přinesl Miroslav Tyrš, musíme se všem těmto změnám přizpůsobit a snažit se aplikovat ideály sokolství na dnešní moderní svět.

2.2. Tyršova a Fügnerova představa sokolství

Z filozofického hlediska je počátek pozváním k tomu, abychom se vraceli, abychom znovu objevovali své kořeny a lépe se tím poznávali. Právě proto se učíme dějepisu a snažíme se pochopit, jací jsme byli, tím totiž zjistíme, kdo a jací vlastně jsme (Hogenová, 2003). Proto se teď zaměříme na úplný počátek sokolského hnutí. Na myšlenky doktora Tyrše, které vedly k založení velmi silné tělovýchovné organizace. „Tyrš budoval své dílo v tělesné kultuře na základě představy o lidu, který má právo na vzdělání (co všechen lid nezná, nikdo nezná) i na politickou moc (co lidem se nestalo, nikým se nestalo)” (Pacina, 1986, 38). Základní myšlenky pro svou celoživotní práci hledal Tyrš především ve filosofii, a to zejména antické. Upoutalo ho především starověké Řecko. Právě v řeckém tělocviku spatřoval již význam nejen vychovatelský, ale i státní. Kde každý občan řeckého státu měl na mysli především blaho, čest a slávu své

obce. Závodění a tělesná cvičení byla ve starověkém Řecku nedílnou součástí každého obřadu uctívání bohů. Hod olympický, dnešní olympijské hry, byl největším svátkem, oslavou boha Dia, kdy do Olympie přijelo mnoho lidí z různých vzdálených míst. Měl velký význam nejen národní, ale i politický. Tyto závody předcházelo mnohaleté snažení a trénování, jednalo se o jistou výchovu k vytrvalosti i k boji. Vítěze očekávala velká pocta v jeho obci, protože svým výkonem povznesl nejen jméno své, ale především jméno své obce (Tyrš, 1968). Tohoto antického dědictví neváhal Tyrš použít při vzniku Sokola. Také ale můžeme v jeho myšlenkách zahlédnout vzor Seneky, Schopenhauera nebo Feuerbacha. Podle Dr. Alberta Pražáka (1946, 12) „Tyršova filosofie byla zřejmě vrchol osvobodivého myšlení, soudobě v Čechách vzácného, a jediné možný základ onoho nového českého jednotlivce a národa, jenž se měl zbavit poddanské tíže a vydychnouti svobodě. Tyrš byl touto filosofií nesporně předzvěstovatelem Masarykovým.“ Kromě filosofie se věnoval i estetice a problémům národa. To vše završilo 16. února 1862. Datum odpovídající založení organizace, který je zároveň i datem, kdy první jednota, Sokol Pražský, vystoupila s veřejným cvičením a byl odhalen Mánesův prapor (Havlíček, 1948). Tyršovi bylo v té době necelých 30 let. Sokol Pražský a jeho činnost byla založena po vzoru německého turnerství, ale brzy si našla vlastní cestu (Štursová, 2004). Byl postaven na myšlenkách humanitního patriotismu, tedy na myšlence chránit všechno dobré a potírat vždy a všude to špatné, hájit svá práva a zároveň nikomu nekřivdit, bránit svobodu a ctít zákony (Havlíček, 1948). Tyrš se zaměřoval především na jedince, na konkrétní lidi, které chtěl zdokonalit po všech směrech, aby se pak prostřednictvím takovýchto jedinců mohl zdokonalovat národ celý (Hodaň, 2003). Bohužel, sokolství se nesetkávalo vždy jen s kladnými odezvami, a proto první boj byli sokolové nuceni svést hned na počátku svého působení, kdy byl starostou Jindřich Fügner. Byl to boj za obhájení a osvětlení sokolské myšlenky, v čem Sokol spočívá a čeho chce dosáhnout. Trvalo celých 27 let, než se jednoty spojily pod všeobecnou organizaci, přestože to byl hlavní Tyršův cíl. Tyrš se o jeho splnění často snažil, ale politická situace v českých zemích této myšlence nepřála (Jandásek & Pelikán, 1946).

Můžeme objasňovat ústrojí jednoho spolku a zvláště brát na přetřes i organizaci veškeré naší věci a alespoň takto se připravovat k oné společné a důraznější činnosti, kterou chceme rozvíjet spojením všech našich spolků, chystat a připravovat onen široký závod veškerých jednot, který naši věc teprve utvrdí a zevšeobecní (Tyrš, 1930, 7).

Proti směru, vedenému politickými radikály, kteří kladli hlavní váhu na okázalé, někdy třeba i demonstračně politické vystupování Sokola a na jeho ráz národního vojska, stál směr Tyrše a Fügnera, kteří veřejné vystupování považovali za výjimku, chránili Sokol před politickými zásahy a vlivy a základ sokolské činnosti viděli ve cvičení, v jeho drobné, tiché a vytrvalé výchovné práci. Směr Tyršův a Fügnerův zvítězil (Havlíček, 1948, 48). Tak byla v roce 1863 vydána vyhláška o nepolitickosti Sokola. Tato organizace se nadále zaměřovala na tělesná cvičení, „ale s obecně vlasteneckou, národní reflexí, vycházející z ideje obrození české společnosti“ (Hodaň, 2003, 97).

Rakouská vláda odmítla v prusko-rakouské válce v roce 1866 pomoc sokolů, kteří chtěli pod českým velením bránit svou vlast a v roce 1868 nepovolila sjezd všech sokolských jednot v Praze, průvod ani sjednocení Sokola. Sokolové začali pronikat za hranice, a tak se sokolská myšlenka mohla šířit ve Slovinsku, Polsku, Bulharsku, Rusku či na Ukrajině. Tyršovy myšlenky mohly ale díky emigrantům zakořenit i v ostatních evropských zemích, severní i jižní Americe a Austrálii. Přes krizi v letech 1871-1880 se v roce 1882 uskutečnil pod taktovkou Dr. Miroslava Tyrše první sokolský slet, který ukázal lidem, kam Sokol spěje a jaký je jeho cíl. Veřejnost byla ohromena a sláva Sokola mohla začít (Havlíček, 1948). Sokolský slet nebyl nikdy ukázkou jednoty, ale protože se Tyrš, jak již bylo řečeno, zaměřoval na konkrétní lidi, byl slet vždy ukázkou schopnosti jednotlivců se domluvit a sjednotit (Hodaň, 2003).

Tyršův odkaz Sokolu je obrovský a jeho myšlenky stále v určitém slova smyslu ovlivňují chování sokolů a vedení této organizace. Jeho stať *Náš úkol, směr a cíl* z roku 1871 je pro sokoly dodnes základním a platným evangeliem. V roce 1871 se začal vydávat časopis Sokol, jehož první číslo bylo zahájeno

právě touto statí (Vyskočil, 1993). Dalším stěžejním dílem Tyršovým jsou Úvahy a řeči o věci sokolské, ve kterých uvádí dvě sokolská hesla, která zní vytrvalost a bratrství.

První heslo, vytrvalost, Tyrš chápe ve smyslu vytrvat v činnosti, ve snaze a nikoli v zahálce. Vytrvat i přesto, že se nám cvičení nelíbí. I v tomto cvičení musíme vytrvat a dále se zlepšovat, kvůli všestrannému rozvoji, který je po vzoru kalokagathie další důležitou sokolskou myšlenkou. Vytrvat i přes to, že již myslíme, že cvik umíme. Dále musíme vytrvat a zlepšovat se, aby byl cvik nakonec proveden dokonale. Setrvat, i když máme strach. „K neúnavnosti na konec též odvaha se družiti“ (Tyrš, 1920, 25). Pokud budeme stále pokračovat v tom, z čeho máme strach, přestaneme se za nějaký čas bát. Zkrátka neodejít, ale setrvat. Vytrvat společně, ne jen kvůli sobě, ale i kvůli celku. „Než nejsi sám, jsi ve spolku, chceš s jinými závodit, máš s jinými za společným cílem se snažit a působit“ (Tyrš, 1920, 23). Vydržet, ať jsi cvičenec nebo cvičitel. Ten musí dbát na vytrvalost jak slovem tak činem. Povzbuzovat cvičence a nenechat je nepracovat na sobě (Tyrš, 1920). Tato myšlenka skutečně oslovuje všechny, od cvičenců, přes cvičitele až po starosty a sokolské vzdělavatele. Právě jak píše sám Tyrš (1920, 26) „Jsi-li u věci tělocvičné řiditel a myslitel, zkoumej, opravuj a zdokonaluj napořád, buď bez povyku činným, měj při všem trvalou cenu na zřeteli, setrvej a věř, že budoucnost vždy spravedlivá jest, i když přítomnost sem tam tě neuznává.“

I když v té době promlouval Tyrš právě k sokolům, od kterých se očekávalo, že budou svou vlast chránit a bránit, tato jeho myšlenka neplatí pouze pro členy Sokola, má na mysli i vytrvalost národa, zvláště pokud je tak malý jako je ten český. I když podle jeho názoru by měl být každý Čech sokolem (Havlíček, 1946).

Čím menší počet náš, tím více na každého z nás se počítá. Smíš tedy ochabovat a odstupovat? Ba nesmí nikdo! Tak tedy vytrvalosti záhy se uč, říkej sobě každý den, žeť ona pro nás první a nezbytnou ctností národní jest a nezapomeň, že co ve velkém se osvědčiti má, ve všem a všude se

vycvičiti musí. Vše co se jí na odpor staví, musíme v sobě napořád přemáhat, nechceme-li sami přemoženými být. Jen v ní jest spása, v ní je vítězství! (Tyrš, 1920, 26).

Je pochopitelné, že se v této době obracel Tyrš především na národ, neboť po pádu Bachova absolutismu bylo potřeba národního uvědomění a vlastenectví, na což upozorňovali básníci, spisovatelé, hudební skladatelé i výtvarní umělci (Jandásek & Pelikán, 1946). Tyrš chtěl, aby Sokol vychoval trénované a statečné muže. Muže silné nejen po fyzické, ale i psychické stránce, zastával totiž názor, že „jen národ zdravý též národ branný jest“ (Tyrš, 1920, 18). Tedy národ plný mužů schopných postavit se proti lidem, kteří by nám chtěli naši zem vzít. Český národ potřeboval hodně mužů a Sokol se měl podle Tyrše snažit přivést do svého kruhu jejich většinu. Nebylo to jen kvůli cvičení jako takovému, ale spíše jako ukázka ostatním národům, že se umíme spojit a že dokážeme jednat jako jeden muž. Nebyl to snadný úkol, ale nebyl ani nemožný. „Národové čím menší jsou, tím větší činnost vyvinouti musí, aby i při skrovnějším počtu svém platnými a závažnými členy lidstva byli a zůstali a že ve všem o zdravý vývoj a postup svůj tím více dbáti musí“ (Tyrš, 1920, 15). Pro Tyrše je velmi důležitá demokracie a dokazuje to i jeho heslo, které má velkou váhu právě pro Sokol jako spolek národní. „Co všechen lid nezná, nikdo nezná, co lid ještě nedovedl, nikdo nedovedl, co lidem se nestalo, nikým se nestalo“ (Havlíček, 1948, 16). A pokud je tedy Sokol spolkem národním platí pro něj to samé co pro národ. A národ podléhá stejným zákonům jako všechno v přírodě, tedy podléhá boji o život, jak to nazývá Darwin (Havlíček, 1948). „Ani ta nejskvělejší minulost nezaručuje národům budoucnost, nýbrž jen zdravá a činná přítomnost“ (Havlíček, 1948, 13). Malý národ musí o to víc bojovat, protože pro něj je zkáza rychlejší v tom směru, že rychleji pronikne dovnitř, zatímco u velkých národů toto proniknutí trvá déle. Proto to mají malé národy těžší, ovšem „ale jedno budiž malým národům útěchou: boj o život není jen bojem hrubé síly, nýbrž i bojem ducha“ (Havlíček, 1948, 14). To povzbuzuje malé národy stejně, jako Tyršova slova a jeho víra ve vytvoření silného a bojovného národa, který ubrání svou zemi a bude chránit vše, co mu patří. S tím souvisí i problém provincialismu. Profesor Hodaň (2003) ho vysvětluje jako problém lidí z

malých národů, kteří mají pocit malosti, protože jsou z malého prostředí. Z čehož plyne i pocit nedokonalosti, který, jakožto subjektivní pocit, ústí v komplex, který tito lidé někdy vyrovnávají jistou nadutostí. Je to takzvaný problém „národní malosti“. Musíme si však uvědomit, že i přes skutečnost, že malé národy, a ten český k nim bezesporu patří, musí bojovat o svůj kousek slávy, jsou součástí větších společenstev a zde mají svůj nezanedbatelný přínos. Tuto myšlenku probírá ve svém díle i Dr. Miroslav Tyrš.

Byl tedy odpůrcem uzavřenosti českého prostoru (na rozdíl od tohoto jeho přístupu často i dnes slyšíme, že jen my sami víme nejlépe, co a jak máme dělat), ale zároveň i poníženého přenášení čehokoliv jen proto, že to pochází odjinud. Byl si vědom, že díky historickému vývoji je v mnohém okolní svět zralejší, nevyhýbal se tedy možností poučení (Hodaň, 2003, 102).

Tyrš chtěl po příslušnících státu "zachovávatí národ při té jarosti všestranné, při té síle stálé a svěží, při té zdravoti tělesné, duševní i mravní, která nedá vzniknout žádné zkáze a tím i žádnému stanutí, žádnému zpátečnictví, tomuto nejhoršímu, ba vražednému zločinu na národech páchanému" (Havlíček, 1948, 15).

Druhé Tyršovo heslo zní bratrství. Už jen oslovení Bratře! a tykání předznamenává, že členové spolu budou jednat jako rovný s rovným, bratr s bratrem ať už cvičenci mezi sebou nebo cvičitel s cvičencem, kde ovšem cvičitel musí být starším bratrem, rozumnějším (Tyrš, 1920). V obecném slova smyslu bychom mohli říci, že Sokol je organizací lidovou, tedy že se tam schází příslušníci všech společenských vrstev, povolání, politických stran i náboženského vyznání, muži, ženy, mladí, staří (Havlíček, 1948). Bratrství platí i pro tón promluvy a výběr slov. Jak píše Tyrš (1920, 27)

Však družstvo docvičilo a dá se znamení k cvičením společným, vše do řady se pobízí, šik musí být rychle a správně utvořen. Komu úkol ten připadá, nechť činí to slovem hlasitým, víc žádavým než poroučejícím; nikdo nemá být ani zde ani při velení pánovitou hrubostí uražen. Koho zahálet vidíš, žeň do

řady třeba žertem, ale nepřehlídni nikoho a nepovol. Nedává-li kdo pozor a tropí-li neplechy, napomeň ho pevně, vážně, však ne urážlivě. Bude to mít více váhy, než způsob nebratrský a pak-li třeba, najdeš podpory u všech lidí slušných a rozumných.

I dnes je bratrství pro sokoly, i když se oslovení Bratře! Sestro! vytrácí, velmi důležitým pilířem spolku. Za zdůraznění stojí především, že „nikdo nemá být ani zde ani při velení pánovitou hrubostí urážen“ (Tyrš, 1920, 27). Dnešní moderní společnost je plná sobeckosti a je zaměřená na jedince, tedy kdo si neprosadí svou, nemůže být úspěšný. Pro oddanost a obětavost není v současném světě mnoho místa. Přesto je v Sokole stále mnohem přednější rovnost mezi členy a nezáleží na jakém místě zrovna stojí nebo jakou funkci vykonávají. Každý má právo, aby se s ním jednalo dobře a podle společenských pravidel. Pro Tyrše je bratrství jak právem, tedy sokol má právo žádat od druhých bratrský přístup, tak povinností, kdy je nezbytné, aby i on sám toto bratrské jednání prokazoval ostatním (Tyrš, 1920). I v Sokole se tedy uplatňuje Kantův kategorický imperativ co nechceš, aby ti činili jiní, nečiň ty jim! Tyrš si byl dobře vědom, že v organizaci, která se měla stát velkou a silnou, jiné chování není možné. Sokol byl založen na vzájemné důvěře, schopnosti tolerovat se a poslouchat jeden druhého, neupřednostňovat sebe před celkem, bránit pravdu a pomáhat ostatním. Ovšem neexistuje pouze bratrství mezi osobami, ale také bratrství mezi jednotami a župami, které velmi pomáhá rozvoji Sokola. V dnešním světě je ale velmi těžké ho prosadit (Evaldová, 1992).

Co nelze opomenout z Tyršova odkazu je myšlenka všestrannosti. Znamená harmonický vývoj člověka, jeho osobnosti i po tělesné stránce (Havlíček, 1946). Od této myšlenky nelze ustoupit. Podle slov samotného Tyrše „Všestranný vývoj těla, všestranné vyčerpání materiálu cvičebního sborem veškerým, vypěstování jak síly, tak obratnosti a odvahy budiž zde heslem společným, jímž se veškerá činnost řídí“ (Havlíček, 1946, 13). Dále píše, že harmonický vývoj je ideální snaha a jako ideální může pouze zušlechťovat, nikoli kazit či ničit (Havlíček, 1946).

Tuto část zakončíme jedním z hlavních Tyršových hesel, které nám říká, že nemáme ustávat v pocitu spokojenosti, ba naopak máme být stále s něčím nespokojeni. Jedině tato nespokojenost nás táhne pořád dál a dál. Tyrš již v té době věděl, že největším nepřítelem pokroku je právě spokojenost (Tyrš, 1920). Jak sám napsal (1920, 10) „V tom ohledu budiž heslo sokolské: ‚Věčný ruch‘, aneb chceme-li též: ‚Věčná nespokojenost‘, která zde i tu výhodu má, že ji nikdo pravidlovat a zakazovat nemůže.“

Další významnou postavou stojící u zrodu Sokola po boku Tyrše byl jeho přítel a tchán Jindřich Fügner. Jindřich Fügner byl v roce 1862 zvolen prvním starostou nového českého tělocvičného spolku Tělocvičné jednoty Pražské, která se později přejmenovala na Sokol Pražský. Bylo mu necelých 40 let (Kössl, Štumbauer, & Waic, 2002). Ve Fügnerově životě, stejně jako v jeho sokolském působení byla nejdůležitější myšlenka liberalismu, přestože to byl v té době směr nový a moderní. Inspirací mu byla Velká francouzská revoluce s heslem „Volnost, rovnost, bratrství“. Liberalismus se zaměřuje především na lidskou svobodu, a to občanskou i sociální. Každý má právo, aby se s ním jednalo podle zákona a aby neexistovaly výsady pro privilegované vrstvy. Tento liberalismus se projevil především tím, že do Sokola byli přijímáni lidé různého politického zaměření i náboženského vyznání. V jeho liberálních myšlenkách ho utvrdily události roku 1848. Fügner byl zastáncem nepolitického sokolského směru. Jako výchovný prostředek mu sloužily především výlety, kde se dalo zabránit nevhodným politickým projevům. Nakonec se mu politický ráz Sokola podařilo zmírnit (Jandásek, 1935). Byl to Fügner, kdo přivedl do Sokola demokratický ráz, který se projevil především v tykání, které zavedl na znamení bratrství (Hora, 1990). Dále byl z jeho popudu vytvořen sokolský kroj, ke kterému po vzoru revolucionáře Garibaldiho patřila červená košile, kterou si Fügner velmi oblíbil. První návrhy byly od Josefa Mánesa, který maloval sokolský prapor, ty další přišly od Františka Ženíška. Fügner zavedl v roce 1865 šibřinky, které jsou tradičním projevem sokolské činnosti dodnes (Volková, 2002).

Další směr, který ovlivnil Fügnerovo sokolství bylo vlastenectví. I přesto, že byl polovičním Němcem, český národ si zamiloval a rychle k němu přilnul

(Jandásek, 1935). Podle Jandáska (1935, 26) vlastenectví Fügnera „utvrzovalo v přesvědčení o potřebě ale také možnosti svorné práce a bratrské jednoty. Bylo to vlastenectví eticky ušlechtilé, nevýbojné, ale mužně trvajícím na uskutečnění zásady spravedlnosti a pravdy."

Fügner už v roce 1862 navrhoval, aby byly do tělocvičného spolku zařazeny i dívky. Jeho návrh nebyl přijat a ženy začaly cvičit až o několik let později na Tyršův návrh v roce 1869.

Fügner doplňoval Tyršovy snahy jako pořadatel spolkových činností, byl duší vlasteneckého společenství a také pravým mecenášem (Hora, 1990). Na vlastní náklady nechal postavit tělocvičnu, i když to pro něj nebylo jednoduché. K tomu dodává v dopise své manželce „Zmiňuješ se o starostech, které mám se stavbou tělocvičny; mám je, pravda, však jaká by to byla zásluha, kdybych stavěl, máje pokladnu nabitou penězi? Každá dobrá věc si vyžaduje oběti a Sokol věru za oběti stojí" (Fikar, 1948, 54).

Další velkou osobností Sokola, kterou nutně musíme zmínit, je představitelka především ženského tělocviku Klemeňa Hanušová. Podle Ročka (2005) to byla jedna z nejvýraznějších ženských postav 19. století. Vedle Renáty Tyršové, která měla jistě nezanedbatelnou roli jak v Sokole, tak i v mimosokolských dobrovolnických aktivitách, byla osobností, která kromě celkového oddání se Sokolu přinesla nové trendy do výchovy a péče o mládež. V roce 1896 byla u zrodu ženského tělocviku a byla první ženskou cvičitelkou. S Tyršovou pomocí vypracovala příručku ženského a dětského tělocviku. Vedla ženy nejen v tělocviku, ale také ve snahách o národní nezávislost. Po Tyršově smrti se cele neshoduje s jeho následovníky a kritizuje převážně metodickou stránku Sokola. To vyústilo jejím odchodem ze Sokola, ale své pronárodní a sociální práce se nikdy nevzdala.

Fügnera a Tyrše pojila nejen láska a úcta k antice a jejím ideálům, ale zároveň i vědomí přínosu tělesných cvičení pro český národ (Jandásek, 1935).

A ovšem upřímná a činná láska k národu spojovala oba tyto muže; Tyršovi se dostalo plného národního uvědomění už v r. 1848 - za svého pobytu jáchymovského se připravoval k povolání vysokoškolského učitele s

úmyslem národu co nejlépe sloužiti svou prací odbornou; služba národu zůstávala mu cílem, i když ho osud postavil na místo jiné. Fügner činem ukázal už nedávno před tím, že láska k národu se musí jeviti skutky. A tak souhlasné názory se doplňují vzájemným stykem obou mužů v jednotu myšlenkovou, k níž přistupuje krásné pouto citové a z níž vychází největší společné dílo obou mužů: sokolství (Jandásek, 1935, 34).

2.3. Sokolství na přelomu devatenáctého a dvacátého století

Konec 19. století je příznačný rozdělením politické sféry na stranu staročeskou a mladočeskou, která přestala souhlasit s pasivní resistencí a politikou ústupků, kterou staročeši vedli a chtěli naopak volební právo pro všechny muže a především svobodu jednotlivce. Tím se zalíbili lidu i sokolstvu. Právě jak píše Jandásek a Pelikán (1946, 21) „Takový duch a ráz veřejné činnosti a smýšlení našeho lidu byl ku prospěchu Sokolstva, jež v tomto desetiletí (1879-1889) nejen mohutní, nýbrž dostává se až k uskutečnění svých dávných snů o vnější organizační spojení v župy a Českou obec sokolskou.“ Přesto se tento politický rozkol projevil i mezi sokoly a mnoho jednot se tak rozdělilo. Stejně tak probíhal spor mezi českou obcí sokolskou a ústředním vzdělávacím sborem, který se chtěl stát samostatnou organizací. Nakonec, protože Sokol byl naprosto apolitický a politické strany chtěly svoje vlastní tělocvičné spolky, se v roce 1902 objevily, jako důsledek rozvíjejícího se politického života, na české tělocvičné scéně tři spolky: Sokol, DTJ a Orel. Ovšem nejednalo se pouze o dělení, Česká obec sokolská v tomto období sdružila české a moravské sokolstvo, což znamenalo pro tuto organizaci velký přínos (Jandásek & Pelikán, 1946).

Ladislav Jandásek a Jan Pelikán (1946) rozdělují sokolské dějiny od jeho počátku do roku 1889 na tři období, z nichž pro první je příznačné vlastenecké nadšení přetrvávající z národního obrození, druhé je charakteristické poklesem až úpadkem činnosti, což vysvětlují špatným pochopením sokolské myšlenky či národním zklamáním z vnitrostátní politiky a poslední třetí devítileté období se vyznačuje stálým vývojem, organizací Sokola a založením České obce sokolské v roce 1889.

Pro sokolstvo byl v této době velmi důležitý první sokolský slet pořádaný roku 1882. Byl významný i pro lid, který viděl obrovskou sílu a národní uvědomění v rozličných sokolských cvičeních (Jandásek & Pelikán, 1946). Úspěch sletu zhodnotil Tyrš slovy

Slavnost ta v prach povalila bídnou pomluvu těch, kdož mluvili o upadání Sokolstva ... Odpůrce své jsme porazili, příznivce věci své jsme v přesvědčení jejich mocně posilnili. Skvělý zdar slavnosti naší nás všecky novou důvěrou naplnil v posvátnou věc sokolskou ... Uzřeli jsme na vlastní oči vlastní svou věc v plné, neporovnatelné kráse, jarosti a síle její a obraz ten zůstane nezahladitelný v duši naší, on naplňuje nás všechny hrdostí na úkol náš v životě národním a povzbudí nás k vytrvalosti a činnosti další, ještě vydatnější, ještě usilovnější ... (Jandásek & Pelikán, 1946, 24-25).

Po Tyršově smrti roku 1884 se do čela Sokola dostává nová generace, která je ochotna a odhodlána postavit se za Tyršovy myšlenky a pokračovat v jeho odkazu. Tak získává sokolstvo další znamenité vůdce, které převedli tuto organizaci přes méně i více těžká období našeho národa (Jandásek & Pelikán, 1946).

V této době vzkvétá především činnost vzdělávací, kdy se do nově vzniklých jednot dostává nejen časopis Sokol s teoretickými a metodickými příspěvky, ale jedná se také o návštěvy zkušených cvičitelů v nových jednotách, kde se vedly besedy o sokolských myšlenkách, směru a smyslu této organizace. Takové výlety měly velký ideový zisk. Vzdělávatelská činnost vrcholí v roce 1900, kdy se konal první sjezd vzdělávacích odborů na kterém se projednávala nejen sokolská literatura, ale také výchova lidu (Jandásek & Pelikán, 1946). Boris Uher popisuje činnost vzdělavatelů následovně.

Sokolské jednoty se stávaly středem uvědomělého vlastenectví. Znamená to, že každý v rámci své činnosti plnil nejen politický úkol, ale i úkoly organizační, kulturní a společenské; nebylo tedy potřeba specialistů na tuto činnost. Jediná specializace od počátku Sokola byla specializace

cvičitelská; slavné jsou původní Tyršovy cvičitelské sbory, jejich výchově věnoval Tyrš zvláštní pozornost. Cvičitelé také byli hlavními vychovateli cvičenců nejen po stránce tělovýchovné, ale i po stránce charakterové a mravní. A protože česká cvičitelská škola byla velmi kvalitní, byli cvičitelé zváni do zahraničních jednot, aby pomáhali rozvoji tělovýchovy a šíření sokolských myšlenek.

Postupně, v dalších desetiletích, se Sokolovny stávají v obcích středem kulturního i společenského života a nároky na tuto činnost natolik vzrůstají, že je vedle náčelnictev třeba zřídit zvláštní sbor, který by pečoval nejen o sokolskou kulturu a vytváření sokolské společnosti, ale i o výklad a rozvíjení ideje, tradic a historie jednoty, o školení nových členů, o budování archivu a knihovny jednoty. Byl nazýván vzdělavatelským sborem; v jeho čele stál vzdělavatel, což byl obvykle jeden z nejvzdělanějších členů (Uher, 1996, 1).

Na počátku 20. století probíhala balkánská válka mezi Tureckem a Bulharskem spojeným se Srby a Černohorci, tedy národy spojenými sokolstvem s národem českým. Vedeni myšlenkou bratrství se čeští sokolové snažili ze všech sil pomoci vojákům ze spřátelených národů tím, že o ně pomáhali pečovat a ošetřovat je (Jandásek & Pelikán, 1946).

Na přelomu století vzniká v Sokole i směr, který byl silně podporovaný Tyršovými myšlenkami nesouhlasu se závody a zařazováním vrcholných cviků. Sokol by se podle tohoto směru měl ubírat spíše směrem tzv. lidového tělocviku. To však zaznělo již v Tyršově díle, takže se nejednalo o myšlenku novou, ale spíše o vzkříšení myšlenky v době její potřeby (Jandásek & Pelikán, 1946).

2.4. Sokolství v průběhu první světové války

Po vypuknutí 1. světové války bylo na frontu povoláno mnoho mužů a mobilizace se nevyhnula ani sokolům. Česká obec sokolská i Svaz slovanského sokolstva byly v roce 1915 rozpuštěny, stejně jako bylo zastaveno vydávání

časopisů a utlumeny další sokolské činnosti s odůvodněním, že taková síla, jaká je v tomto spolku, je pro stát nebezpečná. To ovšem sokoly neodradilo od činnosti, i když nebyli organizovaní sokolským ústředím (Fikar, 1948). Netýkalo se to ovšem pouze sokolů v Československu, ale také Sokola pařížského, sokolů v Londýně i v Americe. Sokolové, kteří zůstali v českých zemích, podporovali domácí odboj Maffie, vedený dr. Eduardem Benešem. V jeho předsednictvu se objevil i Josef Scheiner, tehdejší starosta Sokola. Mnoho sokolů přeběhlo z rakousko-uherské armády na opačnou stranu, kde se spojilo se zahraničním odbojem vedeným Masarykem a Štefáníkem, aby tak bojovalo za samostatný stát v zahraničních legiích (Havlíček, 1948).

Československé legie byly organizovány v sokolském duchu. Vycházelo se ze sokolských řádů, oslovovalo se bratře, zdravilo se Nazdar!, i velení a názvosloví bylo sokolské. Byly založeny na dobrovolné kázni, tak jako sokolská organizace. V pravém slova smyslu legionáři naplnili myšlenku Miroslava Tyrše o národním vojsku (Mach, 2004, 6).

Dr. Beneš popisuje vliv sokolství v zahraničních legiích, které byly na sokolech založeny, následovně.

Jako všude, i zde v Itálii prokazovala nám sokolská idea velké služby. Disciplína i první povely našich dobrovolnických sborů byly vlastně vzaty všude z disciplíny a názvosloví sokolského; schopnost vojenského organizování a rychlé zdokonalení ve cvičení vůbec, všude při tvoření naší národní armády, byly umožněny především sokolstvím a sokolství stalo se tak podkladem našeho organizačního úspěchu armády vůbec. Po této stránce vykonala idea sokolská za války a v naší revoluci vůbec své veliké poslání nejen z hlediska propagandy mravní, národní a vlastenecké, ale i z hlediska tělesného výcviku (Krejčí, 2002, 40).

Sokolská myšlenka žila v srdcích vojáků stále, což dokládají lístky z fronty,

keré sokolové posílali domů a do jednot. I díky sokolům skončila první světová válka vytvořením samostatného československého státu, jak řekl sám Masaryk „Vedle tradic husitských a tábořských byla to idea sokolská, která nás vedla, a disciplína i řád sokolský, který jednotlivci znali, jimž se podrobovali a které se jim staly druhou přirozeností. Toto sokolství se vlilo v naši vítěznou armádu" (Havlíček, 1948, 56).

Edvard Beneš k tomu dodává „Po této stránce vykonala idea sokolská za války a v naší revoluci vůbec své veliké poslání nejen s hlediska propagandy mravní, národní a vlastenecké, ale i s hlediska tělesného výcviku" (Fikar, 1948, 26).

Naši vojáci byli ceněni i v zahraničí, kde byla především kladně hodnocena jejich odhodlanost a obětavost. Generál Gouraude shrnul počínání Čechů ve válce slovy „Československý pluk prokázal nejhodnotnější vojenské vlastnosti. Bez bázně v útoku, houževnaté v obraně, pevné v nejprudší dělové palbě splnily tyto pluky dokonale všechny úkoly, které jim byly svěřeny" (Mach, 2004, 4).

Sokolové, kteří zůstali v zemi a nebojovali na frontách, byli v domácím odboji, pomáhali rodinám vojáků, ošetřovali a léčili nemocné a pomáhali všem rodinám, které to potřebovaly. Tělocvičny byly většinou propůjčeny jako lazarety pro raněné. I za války bylo bratrství jedním ze základních hesel sokolství, a pomáhalo tak v těchto těžkých dobách českých zemí. Stejně jako vytrvalost, díky které se sokolové nevzdali, pracovali po celou dobu války a nakonec šťastně obnovili svou činnost sokolskou (Fikar, 1948).

2.5. Sokolství mezi válkami

Tak jako se sokolové činili za první světové války, nezapomínali na své povinnosti ani po ní. S národním uvědoměním, jak je chápal i Tyrš, se pustili do spolupráce se spoluobčany při převratu dne 28. října 1918.

Převrat proběhl důstojně a bez prolévání krve, bez jediného výstřelu, bez excesů. (Vskutku sametová revoluce!) Bylo to zásluhou sokolů. Starosta Sokola dr. Josef Scheiner vyslal do ulic sokolské hlídky v krojích, které

dbaly o pořádek. Sokolové střežili budovy, hlídali sklady s potravinami a jiným materiálem, dbali o bezpečnost občanů (Mach, 2004, 7-8).

A svého úkolu se sokolstvo zhostilo, jak se patří. Právě jak napsal Havlíček (1948, 57) „Jeho pohotovosti, kázni a autoritě v národě i u nepřátel třeba děkovati za nekrvavé a důstojné provedení převratu, za udržení pořádku v měsících převratového chaosu a za ochránění národního majetku.“ Sokolové se přihlásili a byli vítáni jako strážní oddíly, kde jejich spolehlivost a disciplína byly nenahraditelné. Právě sokolská disciplína a výchova předurčila Sokoly k zakládání celých armádních systémů a k tvorbě systému školského (Fikar, 1948). Tak jak se po osamostatnění Československa znovu nadechovala svobodná republika, tak rozpínal svá křídla i obnovený Sokol. Dostával se i do nových oblastí československého státu, jako byly části Slovenska nebo Podkarpatská Rus. I přesto, že historie vzniku sokolství na Slovensku byla komplikovanější, než je zde naznačeno, vlivem dílčích událostí byla v roce 1920 obec sokolská přejmenována na Československou obec sokolskou. Navzdory varování tehdejší vlády, rozhodli se sokolové uspořádat v témže roce VII. sokolský slet, aby tak svou mravní silou sjednotili a stmelili nový československý národ (Havlíček, 1948). Což se také podařilo, jak píše Havlíček (1948, 58) „Národ, vyvedený z poválečného chaosu, získal sebedůvěru, a svět se přesvědčil, že v srdci Evropy se zrodil zdravý a kulturně i hospodářsky vyspělý nový stát, spravovaný humanitní demokracií, ukázněný a spořádaný.“

Nová doba znamenala pro sokolstvo nové úkoly a přizpůsobení se novým podmínkám. Na toto téma byl uspořádán VII. valný sjezd. Zde se sokolové znovu přihlásili k odkazu Miroslava Tyrše, slíbili si, že budou pokračovat v činnosti podle jeho ideálů humanitních, nacionálních a demokratických. Základním úkolem sokolů měla být výchova nové generace k občanskému sebevědomí, k úctě a vážnosti k národu a k pocitu zodpovědnosti za jeho rozvoj a svobodu (Fikar 1948). Dále také tento sjezd v úvodním projevu "slíbil věrnost republice a zavázal Sokolstvo, aby pracovalo k jejímu zdokonalování" (Fikar, 1948, 57). K tomu byla přiložena slova T. G. Masaryka „každý pravý, opravdu uvědomělý Sokol bude strážcem, tedy politickým i sociálním pracovníkem naší

republiky, naší demokracie" (Fikar, 1948, 57). To, že Tyršův odkaz nezahynul, dokazuje kromě jiného i sletová skladba s antickými motivy z roku 1932 nazvaná "Tyršův sen" a Tyršův dům postavený v Praze k účelům vzdělávacím i administrativním. K této stavbě při pokládání základního kamene v roce 1923 promluvila i Renáta Tyršová, manželka Miroslava Tyrše a dcera Jindřicha Fügnera.

Také krásná budova tam na břehu Vltavy vyrůstá z dobrovolných obětí ne již jednotlivce, ale celé rodiny sokolské. Věřte, bratři a sestry, že by Vás ten Tyršův dům ani tak netěšil, kdyby nevyrůstal z dobrovolných obětí, neboť tak, jak vznikl, bude nejen svědkem mohutného Sokolstva, ale také pomníkem té čínorodé lásky, kterou bratři a sestry, dorost i ta naše drobotina Inou k sokolské myšlence (Fikar, 1948, 54).

Kromě tohoto domu bylo po celé republice vystavěno mnoho nových tělocvičen, hřišť, táborů a dalších sportovišť. Jak rostl počet členů, tak rostl i počet různých sportovních odvětví, kterým se sokolové věnovali (Havlíček, 1948). Sokolu byly zaváděny nové, v českých zemích dosud neznámé sportovní odvětví. Sokol se zasloužil nejen o rozvoj sportů, ale zároveň ukázal možnosti a výhody pobytu v přírodě (Hodaň, 2003). Sokolové se zabývali i výchovnou, vzdělávací a uměleckou činností pro cvičitele, vzdělavatele a další sokolské činovníky (Havlíček, 1948). Nesmíme však zapomínat na další přínos sokolské organizace. Sokol

Národní myšlenku vyjádřili sokolové i akcí nazvanou „zasazování lip svobody“, kdy v roce 1919 byly v Čechách a na Moravě sokolstvem vysázeny stovky lip, jako památníky osvobození republiky. V roce 1928 nebylo Československo politicky příliš jednotné, a proto se příprav na oslavy výročí osvobození republiky museli ujmout sokolové společně s armádou. A zase to bylo sokolstvo, kdo stmelil československý lid a připomněl jim bratrskou a národní myšlenku, se kterou před deseti lety tolik vítali samostatnost (Fikar, 1948). Stejně tak tomu bylo roku 1929, při oslavách tisícího výročí smrti sv. Václava. Tehdy sokolstvo připravilo nadstranické oslavy, které byly uvedeny

tímto projevem

Kníže Václav nebyl nikdy našemu národu jedině svatým katolické církve a patronem země České, ale v jeho památce byl vždy uctíván i symbol národní svébytnosti a státní samostatnosti, neodvislosti a svobody. Jestliže československé Sokolstvo prohlašuje myšlenku národní za základní myšlenku sokolskou a ideály pokroku, sociální spravedlnosti, pravdy, lásky a mravnosti za hlavní ideály své práce a činnosti, pak zajisté může se s radostí přihlásiti mezi ty, jimž osobnost Václavova jest představitelem těchto všech národních ideálů a snah. Československé Sokolstvo stálo vždy při svém národě v dobách dobrých i zlých. Bylo jeho ústrojím, proti němuž nejvíce namířena byla tvrdá rakouská pěst v dobách před válkou i za války, bylo jeho ramenem, když se vzchopil, aby se osvobodil, bylo jeho zbraní v bojích za svobodu a jeho pracovním nástrojem při budování naší mladé republiky. Sokolstvo bude tedy i v těchto dnech jádrem holdu památce jednoho z nejstarších představitelů našeho národního uvědomění, našeho vlastenectví a naší svobody a samostatnosti.

Nedáme se odradit nikým a ničím od toho, abychom znovu prakticky neprokázali, že stojíme vždy k službám svému národu a že jsme ochotni postavit se po bok jeho úředním představitelům, kdykoliv toho bude potřeba.

Jest na nás dokázati, že v našem táboře jest zastoupen celý československý národ ve všech jeho složkách a že jest náš národ námi vždy důstojně zastoupen, kdykoliv je toho zapotřebí (Fikar, 1948, 73).

Bratrství mezi Čechy a Slováky bylo několikrát stvrzeno, když k nám ze Slovenska byly poslány žádosti o pomoc v nouzi. V boji proti Maďarsku se po bok Slováků postavily i pluky českých sokolů a pomohly tak zachránit četná území, především však Bratislavu. U veřejnosti tato okamžitá akceschopnost a

organizovanost oprávněně vyvolávala obdiv, což dávala najevo věcnými i peněžitými dary pro sokolské dobrovolníky (Fikar, 1948). Tento příznivý ohlas dokazuje článek z Národních listů „V nejbolestnějších dnech, když srdce umdlávala, vždy to byli a jsou naši Sokoli, kdo zachovali mužná srdce, jasnou hlavu, silnou paži a šli, jdou a půjdou za svým starým, husitským heslem: 'Kupředu, kupředu - zpátky ni krok!'" (Fikar, 1948, 40).

Nebyly to ale pouze boje, které tmelily Čechy a Slováky a utužovaly mezi nimi vztahy, nýbrž i výlety na Slovensko, a to i přes nesouhlas slovenských politiků, do Podkarpatské Rusi i další výlety do zahraničí pořádané sokolstvem posilovaly bratrskou myšlenku, podporovaly menší jednoty a šířily sokolskou ideu do dalších oblastí (Havlíček, 1948).

Před válkou nebyli sokolové v záviděníhodné pozici, politický nátlak byl na ně namířen ze všech stran. Ovšem členové největší organizace v republice tento tlak ustáli a překonali krizi (Fikar, 1948). To, jak byl československý národ a sokolstvo vnímáno nepřátelským Německem ukazuje úryvek z německých novin uvedený Fikarem (1948, 85)

Sousedům Československa nelze pohrdavě posuzovati sokolské hnutí, naopak, nutno je bráti velmi vážně. Češi jsou národ chytrý, velmi hybný, který veškerou svou bezohlednost v sledování národních zájmů sloučil v Sokolstvu. Sokolské hnutí jest velmi silné, pevně jednotné a prodchnuté branností. Jsou-li Čechům husitské války prapojmem jejich vojenské tradice, čerpají v přítomnosti svou národní brannost ze Sokolstva.

Stoupající politická nervozita před válkou se promítla i do činnosti Sokola. Byly sice pořádány závody a byl připravován jubilejní X. slet, ale tíživá situace se projevila na sjezdech, kde se mnohem více promlouvalo k potřebě silného národa bránícího republiku a k vytrvalé víře ve svobodný stát. Tak promlouvá i slavná skladba X. sokolského sletu nazvaná velmi příhodně „Přísaha republice" (Fikar, 1948). Sokolský slet se vydařil a „měl veliký význam vnitropolitický i mezinárodní: Sjednotil všecken lid český i slovenský, dodal mu důvěry ve

vlastní sílu i odvahy k obraně státu, a celému světu ukázal, že Čechoslováci jsou odhodláni brániti svá práva do všech důsledků" (Fikar, 1948, 104-105).

2.6. Sokolství za druhé světové války

V roce 1938, tedy v roce, kdy se československý stát chystal na vpád Německa, konal se jubilejní X. všesokolský slet (Havlíček, 1948). Takový důkaz síly československého národa se Německu nelíbil a byl jedním z důvodů Mnichovské dohody, která zbavila československý stát pohraničí ve prospěch Německa. Sokol se snažil dál pracovat v co největším rozsahu (Fikar, 1948). I v této těžké době bylo hlavní myšlenkou bratrství celého národa, což dokazuje i sokolský projev, kde bylo řečeno, že „Nejpřednějším příkazem dneška je pořádek a jednota národa. Opření druh o druh a semknuti za svým presidentem a odpovědnou vládou republiky, i kdybychom byli všemi opuštěni, neopustíme sami sebe" (Fikar, 1948, 106). Tak jako za první světové války, tak i za té druhé sokolstvo pomáhalo ostatním, propůjčovalo tělocvičny jako noclehárny a staralo se o registraci uprchlíků, dávalo jim jídlo, oděv a obuv, převáželo majetek rodinám ze zabraného území a pomáhalo v mnoha dalších oblastech. I přes nepřízeň doby se Sokol snažil o mravní výchovu zcela odloučenou od politických myšlenek a stavěl se demokraticky k rozhodování o vnitřních věcech sokolských. Sokolové měli dva důležité úkoly v této době a to posilovat morálku lidu a chránit sokolské pracovníky proti politickým útokům. Nebylo jednoduché vydržet takový tlak, jaký byl na Sokol vytvořen, a proto i mezi sokoly panovaly neshody, ovšem Tyršovo heslo Vytvrvej! nakonec zvítězilo a sokolové se nevzdali (Fikar 1948).

Po zprávě, že Němci vtrhnou 15. 3. do Čech a na Moravu, se sokolové odhodlali k odboji. Spálili všechny nebezpečné spisy, schovali nebo zničili všechny důkazy o spolupráci při obraně státu, poté se stáhli do ústraní, semkli se a čekali (Fikar, 1948).

Po 1.9.1939 bylo v sokolském časopise uveřejněno toto: „nadešla doba, v níž buď se všichni bez rozdílu vzdělání, zaměstnání, tříd, stavů a náboženského přesvědčení semkneme ke své záchově, k vzájemnému vychovávání a pěstění a v tomto bratrském společenství věrně setrváme nebo,

budeme-li roztříštěni, zhyneme část po části" (Fikar, 1948, 116). Během celé války bylo sokolstvo i celý národ provázen a podporován Tyršovými myšlenkami.

V dubnu roku 1941 byla sokolská činnost zrušena, majetek Sokola byl zabaven ve prospěch Říše nebo rozkraden, protože podle dekretu "sokolská organizace stala se shromaždištěm otevřeného i tajného odporu proti říši" (Havlíček, 1948). Až na podzim roku 1941, po jmenování Reinharda Heydricha novým protektorem byl Sokol definitivně zrušen, bylo vyhlášeno stanné právo a mnozí sokolští činovníci byli během několika málo dnů popraveni nebo odvezeni do koncentračních táborů (Šplíchal, 1992). I přes tyto smutné události týkající se vedoucích sokolů nastupovali na jejich místa noví sokolští vůdci a bojovali stejně urputně za ideje Tyrše a Fügnera, i když ilegálně. Bojovali v ozbrojených silách a pracovali v různých odbojových skupinách, z nichž nejznámější je „Jindra“, stejně jako se podíleli na přípravách atentátu na Heydricha. Některým se podařilo uprchnout za hranice, kde se přidávali k zahraničnímu odboji a zakládali tam sokolské jednoty, aby mohli bojovat za obnovení republiky. Slavné byly i zahraniční letky, které byly jako mnoho ostatního založeny na sokolech. Vlastenecký duch Sokola neustal. Po skončení války se pomalu sokolská činnost obnovovala, stejně jako Československá republika (Havlíček, 1948).

2.7. Sokolství po válce do roku 1968

Když byla v roce 1945 osvobozena Československá republika spojeneckými vojsky, všude zavládla úleva a pocit naděje v lepší časy. Mnoho mladých mužů bylo odvedeno na vojnu, aby byla zpět vybudována armáda, která by v případě dalších bitev mohla bránit republiku. Ve vojsku byl viděn vzor hrdinství, byla to síla, která bránila a nakonec osvobodila naši zemi. Každý mladý muž chtěl být vojákem, umět to se zbraní, být hrdinou, ale ne každý byl odveden. To se stalo i Bohuslavovi Etrychovi, který o tom napsal

Pro mne bylo velkým zklamáním, že jsem nebyl odveden. Cestou domů táhnoucí se ze Semil podle Jizery jsem různě až zoufale přemýšlel, jak

tento pocit jakési prohry napravit. Až mi přišlo na mysl, že nejen vojáci, ale i Sokolové jsou správní chlapi, jež něco dokáží. Rozhodl jsem se chodit do Sokola (Etrych, 1997, 16).

Po komunistickém převratu v únoru 1948 došlo k pomalé likvidaci Sokola. Sokolové byli zatýkáni a vězněni. Přesto v létě téhož roku přišel první poválečný slet, v celkovém pořadí XI. Zde se shromáždili všichni Sokolové, kteří chtěli zbytku národa i národům ostatním dokázat, že v naší republice je síla a odhodlání bojovat za správnou věc, že český národ je národem sjednoceného ducha i srdce. Při sokolském slavnostním průvodu Prahou zněla různá hesla, podporující republiku, demokracii a upozorňující na nechuť být v rukou Sovětského svazu (Etrych, 1997). Tento slet a obrovská demonstrační účast Sokolů na pohřbu E. Beneše (8.9.1948) upozornila komunistickou stranu, že jde stále o silnou organizaci a velkou oporu demokracie a vlastenectví, ve které by mohla mít silného odpůrce. Proto došlo k sjednocení tělovýchovy pod název Sokol a v roce 1953 k jeho absolutnímu zrušení (Slovo k historii č. 25, 1990). Na místo sokolských sletů byly pořádány spartakiády, které měly se sokolskou organizací společně snad jen seskupování lidí za účelem veřejného cvičení. To si ale nemysleli všichni cvičící, protože Tyršovy myšlenky zdatnosti a vlastenectví nezmizely ani v této nelehké době, kdy byl veškerý sport spojen ve sjednocené tělovýchově a myšlenky pravého vlastenectví se právě nezdůrazňovaly.. K pokusu o znovuzkříšení došlo až v roce 1968 (Etrych, 1997). 6. dubna byl svolán na pražský Žofín sraz sokolstva, aby byly dohodnuty podmínky znouobnovení organizace. Na schůzi byli účastníci informováni o práci přípravného výboru a dokonce i o obnově činnosti některých jednot. Znouobnovení sokolské organizace nebylo myšleno jako rozbití jednotné tělovýchovy, ale spíše jako odboj proti nařizování jednotnosti, měl to být návrat k původním myšlenkám, které daly zrod Sokolu. Byl to především boj proti zneužití jména Sokol (Kozáková, 1993). Tento pokus o zkříšení organizace Sokol však zůstal zcela nepochopen a až do znouobnovení Sokola v roce 1990 byla tato organizace provázena nezájmem až odporem. Přes to všechno byli uvnitř sjednocené tělovýchovy lidé, kteří věřili v Tyršovy myšlenky a chtěli je

poslat dál (Etrych, 1997). Právě jak píše Etrych (1997, 25) o tělovýchově v době reálného socialismu.

Sport a tělovýchova šly dále ve šlépějích Tyrše a Fügnera, ač pod jiným jménem. Zůstal tu tentýž národ, titíž cvičitelé, kteří nacvičovali na sokolské slety. Byli to právě oni, kdo předávali pochodeň tradic dalším generacím, kteří využívali daného prostoru i hmotné podpory režimu. Co je důležité, že se vůbec cvičilo a nacvičovalo na Spartakiádu, i když pod jinou firmou. Byly to statisíce našich lidí cvičících, kteří věděli proč. Věděli, že je nutné zachovat dobrou tradici pro harmonický život. Je pravdou, že komunisté si připisovali úspěchy Spartakiád jen na vrub svého režimu, na vrub strany a vlády. Jenže na druhé straně těch 90 až 95% cvičících si myslelo něco jiného. V tělovýchově a vůbec při podobných slavnostech bylo jasné, že ti staří, kteří cvičili za Sokol nebo DTJ a jiné, znali správnou cestu národa a na tuto cestu vedli svoji mládež. Oni poznali krásné pocity síly a nadšení při sokolských sletech a dělnických Spartakiádách. Kladem bylo i to, že tělovýchova se sjednotila a tím rostla i její úroveň.

Vzpomeneme-li na poslední československou Spartakiádu, musíme si přiznat, že sokolská pochodeň zaplála i zde, neboť ti, kdož zde cvičili, byli potomky cvičenců dřívějších dob a sletů. Ta pochodeň byla neviditelná, protože plála v jejich srdcích. Sklon k tělovýchově se tradoval též většinou v jednotlivých rodinách. Zde na Strahově necvičili jen komunisté, ale celý národ, celá republika, a to normálně československá.

2.8. Sokolství po roce 1990 až do dneška

„Sokolský ideál není soubor konečných, ušlechtilých myšlenek, nýbrž otevřený odkaz našich zakladatelů a všech těch, kteří sokolské myšlenky ovlivňovali, rozšiřovali a uchovávali" (Pleskač, 1999, 2). I proto mohl být Sokol díky "sametové revoluci" v listopadu 1989 znovu vzkříšen a mohl se dál vyvíjet. Toto obnovení se projednávalo na lednovém sjezdu ČOS v roce 1990. Byla to již historicky čtvrtá obnova a nebyla nijak snadná. To, co především podmiňovalo tuto obnovu, bylo nejen zrušení Sokola komunistickou vládou, ale především tradice a historický význam tohoto hnutí. Ovšem dvougenerační

propast zapříčinila téměř úplné vytracení se sokolských myšlenek z povědomí veřejnosti. Právě to je největším problémem v dnešním uplatnění Sokola ve společnosti. Ale není to jen chyba nezájmu o Sokol jako takový. V dnešní společnosti je málo lidí, kteří by měli zájem o své vlastní tradice a hodnoty, o historii svého státu. Stále vzhlížíme k jiným národům a zapomínáme na bohaté dědictví, které tu pro nás naši předkové zanechali. To je velmi nepříznivé pro organizace, jako je Sokol (Hodaň, 2003). Podle Jaroslava Nešpora (2005) lze proti tomu bojovat větší vzdělavatelskou činností nejen pro cvičence, ale především pro cvičitele a ostatní činovníky. Ti nyní vedou sokolské jednoty, ale neznají Sokol a jeho ideje, protože vyrůstali v době sjednocené tělovýchovy. Nebylo pro Sokol jednoduché postavit se proti ČSTV, silné sportovní organizaci, která po několik let byla jedinou organizací umožňující sport. Nesnadné bylo i majetkové vyrovnání, které sokolové požadovali poté, co jim byl jejich majetek rozebrán. O obnovu usilovalo mnoho lidí a tím vzniklo velké množství jednot, kde byla sokolská tradice a činnost vykládána nejednotně. Někteří lidé na vedoucích pozicích ani nebyli pamětníky starého Sokola, a tak se stalo, že každá jednotka zavedla svůj vlastní režim různých cvičení (Pleskač, 2001).

Nesnadný úkol měly všechny spolky a společnosti, protože po letech totality, kdy se striktní organizovanost projevovala ve všech sférách lidského života, vstoupila jistá averze k organizovanosti do reakcí všech občanů. Většina lidí měla pocit, že se musí vymanit z řádů a pravidel. K tomu jistě přispěla i komercializace sportů. Naštěstí pro Sokol a další organizace tu byli i lidé, kteří si uvědomovali, že pouze určitý druh organizovanosti může udržet tělovýchovu při životě (Nešpor, 2005).

Největším problémem je podle Žitné (2010) nedostatečná morální vyspělost cvičenců. Mnoho lidí, a nejenom mladých, si chodí do Sokola zacvičit, protože jde o levné a kvalitní sportování. Nechápu ale, že Sokol je především organizace založená na ideálu kalokagathie, na myšlenkách věrnosti, bratrství a demokracie. Dnes již cvičenci nemají k Sokolu citový vztah, jako tomu bylo před jeho zrušením, a proto se ze Sokola stává jen zastaralá organizace umožňující cvičení pro každého.

První všesokolský slet po obnově Sokola konaný v roce 1994 byl důležitý

nejen pro znovuobjevení síly společné sokolské činnosti, ale také se Sokol opět dostal do povědomí českého národa (Petrák, 1992). Podle Janoty (1994) měl být všesokolský slet výrazem dnešní doby, měl ukázat, co všechno může Sokol zvláště mladé generaci dát a čím je může poučit či zdokonalit. Slet dostal za úkol ukázat, že Sokol stále brání demokratickou myšlenku a občanské uvědomění. Mělo být a také bylo zřejmé, že pohyb v Sokole je pevně semknut s výchovou. Hlavním cílem bylo posílit morálku a zaměřit se na výchovu nejen jedince, ale i na výchovu rodiny, národa a státu, tak aby v každém pevně zakořenila myšlenka demokracie.

Tyršova myšlenka byla jasná - vytvořit z člověka bytost fyzicky i morálně zdatnou. Takové lidi potřebujeme i dnes. Proto je sokolské organizace pořád zapotřebí, proto má Sokol pořád své místo mezi tělovýchovnými institucemi. Vychovat správného člověka není lehká práce, ale je záslužná. Podle slov Jariny Žitné (2001, 5)

Cíle, ke kterým Tyrš svou prací směřoval - totiž výchova lidí zdravých, vzdělaných, samostatně myslících a morálně silných - jsou neměnné a potřebné v každé lidské společnosti. Ať už to bylo v době počínajícího národního uvědomění, nebo dnes, kdy mluvíme naší existenci v rámci Evropské unie, kdy se vytvářejí velké nadnárodní celky, kdy nám jde o to, abychom se stali platnými a uznávanými členy současného lidstva.

Jak píše ve svém příspěvku inženýr Antonín Mrzena (1992, 8), i když s ním ne každý sokol souhlasí „Sokolství je styl života a obnova sokolství je proto proces dlouhodobý.“

Zde se téměř vnučuje i otázka, zda činnost Sokola po roce 1990 nemá některé obdobné motivace, jako měl Sokol v době svého založení. Zda jeho činnost není jedním z příspěvků ke snaze vyrovnat se ostatním vyspělým evropským národům. Je pravda, že se Sokol tvořil v době existence jiných tělocvičných organizací. Podmínky po pádu Bachova absolutismu umožnily jeho založení stejně jako založení i dalších spolků, což můžeme určitě chápat jako

skutečné vyvrcholení emancipačních národních snah probíhajících od začátku 19. století. Cíl Sokola přispět k vytvoření sebevědomého národa je tady zřetelný. Politické změny po roce 1989 vytvářejí však situaci pouze zdánlivě podobnou i kvůli tomu, že sokolské aktivity fakticky nepřestaly fungovat nikdy. Obyvatelé Československa a nyní České republiky neměli a nemají pocit méněcennosti a nemají potřebu ukázat ostatním své sebevědomí cvičením v Sokole. Národní sportovní sebevědomí je dnes vytvářeno jinými prostředky, například výsledky hokejové a jiných reprezentací. Sokol tak musí sledovat jiné ze svých původních cílů. Ovšem stále je tu možnost, jak by mohl Sokol dnešní společnosti přispět.

Dnešní společnost je orientovaná spíše individualisticky a klade se v ní důraz především na uspokojování vlastních potřeb, na zisk a ve sportovní oblasti na vítězství. Nedá se říci, že je horší než ta, ve které působili zakladatelé Sokola. Ale rozhodně není dokonalá a zdá se, že je nutné o ní pečovat tak, aby se z ní úplně nevytratily humanistické rozměry. Některé projevy ve společnosti skutečně volají po nápravě. A tady se plně projevuje nadčasovost některých Tyršových ideálů a vlastností, které by sokol – nebo šířeji - občan naší společnosti měl mít. Uvnitř Sokola by měla být cítit potřeba přispět k nápravě těchto projevů novodobé společnosti a využít této masové sportovní organizace k výchově jejích členů ke skutečně lidským vlastnostem. Členství v Sokole by mělo a může vychovávat např. k hrdosti na to, že žijeme v demokratické společnosti, upevňovat pocit bratrství s ostatními členy naší i jiných národností nebo vzájemnou toleranci. Sokolství může přesvědčit své členy o možných pozitivních vlivech Sokola a poté i jejich prostřednictvím nečleny o tom, že všichni bychom měli mít kromě svých osobních plánů aspoň jeden společný cíl, totiž žít ve svobodné a pokud možno svorné zemi, tak jak se o to snažili zakladatelé Sokola a generace dalších sokolů. Přesvědčit o tom nebude snadné, ale ukazuje se, že Sokol má nejen chuť se o to pokusit, ale hlavně díky svým myšlenkovým i praktickým tradicím dobrou možnost uspět.

2.9. Sokolství očima osobností

Bylo a je velmi důležité jak lid viděl Sokol jako organizaci i jak vnímal jeho myšlenku. Ovšem tak jako je to se vším, lid potřebuje vzor i v tomto ohledu.

Proto se také vnímání Sokola značně měnilo během historie českých zemí. V každé době byl tento spolek viděn v zcela jiném světle nejenom obyčejnými lidmi, ale i lidmi, kteří měli moc ovlivnit ostatní. Bylo nezbytné zajímat se i o to, jak byl Sokol vnímán slavnými a vlivnými osobnostmi českých dějin, protože i ony byly schopné ovlivnit a ovlivnily vývoj sokolské ideje.

2.9.1. T. G. Masaryk

Jedním ze základních a často citovaných hesel prezidenta Osvoboditele bylo „Každý pravý, opravdu svědomitý sokol bude strážcem, tedy politickým a sociálním pracovníkem naší republiky, naší demokracie“ (Prchlík, 2009, 24). T. G. Masaryk, první československý prezident a významná osobnost v historii českého národa, byl velice důležitým a vlivným člověkem, lidé v něm viděli vzor a naději. Proto jeho názor na Sokol byl pro organizaci zásadní. V roce 1882 se s dr. Tyršem potkali v Praze na univerzitě, kde spolu často hovořili nejen o Sokole. T. G. Masaryk vstoupil do této organizace v roce 1884, tedy v roce kdy Miroslav Tyrš zemřel. Zůstal v něm po celý zbytek života (Krejčí, 1947). Byl Sokolu i jeho myšlence věrný. Jak píše Krejčí (1947, 14) „Sokolské rodiny - to je ideál sokolského snažení. Co je platno vychovávat sokolsky jiné, když myšlenka sokolská není uplatněna ve vlastní rodině. A tu je zase T. G. Masaryk vzorem: celá rodina Masarykova byla v Sokole.“ Nejen že sám cvičil, ale zároveň i propagoval Sokol a sokolskou myšlenku v časopise i na přednáškách mezi svými studenty. Byl přesvědčen, že cvičení prospívá lidskému tělu a sokolská myšlenka člověka správně vychovává (Krejčí, 1947). Masaryk vždy obdivoval práci Tyrše a Fügnera, o čem svědčí jeho dobře známá slova

Mám-li se dovolávat nejlepších zásad našich zakladatelů sokolstva - Fügnera, Tyrše a jiných - není to jen krásně vypracované tělo, které ztělesňuje ideu sokolskou. Je to bratrství, které se vždy v Sokole pěstovalo, je to také duchovní stránka, ta zvláštní přesnost, kterou sokolstvo pěstuje a musí pěstovat, čestnost v životě domácím, čestný kamarád kamarádu a čestný odpůrce nepříteli, bude-li toho třeba (Kupka, 2006, 25).

To, co především pojí Masaryka a sokolskou myšlenku je názor, že humanitní ideál je stěžejní pro smysl lidského žití. Ovšem je třeba k takovému humanismu lid vychovat a vzdělat, ukázat, že za takový názor je nutno bojovat a bránit se proti zlu (Dvořáková, 1991). Tak jak říká sám Masaryk „humanita je činnost, je to práce a zase práce" (Dvořáková, 1991, 12).

Dále Tyrše a Masaryka spojovala myšlenka, že základem pro zdravý národ je vzdělanost a mravnost, jen tak má národ před sebou dobrou budoucnost. Právě tyto dva pilíře drží demokracii (Dvořáková, 1991). Pro Masaryka byla otázka demokracie velmi důležitá a „Sokol, který byl důsledně založen na demokratických principech, byl v malém ukázkou, jak se má spravovat velké lidské společenství, které stojí na demokratických základech" (Dvořáková, 1991, 17).

V té době sokolství ovlivnilo většinu národa a nevyhnulo se to ani Masarykovi. Jak řekl sám prezident republiky na otázku, zda ho sokolství ovlivnilo „Vliv sokolství? Veliký vždycky; ale mravně nejsilnější za války" (Krejčí, 1947, 117). Víru v sokolskou organizaci projevil, když jeho členy zapojil a počítal s nimi při obnově samostatného českého státu v roce 1918 (Krejčí, 2002).

Při projevu výboru Československé obce sokolské po oznámení odchodu T. G. Masaryka z prezidentského úřadu bylo řečeno následující „Hlubokou úctou a vděčností prezidentu, Osloboditeli národa, tvůrci našeho programu národního a státního, vzoru životního úsilí o pokrok a mír, hlubokou vděčností prezidentu Sokolu, který vytvořil významnou tradici poměru hlavy státu k Sokolstvu" (Krejčí, 1947, 115). Z těchto slov můžeme snadno usoudit, jak mnoho dal Masaryk sokolstvu.

2.9.2. Edvard Beneš

Dr. Beneš vstoupil do Sokola jako šestileté dítě a vše ho na tomto spolku fascinovalo. Především jeho ruch a výlety do okolí. Nikdy nezapřel, že byl Sokol, ba naopak říkal, že v jeho rodině bylo Sokolství, stejně jako tradice Husova a Havlíčkova samozřejmostí (Krejčí, 2002). Jak řekl sám Edvard Beneš

„Já jsem byl Sokol. To bylo tradiční v naší rodině. Nejsilnější v době, kdy se Sokol začal rozvíjet“ (Krejčí, 2002, 10).

Sokol neopustil ani při studiích. Jak on sám popisuje, co pro něj sokolská myšlenka znamenala, napsal ve své knize Antonín Krejčí (2002, 12) „Sokolství a činnost sokolská byly hned od počátku srostlé s češtvím a ani mi nepřipadlo, že přicházím do Sokola. Mně to úplně splývalo s vývojem národním. Mně to sokolství splývalo s češtvím.“

V roce 1938 daroval sokolům prapor v národních barvách, kde z jedné strany byl sokol v letu, a na druhé straně byl znak republiky a heslo Pravda vítězí. Prezident Beneš vždy dokázal ocenit roli, kterou sokolové sehráli pro náš národ. Dokazují to mimo jiné jeho slova, že „Sokolstvo je naší velkou hodnotou, specificky československou hodnotou, na níž můžeme být ve světě pyšní“ (Konečná, 2005, 25).

Během první světové války byla na doporučení Masaryka vytvořena Maffie, domácí odboj vedený Benešem a sokolským starostou dr. Scheinerem. Sám Beneš přiznává, že se se sokoly velmi snadno dohodl na odboji a dodává „Masaryk mě říkal, že by se organizace sokolská mohla dát do služeb revoluce. To jsme měli se Scheinerem na mysli“ (Krejčí, 2002, 31).

Po několika měsících byl dr. Scheiner zatčen a Beneš byl nucen odejít do ciziny. Utekl tedy až do Francie, kde se setkal s pařížským Sokolem, který mu umožnil vytvořit zahraniční odboj (Krejčí, 2002). Jaký vliv měl Sokol na národ za Rakouska, popisuje takto. „Sokol byl svou podstatou a thesemi protirakouským, a to podmiňování Rakouska bylo jedním z podstatných elementů, který v podstatě Rakousko rozbil. Kdo tedy v podstatě rozbil Rakousko, byl Sokol. To bylo v legiích, které byly v podstatě sokolské“ (Krejčí, 2002, 44-45). V průběhu druhé světové války se prezident Beneš opět spoléhal na podporu Sokola, a ten ho nezklamal. Dr. Beneš si na sokolech nejvíce cenil jejich spontánnosti. Nikdy je nezavrhnul ani jim neopomenul poděkovat a zdůraznit jejich zásluhy a čestné místo v české společnosti (Krejčí, 2002).

Benešův názor na vliv sokolství pro náš lid je zřejmý z jeho dopisu poslaného k 80. výročí založení Sokola.

Mluví-li se o posledním půlstoletí dějin národa, nelze nemluvit o Sokolu. Bez Tyrše, bez Fügnera, bez sokoloven, bez sokolské písně, bez nádherných sokolských sletů nelze si představit ani minulých osmdesát let našeho života, ani Prahu, ani vzhled našich měst a vsí, ale nelze si také představit skutečnou duši národa. Pevnou víru v demokracii, v rovnost národní a občanskou, ve věrnost národa a lidu dávala nám idea sokolská (Krejčí, 2002, 111).

Tak chápal význam sokolských myšlenek a poslání nejen prezident, který stál v čele naší republiky v těch nejkrutějších dobách, ale takto chápal Tyršův odkaz celý národ. Proto Sokol přetrval i přes nepříznivé doby a je stále jednou z nejpočetnějších českých organizací.

2.9.3 Jan Masaryk

Jan Masaryk byl synem TGM, ministrem zahraničí, velvyslancem ve Velké Británii a tajemníkem Edvarda Beneše. Byl to ale i skromný, ale hrdý sokol, jak o sobě říkal on sám. Muž, který si uvědomoval význam Sokola a jeho velký vliv na události obou českých odbojů. Jako ministr zahraničí byl v kontaktu s cizinci, kteří se o sokolstvu zmiňovali vždy pochvalně, proto snad právem jmenoval Sokol nejlepším reprezentantem v zahraničí (Holý, 1993). Z jeho slov pronesených před XI. všesokolským sletem v roce 1948 jsou znatelné jeho sympatie k této organizaci. „Nemohu si představit Československo bez sokolství. Je to něco tak typicky našeho. Milión malých, nenápadných lidí spojeno v dobrovolný, radostný pracovní kolektiv. Ta dobrovolnost je to, co mne vždy u nás sokolů zajímá a dojíká" (Holý, 1993, 2).

2.9.4. Václav Havel

Podle Janoty (1999) i první prezident České republiky Václav Havel Sokol neodmítal, ba naopak, v době pro sokoly tak těžké, jako byl rok 1990, kdy byla organizace znovu uvedena v činnost, postavil se prezident na stranu této organizace. Václav Havel, muž, který uznává základní principy humanity a

čestnosti, což jsou i tradiční sokolské principy a myšlenky, se vyjadřoval k Sokolu vždy s respektem a obdivem. Po XII. sletu v roce 1990 Václav Havel řekl

Musím říci, že jsem byl nesmírně mile překvapen, okouzlen, ba téměř dojat. To cvičení najednou mělo ducha, to nebyla jenom přehlídka dokonalých pohybů. Z toho číšel jakýsi duch dobré vůle, lidské vzájemnosti, lidské solidarity, smyslu pro rodinu, pro podání si rukou generací. Dojemné bylo, když cvičila Věrná garda, kde byli osmdesáti, možná i devadesátiletí lidé. Číšela z toho láska k vlastní zemi, k její svobodě, k její demokracii, navazovalo to na dlouholetou krásnou sokolskou tradici. Bylo to cosi, co mě přesvědčilo o tom, že v této společnosti existuje onen potenciál občanské společnosti. To znamená, že lidé dělají cosi prostě proto, že to považují za správné, že to považují za dobré, že to dělají a chtějí i bez ohledu na to, zda jim to cosi vynese nebo nevynese. Sokolům to nevyneslo nic, pouze výlohy, museli zaplatit stejnokroje i cestu sem. Ale radost ze společného vystoupení, ze společné demonstrace názoru, to je něco velmi, velmi povzbuzujícího, co mě, popravdě řečeno, zaujalo stokrát více než sto pět politických šarvátek či afér (Janota, 1999, 4).

3. Cíle a výzkumné otázky

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zjistit, jak členové Sokola vnímají svou organizaci a její vliv na dnešní společnost. Především se práce zaměřuje na sokolskou ideu, která byla pojítkem všech sokolů nejen v pohnutých, ale i radostných dobách českého národa. Cílem bylo zjistit, jestli se sokolská myšlenka změnila a jak ovlivňuje, nebo by mohla ovlivnit dnešní společnost. Prakticky to znamenalo zmapovat na základě dotazníků a jejich následné konzultace se členy jedné jednoty současný názor sokolů na původní Tyršovu myšlenku sokolství a možnosti jejího uplatnění.

Dále nás, jako dílčí cíl, v této práci zajímalo, co zůstalo v dnešním Sokole z původní sokolské myšlenky definované dr. Tyršem a Fügnerem. Jako další dílčí cíl jsme si zvolili zjistit, co by Sokolská organizace mohla přinést dnešní společnosti a jakým způsobem toho docílit.

Vzhledem k charakteru práce nebyly formulovány žádné hypotézy, ale na základě teoretických poznatků jsme odvodili několik výzkumných otázek, které byly nastíněny i v dotaznících zaslaných sokolským jednotám. Tyto výzkumné otázky se přibližně shodují s otázkami konzultovanými během druhé části výzkumu, tedy během rozhovoru se zástupci jedné sokolské jednoty.

Otázka č.1:

- Má v dnešní době sokolská myšlenka nějaký význam?

Otázka č.2:

- Jaká jsou pozitiva a negativa naplnění sokolské myšlenky?

Otázka č.3:

- Jak lze docílit naplnění sokolské myšlenky?

Otázka č.4:

- Znamenají sporty v Sokole přínos sokolské myšlenky?

4. Metodika

V práci jsme jako metody a techniky vědeckého zkoumání a poznávání použili literární rešerši, dotazník a rozhovor, jehož témata byla vybrána během rozboru dotazníků na základě odpovědí respondentů.

Zpracování výsledků, jejich interpretace i samotný výzkum má kvalitativní charakter. Podle Creswella je kvalitativní výzkum „proces hledání a porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního a lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách" (Hendl, 2005, 50).

Kvalitativní výzkum jsme zvolili proto, že takový problém jako je vývoj sokolské myšlenky a její aplikace na dnešní společnost je třeba zkoumat v přirozeném prostředí, tedy uvnitř sokolských jednot. Chtěli jsme dosáhnout popisu a vhledu do problematiky z hlediska sokolských členů.

Jednalo se o studii, kdy jsme se zaměřili na organizaci Sokol, její vztah k Tyršovým myšlenkám a využití těchto myšlenek v dnešní době.

Na začátku výzkumu jsme si zvolili jak téma, tak výzkumné otázky, které se ale po zpracování dotazníků modifikovaly a přizpůsobovaly realitě. V takové formě pak byly součástí rozhovoru. Použitý dotazník není standardizovaný, byl vytvořen jen pro tuto situaci a je přiložen v příloze. Jednalo se o dotazník s otevřenými otázkami, který byl vhodný pro náš účel. Nejprve byl rozeslán pilotní dotazník členům jedné sokolské jednoty ve věkovém rozmezí, které bylo předpokládáno u budoucích respondentů. Po revizi této pilotní studie byl dotazník lehce poopraven a aplikován u zkoumané skupiny.

Na základě těchto dotazníků byly ke každé otázce zpracovány skupiny klíčových slov společně s frekvencí jejich výskytu. Z těchto klíčových slov byly sestaveny tři problémové oblasti, které byly diskutovány během druhé části výzkumu. Tou byl rozhovor provedený v sokolské jednotě Dvůr Králové nad Labem, která patří pod župu Podkrkonošskou Jiráskovu. Rozhovor byl polostrukturovaný, což prakticky znamená, že byly předem vymyšleny tři

otázky, na které respondenti volně odpovídali. Tuto formu jsme zvolili z důvodů hlubšího vhledu a porozumění dnešním problémům Sokola. Rozhovoru se zúčastnilo osm lidí různých věkových kategorií a různého pohlaví. Byl prováděn v klidné místnosti bez rušivých elementů. Celá diskuse trvala 40 minut a byla nahrávána na diktafon. Následoval přepis a analýza rozhovoru procesem otevřeného kódování v souladu s odbornými publikacemi.

5. Výsledky

5.1. Dotazníky

Celkem jsme pro předkládanou diplomovou práci rozeslali 276 dotazníků vybraným jednotám z různých krajů. Vrátilo se nám jich pouze 56, návratnost byla tedy spočítána na 20,29%.

Vzhledem k tomu, že časová náročnost vyplnění dotazníků nebyla velká, můžeme tento počet považovat za malý. Celkem malá ochota spolupracovat při hodnocení vývoje sokolských idejí a jejich působení na dnešek ilustruje do jisté míry současnou situaci a může být považována i za jeden z výsledků této práce. Vracené dotazníky byly po konzultaci zpracovány dle manuálu podle odborné literatury. Z dotazníků jsme vypsali klíčová slova, seřadili jsme je podle četnosti jejich výskytu a zařadili jsme je do skupin podle témat. Pomocí těchto klíčových slov jsme zvolili tři problémové oblasti, které byly dále probírány v rámci druhé části výzkumu, tedy během rozhovoru.

Pro další možný výzkum bylo třeba nejprve vyhodnotit odpovědi členů Sokola na otázky v dotaznících. Tabulky ukazují v absolutním i procentuálním vyjádření zastoupení věkových kategorií respondentů, z jakých krajů dotazovaní pochází, jejich pohlaví, vzdělání a jak dlouho jsou členy Sokola.

věk	počet	procenta
21 – 30 let	2	3,57%
31 – 40 let	9	16,07%
41 – 50 let	13	23,21%
51 – 60 let	20	35,71%
Nad 60 let	12	21,43%

Tabulka 1: Věk respondentů

Z první tabulky je zřejmé, že sokolové, na které je uvedena adresa na webových stránkách, tedy lidé, kteří jsou na vedoucích pozicích v jednotách jsou nejčastěji ve věku 41 a výše. Naproti tomu lidé ve věku 21 až 30 let jsou v těchto pozicích zřídka.

V druhé tabulce vidíme, že nejvíce odpovědí přišlo z kraje hlavního města Prahy. Předpokládaným důvodem je největší počet zaslaných dotazníků do toho to kraje.

kraj	počet	procento
Praha	14	25,00%
Středočeský	8	14,29%
Jihočeský	7	12,50%
Plzeňský	4	7,14%
Ústecký	3	5,36%
Liberecký	4	7,14%
Vysočina	5	8,93%
Jihomoravský	7	12,50%
Olomoucký	4	7,14%

Tabulka 2: Kraj, do kterého patří sokolská jednotka respondenta

Třetí tabulka ukazuje počet mužů a žen, kteří odpovídali na dotazník.

pohlaví	počet	procento
muž	29	51,79%
žena	27	48,21%

Tabulka 3: Pohlaví respondentů

Ze čtvrté tabulky je patrné, že nejvyšší počet respondentů má vysokoškolské vzdělání. Respondent se základním vzděláním nebyl zaznamenán ani jeden.

dosažené vzdělání	počet	procento
střední bez maturity / učiliště	3	5,36%
střední s maturitou	23	41,07%
vyšší odborné	2	3,57%
vysokoškolské (včetně Bc.)	28	50,00%

Tabulka 4: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Poslední tabulka ukazuje délku členství respondentů v sokolské organizaci. Nejvyšší počet byl zaznamenán u 16 - 20 let členství, což koresponduje se vstupem do Sokola po roce 1990, tedy po jeho posledním obnovení.

doba členství	počet	procento
Pod 5 let	1	1,79%
6 – 10 let	4	7,14%
11 – 15 let	11	19,64%
16 – 20 let	40	71,43%
členem v roce 1968	8	14,29%
členem v letech 1945 – 1948	6	10,71%

Tabulka 5: Doba členství respondentů v Sokole

Při zpracování dotazníků bylo zajímavé sledovat, jaké termíny byly použity pro vyjádření určité skutečnosti. Jelikož byly v dotaznících využity otevřené otázky, objevilo se v odpovědích velké množství různých pojmů, které se snažíme nastínit v další kapitole.

5.1.1. Používané pojmy a termíny v dotaznících

Na otázku, zda se podle respondentů v Sokole od roku 1990 něco změnilo, bylo celkem zaznamenáno 77 vyjádření. Nejpočetnější bylo tvrzení o změně ideje (24x) nejčastěji popisované jako „ztráta nadšení“(7x), „zastavil se návrat k tradicím Sokola“(4x), „přizpůsobení současnému životu“(3x), „není již rodinnou záležitostí“(2x), „realističtější pojetí“ (2x), „cvičí, protože je to levné“ (1x), „návrat všesokolských sletů“ (1x), „vrácení přesvědčení“ (1x), „více propagace“ (1x), „pouze sportovní organizací“ (1x) a „pohled na spolupráci s jinými organizacemi“ (1x).

Další zmíněnou oblastí byla kategorie členstvo a lidé (16x), kde respondenti nejvíce argumentovali pojmy „změna zájmu mládeže“ (4x), „ubyla ochota dělat něco zadarmo“ (4x), „pokles členů všestrannosti“ (2x), „omlazení vedení“ (2x), „větší počet členů“ (1x), „více srazů a setkání“ (1x), „lepší

vzdělavatelská činnost" (1x) a „horší lidské vztahy všeobecně" (1x).

V pořadí třetí nejpočetnější kategorií byla oblast sportovní (14x), ve které se často vyskytovaly výrazy „přechod od nářadí ke sportům, upadá všestrannost" (10x) a „zastoupení sportů, moderní formy sportovního zaměření" (4x). Oblast pohledu veřejnosti, tedy nesokolů byla zmíněna 3x a to především pojmy „zmírnila se averze" (1x), „uklidnily se poměry" (1x) a „stále se nemůže prolomit bariéra" (1x).

10x byla zmíněna změna v oblasti financí, a to pojmy „klesá finanční podpora" (7x), „jiné využití peněz" (2x), „lepší materiální vybavení" (1x), „musí silně bojovat o existenci" (1x) a „vrácení objektů Sokolu" (1x).

Osm respondentů odpovědělo, že neví, nebo že se podle jejich názoru nic nezměnilo.

Následující tabulka ukazuje nejčastěji zmiňované pojmy u různých kategorií. Tyto kategorie jsme získali spojením kategorií z první části dotazníku nazývané anamnéza. Všechny původní kategorie jsme zaznamenali v tabulkách 1 - 5. Tyto nové, spojené kategorie budeme dále používat u všech tabulek a grafů v celé části 5.1.

7		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	idea (19x)
	Pod 40 let	idea (2x) sport (2x)
místo	Praha	členstvo a lidé (6x)
	Čechy	idea (11x)
	Morava	idea (6x)
pohlaví	Muž	členstvo a lidé (9x)
	Žena	idea (12x)
vzdělání	SŠ	idea (12x)
	VŠ	členstvo a lidé (11x)
doba členství	Pod 15 let	idea (6x)
	Nad 15 let	idea (15x)

Tabulka 6: Co se podle vás v Sokole od roku 1990 změnilo?

Vysokoškolsky vzdělaný muž nad 60 let ze středočeského kraje, který je členem Sokola 16 - 20 let a byl členem i v roce 1968, napsal na tuto otázku „Zmírnila se averze vůči Sokolu. V devadesátých letech se přece tvrdilo, že kdo pracoval v ZRTV, byl zaprodanec režimu. Přičemž každý vzdělaný a dobře

informovaný člověk ví, že právě ZRTV byla nositelkou tradic Sokola v době, kdy byl Sokol zakázán. Z toho pochopitelně vzniklo nepřátelství vůči Sokolu a nechut' do něj vstupovat." Žena z jihočeského kraje ve věku 31 - 40 let, střední vzdělání s maturitou, členkou Sokola 11 - 15 let odpověděla „*idea Sokola, u nás do Sokola chodí cvičit cvičenci, protože je to levnější než si platit fitko*". Muž, vysokoškolské vzdělání, 51 - 60 let, liberecký kraj, členem Sokola 11 - 15 let napsal „*U nás na vesnici se toho moc nezměnilo, při zimním cvičení v tělocvičně přechod od cvičení na náradí k míčovým hrám, rozcvičky děti nebaví, ...*". Další ukázkou je odpověď ženy, 51 - 60 let, plzeňský kraj, středoškolské vzdělání s maturitou, členkou Sokola 16 - 20 let „*V současné době se již snaží změnit a přizpůsobit se současnému životu lidí, jejich myšlení a způsobu života. To na začátku nebylo - prosazovala se původní verze, která však současnosti ideově neodpovídala. Také je menší počet lidí něco pro Sokol udělat - převažuje pohodlí - než brigáda v Sokole, tak raděj nezávazně zaplatit hodinu v sále bez povinností*". Muž, 51 - 60 let, středočeský kraj, středoškolské vzdělání s maturitou, členem Sokola 16 - 20 let napsal „*Sokol především ve městě je nyní jen a pouze tělocvičnou organizací jehož funkce společenská a národní upadá, pokud již neupadla docela. Z vlastní zkušenosti musím ale potvrdit, že Sokol a sokolovny v podvědomí lidí přetrvaly a jeho organizace a zařízení jsou vyhledávaným místem pro tělocvičná vyžití. V průběhu uplynulých let jsme do naší slánské sokolovny investovali v rámci její rekonstrukce a modernizace přes deset milionů korun*". Vysokoškolsky vzdělaný muž z plzeňského kraje, 21 - 30 let, členem Sokola 16 - 20 let odpověděl „*Omlazení vedení jak náčelníků ČOS, žup i jednot, více sokolských srazů, setkání, vzdělávání členů Sokola, semináře, pořádání soutěží*".

Druhá otázka se týkala názorů respondentů na současné poslání Sokola jako organizace. Zde bylo zaregistrováno 108 výpovědí, z nichž byly vytvořeny čtyři kategorie. První a nejpočetnější skupinou je podle dotazovaných poslání sportovní (55x), nejvíce argumentované termíny „pohybová aktivita pro všechny" (23x), „sportovní vyžití" (17x), „přivést děti ke sportu" (5x), „malé náklady" (2x), „všestrannost" (2x), „radost z pohybu" (2x), „fair play" (1x),

„sportovní činnost zdravotně znevýhodněných" (1x), „zdravotní cvičení" (1x) a „rekreační sportování" (1x).

Druhou oblastí, která byla nejvíce zmiňována je oblast výchovně vzdělávacího poslání (36x) doplňována pojmy „výchova" (11x), „výchova morálněvolných vlastností" (7x), „udržování tradic" (7x), „rozvíjení povědomí o Sokole" (3x), „zabavit lidi myšlenkou vlastenectví a férovosti" (2x), „pěstovat povědomí o národní existenci" (2x), „práce dobrovolníků" (2x) a „naučit hodnotám" (2x).

Jako třetí nejpočetnější oblast bylo zaznamenané poslání společenskokulturní (15x) společně s výrazy „společenské a kulturní akce"(7x), „stmelování kolektivu" (7x) a „získávání nových členů" (1x).

Ve dvou případech nebylo zaregistrováno žádné možné poslání dnešního Sokola jako organizace.

8	nejpočetnější indikátory	
věk	Nad 40 let	sportovní (34x)
	Pod 40 let	sportovní (9x)
místo	Praha	sportovní (13x)
	Čechy	výchovně vzdělávací (17x)
		sportovní (17x)
Morava	sportovní (13x)	
pohlaví	Muž	sportovní (22x)
	Žena	sportovní (21x)
vzdělání	SŠ	sportovní (20x)
	VŠ	sportovní (23x)
doba členství	Pod 15 let	sportovní (13x)
	Nad 15 let	sportovní (30x)

Tabulka 7: Jaké je podle vás dnešní poslání Sokola jako organizace?

Z tabulky je zřejmé, že v dnešní době převládá sportovní poslání Sokola. V Čechách je k tomu ještě se stejným počtem zmiňováno poslání výchovně vzdělávací.

K této otázce se žena z Prahy, 51 - 60 let, středoškolské vzdělání s maturitou, členkou Sokola 16 - 20 let vyjádřila následovně „*Sdružovat sportovce, kteří nemají na vrcholový sport výkonnost od předškolních dětí až po důchodce. Probouzet sportovní aktivity v malých dětech a staré udržovat aktivně v kolektivu.*“ Další žena, jihomoravský kraj, 41 - 50 let, střední vzdělání

s maturitou, členkou Sokola 16 - 20 let odpověděla „*Na menších vesnicích, kde je sokolovna, tak určitě místo, kde se schází velká většina občanů, nejen k provozování sportovních aktivit za velmi levný peníz, ale i k návštěvě společenských a kulturních akcí, pořádaných nejen jednotou sokolskou, ale i jinými organizacemi v obci.*“ Vysokoškolsky vzdělaný muž, 51 - 60 let, liberecký kraj, členem Sokola 11 - 15 let reaguje na tuto otázku „*zdravé vyplnění volného času, výchova k dobrým morálně volným vlastnostem, vztah ke kolektivu, ke sportu, ...*“. Podobný názor má i muž z jihomoravského kraje, nad 60 let, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let „*Zajistit sportovní vyžití pro všechny občany, kteří o to mají zájem ve všech věkových kategoriích a ve všech možných sportovních odvětvích. Sokol má pod sebou i výkonnostní, resp. špičkový sport, ale to myslím není jeho hlavní smysl. Tradicí je i důraz na morální integraci členů Sokola.*“ Podobně aktivní přístup volí ve své odpovědi i muž, 21 - 30 let, plzeňský kraj, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let „*Prosazovat sokolské myšlenky a ideály a dostávat se stále do podvědomí veřej. Pořádat sokolské srazy, Slety a účastnit se veřejných akcí. Udržet se v konkurenci jiných sportovních organizací. Získávat nové členy a zejména pak stále omlazovat vedení.*“

Třetí otázka byla zaměřena na funkci Sokola pro děti, mládež a dospělé. Výsledky se ve velké míře shodovaly s výsledky z minulé otázky, přesto je zde pro úplnost uvádíme. U této otázky jsme zaznamenali 118 výpovědí, které byly rozčleněny do šesti kategorií. Nejpočetnější byla opět oblast sportovní (48x), která byla rozepsána termíny „možnost sportovního vyžití“ (16x), „zvyšování fyzické zdatnosti“ (8x), „návyk na pohybovou aktivitu“ (7x), „sportovní vyžití v kolektivu“ (4x), „první krok k seznámení s tělocvičnou“ (4x), „cvičení pro všechny“ (3x), „stejnou jako ostatní sportovní organizace“ (3x), „všestrannost“ (2x) a „turistika“ (1x).

Druhou nejpočetnější oblast jsme pojmenovali jako oblast volnočasovou (25x), která byla charakterizována pojmy „trávení volného času“ (13x), „kulturní činnost“ (7x), „seberealizace při organizování a vedení“ (4x) a „levné odkládací místo pro děti“ (1x).

Další kategorií je oblast výchovná (19x) podpořená slovními spojeními „funkce výchovná“ (10x), „vzájemná úcta“ (3x), „naučit hodnotám“ (3x), „naplňování osobnostního rozvoje jedince“ (2x) a „nezávislost“ (1x).

V pořadí čtvrtou nejpočetnější oblastí byla funkce společenská (15x), kterou respondenti doplňovali termíny „souhra v kolektivu“ (7x), „setkávání se se spoluobčany“ (5x) a „komunikace mezi lidmi“ (3x).

Pátá skupina zahrnovala výrazy, které jsme sdružili pod funkci zdravotní (8x). Byla charakterizována pojmy „zdravotní funkce“ (5x) a „lepší životní styl“ (3x).

Nejméně početnou skupinou byla oblast historická (3x), ve které se objevovaly termíny „udržovat a rozvíjet tradice“ (2x) a „přenos tradic z generace na generaci“ (1x).

9		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	sportovní (32x)
	Pod 40 let	sportovní (9x)
místo	Praha	sportovní (12x)
	Čechy	sportovní (20x)
	Morava	sportovní (9x)
pohlaví	Muž	sportovní (20x)
	Žena	sportovní (21x)
vzdělání	SŠ	sportovní (19x)
	VŠ	sportovní (22x)
doba členství	Pod 15 let	sportovní (11x)
	Nad 15 let	sportovní (30x)

Tabulka 8: Jakou má Sokol podle vás funkci pro děti, mládež a dospělé?

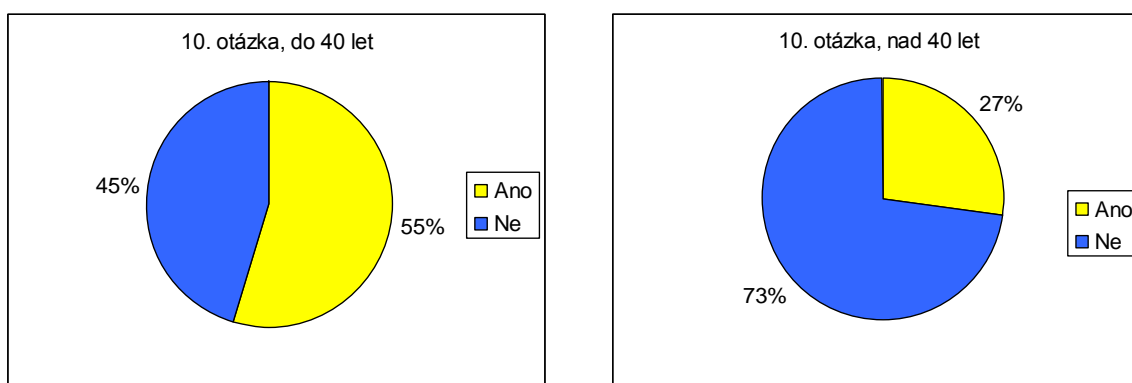
Stejně jako u předchozí otázky a tabulky, i zde je názor všech kategorií stejný, z čehož vyplývá, že sport je nejdůležitější funkce pro členy Sokola.

Tato otázka vyvolala podobné reakce jako otázka předchozí. Uvádíme zde několik z nich. Muž, 31 - 40 let, plzeňský kraj, středoškolské vzdělání s maturitou, členem Sokola méně než 5 let napsal „*udrzuje tradice, vychovávat k lásce k vlasti, aby si mladá generace uvědomila, kam patří, myslím, jako do střední Evropy, že má štěstí, že žije v kultivované moderní společnosti. Hlavně zvyšuje u malých dětí pravidelným cvičením fyzickou zdatnost, na rozdíl u dětí, které vysedávají jen u počítače a hrajou nesmyslné hry!*“ Jiný muž z Prahy, 51

- 60 let, vysokoškolsky vzdělaný, členem Sokola 16 - 20 let se k této otázce vyjádřil takto „pro děti a mládež vynikající počinek do života, pro dospělé jedno z nejlepších využití volného času a pravidelná investice do svého těla a duše". Žena z jihočeského kraje, nad 60 let, střední vzdělání bez maturity/ učiliště, členka Sokola 16 - 20 let, byla členkou v letech 1945 - 1948 napsala „Snažíme se zvyšovat fyzickou kondici dětí i dospělých a žít v kolektivu. Pravidelně cvičíme, pořádáme různé kulturní akce (pohádkový les, šibřinky, mikulášskou nadílku, plesy a koncerty)." Muž ze středočeského kraje, 51 - 60 let, střední vzdělání s maturitou, členem Sokola 16 - 20 let odpověděl „Pouze tělovýchovnou, ať se jedná o všestrannost, rekreační, zdravotní tělovýchovu a sportovní vyžití svých členův především amaterských soutěžích."

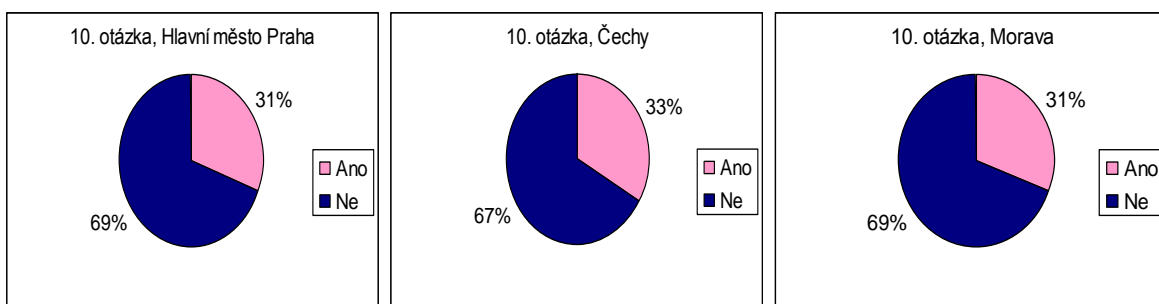
Další otázka směřovala do oblasti propagace. Ptali jsme se, zda jsou respondenti spokojeni s všeobecným povědomím o sokolské organizaci. V této oblasti jsme získali 54 odpovědí. Pouze 33,9% dotazovaných bylo spokojeno se současným povědomím o Sokole. Celých 73,2% respondentů odpovědělo, že spokojeni nejsou. Ovšem výrazy, které se týkají špatného povědomí byly zmíněny 47x, což odpovídá 87%.

Následující grafy (graf 1 - graf 15) vyjadřují vztah jednotlivých kategorií k položeným otázkám. Kategorie byly získány z anamnézy na začátku dotazníku. Kategorie z dotazníků jsme spojili především z důvodů malé četnosti vrácených dotazníků. Nejedná se o statistické zpracování, grafy slouží pouze pro přehlednost.

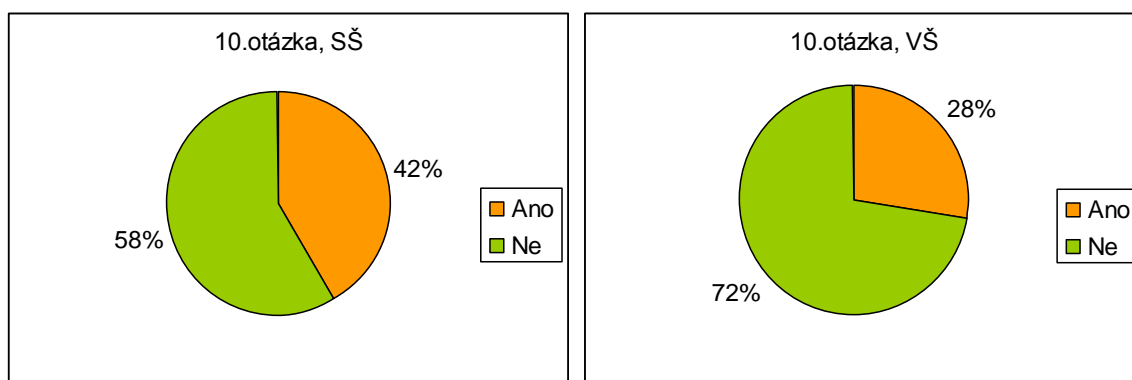
Graf 1: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Věk

Z prvního grafu vidíme, že s propagací Sokola jsou nespokojeni především respondenti nad 40 let.

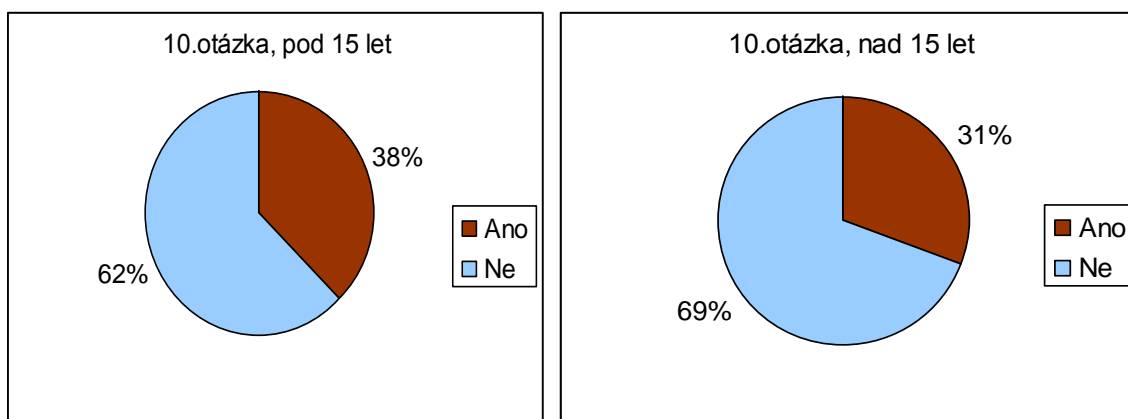
Graf 2: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Kraj.

Druhý graf neukazuje mezi kraji žádné velké rozdíly v názoru na všeobecné povědomí o Sokole.

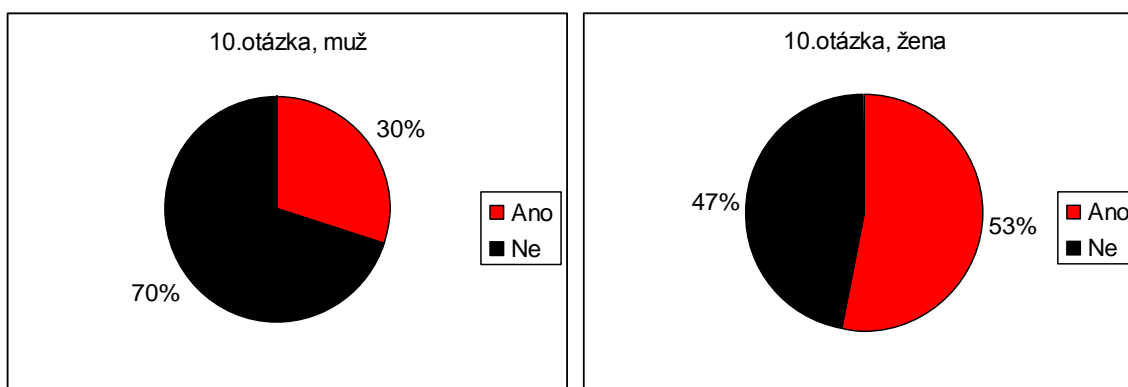
Graf 3: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Vzdělání.

Ze třetího grafu je zřetelné, že vysokoškolsky vzdělaní respondenti jsou se současnou propagací Sokola mnohem více nespokojeni.

Graf 4: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Doba členství

Čtvrtý graf, zaměřený na rozdíly v době členství respondentů, neukazuje velké rozdíly mezi názory.

Graf 5: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Pohlaví

V pátém grafu vidíme rozdíly mezi muži a ženami. S všeobecným povědomím jsou mnohem nespokojenější muži. Ženy jsou jediná kategorie, která je více spokojená než nespokojená s propagací Sokola.

Špatné povědomí bylo argumentováno především termíny „o Sokole se ví velmi málo“ (11x), „malá propagace“ (8x), „málo zmínek v tisku a médiích“ (8x), „považován za historickou organizaci“ (5x), „ve sdělovacích prostředcích se objevují nesmysly“ (3x), „lidé se nezajímají o minulost“ (3x), „mladší generace nezná dějepis obecně“ (2x), „stará struktura“ (2x), „původní myšlenka se vytratila“ (2x), „potřeba webových stránek“ (1x), „nepružné vedení“ (1x) a „Sokol je terčem posměchu, ale může si za to sám“ (1x).

Dobré povědomí bylo zmíněno 7x a to především těmito pojmy: „záleží na lidech (kdo chce, dozví se)" (3x), „jen v malých obcích" (2x), „Sokol má prestižní postavení - po letech přišla obroda" (1x) a „nikdy jsem nezaznamenal negativní reakce na Sokol" (1x).

10		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	špatné povědomí (30x)
	Pod 40 let	špatné povědomí (5x)
místo	Praha	špatné povědomí (8x)
	Čechy	špatné povědomí (17x)
	Morava	špatné povědomí (10x)
pohlaví	Muž	špatné povědomí (19x)
	Žena	špatné povědomí (16x)
vzdělání	SŠ	špatné povědomí (13x)
	VŠ	špatné povědomí (22x)
doba členství	Pod 15 let	špatné povědomí (9x)
	Nad 15 let	špatné povědomí (26x)

Tabulka 9: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole?

Devátá tabulka je také jednostranná. Všechny kategorie si myslí, že dnešní povědomí o Sokole je špatné.

Muž z Prahy, 51 - 60 let, vzdělání vysokoškolské, členem Sokola 16 - 20 let odpovídal na tuto otázku takto „Nejsem spokojen s nastupujícím podvědomím celého národa, kdy každý jen počítá co se mu vyplatí, a vytrácí se myšlenky na společnou soudržnost, něco udělat pro druhého." Poněkud odlišnou odpověď poskytla žena z jihomoravského kraje, 41 - 50 let, střední vzdělání s maturitou, členkou Sokola 16 - 20 let. „V naší obci znají Sokol všichni. Pravidelně již od r. 1990 pořádáme tradiční sportovní a kulturní akce a o nich a jiném dění v Sokole informujeme občany v měsíčníku obecního zpravodaje. V místním infokanále kabelové televize, na vývěskách a nástěnkách v obci. Žactvo se od r. 1990 zúčastňuje sokolských sletů, takže se Sokolem vyrůstají. Naše webové stránky také aktuálně informují o dění v Sokole, což je v současné počítačové době důležité. V republice však informovanost není dobrá. Skoro žádná jednota, ba ani župa nemá svoje webovky. Když jsem hledala informace o sokolském sletu v Liberci (před 2 roky). vůbec jsem žádné nenašla, ani na oficiálních stránkách města nebylo nic napsané, takže ani v samotném městě Liberci občané - nesokolové nevěděli,

že probíhá v jejich městě nějaká sokolská akce. V současné době by měly být webovky jednotlivých jednot a žup povinností." Muž ze středočeského kraje, 51 - 60 let, střední vzdělání s maturitou, členem Sokola 16 - 20 let s povědomím o Sokole spokojen není a doplňuje „protože to, jak nás předvádí sdělovací prostředky, zejména televize a bohužel i naše vrcholová organizace, ukazuje Sokol spíš jako spolek dožívajících důchodců, libujících si v různých tryznách a veřejných trachtacích, kde jsou sokolové "zneužíváni" jako krojované dekorace pod krásnými historickými prapory." Další, s všeobecným povědomím nespokojený muž z olomouckého kraje, 51 - 60 let, vysokoškolsky vzdělaný, členem Sokola 16 - 20 let napsal „veřejnost nás většinou vnímá jako ortodoxní fundamentalisty, lpějící příliš na tradicích, a proto jako organizaci odsouzenou k postupnému zániku." I žena z jihočeského kraje, nad 60 let, vzdělání vyšší odborné, členkou Sokola 11 - 15 let, není příliš spokojena a potvrzuje to i její odpověď „Příliš často se setkáváme s tím, že se lidé - a to nejen mladí, diví, že Sokol existuje! Jistě časopis Sokol (a to je teď opravdu časopis na úrovni) se na stánky nedostane. Ve výsledkových listinách ve sportech sice příslušnost k sokolské jednotě je uvedena, ale bohužel existuje i nadále mnoho "nesokolských" Sokolů, takže je těžké se orientovat. U nás se snažíme na naši činnost při každé vhodné příležitosti upozorňovat - akce pro děti i dospělé, internetové stránky...". Další žena, Praha, 31 - 40 let, vysokoškolské vzdělání, členkou Sokola 6 - 10 let, je se současným povědomím spokojená a píše „Snažíme se, aby se o činnosti naší jednoty v okolí vědělo - pravidelně píšeme články do místního časopisu a za posledních 5 let je znatelný nárůst zejména dětských členů...".

V další otázce jsme se opět ptali na spokojenost respondentů, tentokrát ale na jejich spokojenost se Sokolem jako organizací. 39,3% dotazovaných odpovědělo, že ano, že jsou spokojeni. Nespokojenost vyjádřilo 53,6%, na které směřovala podotázka, co by v Sokole změnili.

Navrhované změny jsme opět rozdělili do několika kategorií, z nichž nejpočetnější byla oblast pracovníků (16x). Zde respondenti operovali s termíny „změnit vedení" (7x), „získat cvičitele" (3x), „více manažerů, co umí pracovat s

majetkem" (3x), „nejsou pokračovatelé" (2x) a „ve stanovách doplnit některé autoregulační prvky" (1x).

Další oblast se týkala financí (15x), kde se objevovaly pojmy „vyšší finanční podpora od státu" (9x), „jinak rozdělovat finance, neefektivní financování" (4x), „sportovní nabídka Sokol finančně vyčerpává" (1x) a „zatraktivnit budovy (opravy)" (1x).

Třetí nejpočetnější kategorií byla oblast organizační (13x), ve které respondenti argumentovali termíny „přiblížit ČOS župám a jednotám" (4x), „snížit administrativu" (3x), „oddělit se od společnosti SAZKA" (2x), „krajské uspořádání (ne župy)" (2x), „při obnovování cvičitelských průkazů nevyžadovat přezkušování" (1x) a „vypořádat se s příživníky (fotbal, ...)" (1x).

Další návrhy na změny jsme zařadili do kategorie Sokol jako takový, který byl zmíněn 10x a je reprezentován výrazy „měl by se přizpůsobit době" (3x), „zlepšení vzdělavatelské práce (psychologické a historické)" (2x), „více sportů" (2x), „program i pro nečleny Sokola" (1x), „lepší práce s dětmi (vštěpování myšlenky)" (1x) a v neposlední řadě i „více snahy od ČOS" (1x).

Poslední oblastí byly změny ve sférách propagace (2x), která je charakterizována termínem „nedovedeme prodat náš přínos" (2x). Jeden dotazovaný, i přesto, že byl nespokojený, nenalézá nic, co by se dalo v současné organizaci změnit.

11		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	pracovníci (14x)
	Pod 40 let	organizace (3x)
místo	Praha	pracovníci (3x)
		finance (3x)
		organizace (3x)
		Sokol jako takový (3x)
Čechy	pracovníci (7x)	
	Morava	pracovníci (5x)
pohlaví	Muž	pracovníci (8x)
		finance (8x)
	Žena	pracovníci (7x)
vzdělání	SŠ	pracovníci (5x)
		organizace (5x)
	VŠ	pracovníci (10x)
doba členství	Pod 15 let	pracovníci (5x)
	Nad 15 let	pracovníci (10x)

Tabulka 10: Jste spokojeni se současným Sokolem jako organizací? Pokud ne, co byste změnili na dnešním Sokole?

Většina kategorií odpovídala, že by bylo třeba změnit pracovníky. V Praze bylo zmíněno se stejnou frekvencí více pojmů. U respondentů nad 40 let jsme nejčastěji zaznamenali pojem pracovníci, ovšem mladší kategorie by spíše změnila organizaci.

Žena, kraj Vysočina, 51 - 60 let, středoškolské vzdělání s maturitou, členkou Sokola 11 - 15 let reagovala na tuto otázku následovně „Starší generace, která pracuje v Sokole zdarma, nenajde pokračovatele. Myslím si, že nadšení v dnešní době nestačí.“ Kladná odpověď byla zaznamenána u muže, 31 - 40 let, středočeský kraj, středoškolské vzdělání s maturitou, členem Sokola 16 - 20 let, který napsal „Nevím. Převzali jsem chátrající sokolovnu...v té době nám ještě Sokol něco přispíval. Nyní máme opravenou sokolovnu, novou halu, tenisové kurty. Vše v příkladném stavu, staráme se, využíváme dotace, máme půjčky. Výrazně stoupla hodnota majetku Sokola a nám výrazně klesly příspěvky.“ Muž z libereckého kraje, 51 - 60 let, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 11 - 15 let odpověděl „Je to v lidech, rodičích, bohužel videa, počítače mají za následek nezdravý způsob života. Děti to vidí u rodičů, v televizi... Získat cvičitele, dělat zajímavý program (akce) i pro veřejnost, ... “ Žena z plzeňského kraje, 51 - 60 let, vzdělání střední s maturitou, členkou

Sokola 16 - 20 let není se současným Sokolem spokojená a dodává „ale asi se nedá nic změnit. Snad práce s dětma - vštěpovat myšlenku, by pomohlo". Muž nad 60 let, jihomoravský kraj, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let k tomuto tématu napsal „Nejen Sokol, ale i rekreační sport není dostatečně podporován státem, roční příspěvek od Odboru školství, mládeže a tělovýchovy ve výši pěti tisíc Kč pro celou organizaci je směšný. Sám Sokol by měl přenést důraz od "akcí" k trvalé podpoře běžného sportování."

Následující otázka se respondentů dotazovala, jak vnímají podstatu sokolství. Z 92 zaznamenaných výpovědí byla nejpočetnější skupina morální podstata Sokola (22x) vyjádřena nejčastěji termíny „čestní jednání" (4x), „mrvní postoj" (3x), „slušnost" (3x), „přátelství" (3x), „demokracie" (2x), „právo" (2x), „fair play" (2x), „rovnost" (1x), „bratrství" (1x) a „upřímnost" (1x).

Druhou nejpočetnější skupinou byla oblast sportovní (21x), která byla zastoupena pojmy „sportování, cvičení všech, i těch bez talentu" (15x) a „zdravý životní styl" (6x).

Další skupinu jsme nazvali oblast tradice (15x), která byla v dotaznících reprezentována termíny „tradice našeho národa" (5x), „národní uvědomění" (3x), „pronárodní sounáležitost" (3x), „odkaz ušlechtilých činů členů Sokola" (1x), „vztah" (1x), „odpovědnost k budoucnosti" (1x) a „úcta k historii" (1x).

Další důležitou oblastí, která byla zaznamenána je oblast angažovanosti (13x), je charakteristická pojmy „pomoc bližnímu, obětavost" (5x), „dobrovolná aktivita" (3x), „podpora rozvoje mládeže" (3x), „neztracený čas" (1x) nebo „připravenost veřejně se angažovat" (1x).

Oblast všestrannosti byla zmíněna 10x, a to pouze jediným výrazem „rozvoj těla i ducha".

Oblast spolková (3x) byla zmíněna jedním termínem „kolektiv se stejným zaměřením".

Pět respondentů napsalo, že podstatu sokolství nevnímá nijak, nebo, že o tom nepřemýšlí.

12		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	sportovní (15x)
	Pod 40 let	angažovanost (5x)
místo	Praha	sportovní (5x)
	Čechy	sportovní (10x)
	Morava	morální (6x)
pohlaví	Muž	sportovní (11x)
	Žena	angažovanost (10x)
vzdělání	SŠ	sportovní (11x)
	VŠ	sportovní (8x)
doba členství	Pod 15 let	angažovanost (8x)
	Nad 15 let	sportovní (14x)

Tabulka 11: Jak vnímáte podstatu sokolství?

Podle jedenácté tabulky je podstata sokolství nejčastěji chápána ve smyslu sportovním. Kategorie pod 40 let, ženy a pod 15 let členství zmiňovaly nejčastěji angažovanost jako dnešní podstatu sokolství. Pouze na Moravě chápou Sokol především jako morální organizaci.

Žena z jihomoravského kraje, 41 - 50 let, vzdělání střední s maturitou, členkou Sokola 16 - 20 let vnímá podstatu sokolství takto „Sokolství je mravním postojem všech členů Sokola. Sokolství cvičenců, sportovců a činovníků je založeno na národních tradicích, na odkazu ušlechtilých činů členů Sokola v období válek a nesvobody i na všelidských hodnotách formulovaných v kodexu fair-play. Je založeno na obětavosti v činnosti pro naši organizaci a na připravenosti veřejně se angažovat na straně demokracie, práva a morálky. Sokolství vzniká za podmínek, kdy se členové, cvičitelé, trenéři a činovníci přihlásí k jeho morálním hodnotám a prosazují je podle svých možností ve své každodenní činnosti pro tělocvičnou jednotu, župu či obec. (Z programového zaměření ČOS po roce 2000) Všichni členové Sokola by se měli chovat slušně a být čestní, skromní. Sokolství cvičenců, sportovců a činovníků je založeno na národních tradicích - ano. Ano, je založeno na obětavosti v činnosti pro naši organizaci a na připravenosti veřejně se angažovat - prostě činovníci - členové výboru jednot spravují a vedou svoji jednotu zdarma ve svém volném čase. Ano, cvičitelé by měli vést především mladou generaci ke slušnosti, obětavosti". Muž z olomouckého kraje, 41 - 50 let, vysokoškolsky vzdělaný,

členem Sokola 16 - 20 let byl poněkud stručnější, napsal "Základ je sportování. V minulosti tam byla nějaká myšlenka, která už ale dnes není." Jiný muž, 51 - 60 let, jihomoravský kraj, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let, byl členem v roce 1968 popsal podstatu sokolství následovně „Podstata a myšlenka je nadčasová, bohužel jde o to naplnit ji. To se nedaří v dnešní době optimálně. Je v tom i problém demokratického přístupu k výchově mládeže." Žena z Prahy, 31 - 40 let, vysokoškolsky vzdělaná, členkou Sokola 6 - 10 let napsala „Tuhle otázku neřeším, vyrůstala jsem v době pionýrů a SSM. Je mi jedno, jaká organizace to je, důležitý je pro mne obsah - co, pro koho a jak dělá...a naše jednota funguje, děti chodí rádi cvičit, snažíme se, aby je to bavilo a přitom je to něčím obohatilo..." Pozitivní názor má muž, 21 - 30 let, plzeňský kraj, vysokoškolské vzdělání, členem 16 - 20 let. Do dotazníku poznamenal „Podstatu sokolství vnímám v nekonečné práci všech činovníků, kteří se snaží šířit sokolské myšlenky a udržet tak SOKOL 'nad vodou'."

Další otázka, která nás velmi zajímala, se týkala názoru, jakým způsobem se sokolská myšlenka za 150 let existence Sokola změnila. Výpovědi jsem napočítali celkem 48. Nejpočetnější byl názor, že již neexistuje (21x) a byl podpořen termíny „vytratila se - nehodí se do dnešní doby" (10x), „nejsme členy kvůli sokolské myšlence, jde pouze o cvičení" (9x) a „idea dnešní generaci nezajímá" (2x).

Druhým nejpočetnějším názorem byl pravý opak, tedy, že se sokolská myšlenka nezměnila (15x). V této oblasti se objevily pojmy „ideje se nemění" (5x), „nezměnila se, ale změnila se doba" (5x), „nezměnila se, ale nelze jí uplatnit" (3x) a „nezměnila se, ale měla by se přizpůsobit době" (2x).

V pořadí třetí byl názor, že se Tyršova idea změnila stejně, jako se změnili lidé a svět (8x), což bylo doloženo výrazy „změna společně se změnou života, byla nucena se přizpůsobit podmínkám" (5x), „zhoršila se kvůli zrušení do r. 1990" (2x) a „jako se změnila politika" (1x).

Pouze 4x bylo konstatováno, že se sokolská myšlenka změnila a tento názor byl popisován dvěma následujícími výpověďmi „změnila ji komerčnost, globální přechod ke komerci" (3x) a „výrazně, ale k horšímu" (1x).

13		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	změnila (16x)
	Pod 40 let	nezměnila (4x)
místo	Praha	změnila (4x)
	Čechy	změnila (9x)
	Morava	změnila (6x)
pohlaví	Muž	nezměnila (12x)
	Žena	změnila (11x)
vzdělání	SŠ	změnila (9x)
		neexistuje (9x)
	VŠ	nezměnila (11x)
doba	Pod 15 let	neexistuje (5x)
členství	Nad 15 let	změnila (15x)

Tabulka 12: Jak se podle vás idea sokolství změnila?

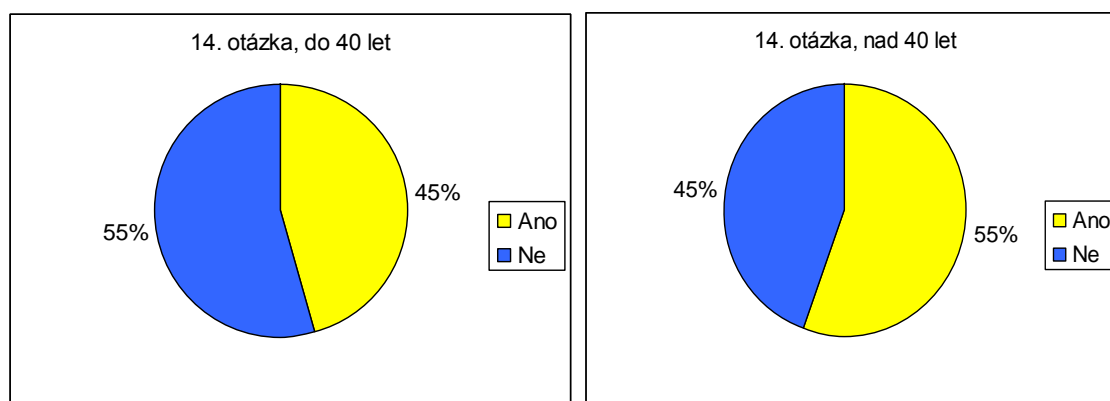
V této otázce se kromě v kategorii krajů odpovědi lišily u všech dalších kategorií.

Změnu sokolské myšlenky potvrdil v dotazníku muž, nad 60 let, středočeský kraj, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let, byl členem v roce 1968. „Změnila se velmi, dost velká část členstva je v Sokole stále proto, že to je podmínkou účasti na cvičení v sokolovnách. Zde je velká role a odpovědnost cvičitele nebo trenéra (cvičitel by měl být zároveň vzdělavatelem, protože má nejbližší ke cvičencům).“ Opačný názor má muž, 31 - 40 let, plzeňský kraj, vzdělání střední s maturitou, členem Sokola méně než 5 let „IDEA se nezměnila...stále je na co být hrdý a stále se dají myšlenky usilovnou činností naplňovat! Změnila se doba, informační technologie zrychlily komunikace a prezentace jednotlivých akcí, život je bohužel rychlejší, není tím však kvalitnější a zde je právě rozměr spolků, kdy se lidi zastaví při dané sportovní či kulturní činnosti a uvědomí si co je ve skutečnosti

důležité...přátelství, zdraví a radost ze života." Žena z jihočeského kraje, nad 60 let, střední vzdělání bez maturity/učiliště, členkou Sokola 16 - 20 let, byla členkou v letech 1945 - 1948 naopak píše „V současné době se nedá asi víc udělat. Žijeme v konzumní společnosti a pracovat zadarmo a s nadšením se dnes nenosí." Negativní postoj má i žena z Vysočiny, 51 - 60 let, střední vzdělání s maturitou, členkou Sokola 11 - 15 let, která odpověděla „Sokol vznikl v době, kdy český národ potřeboval svoji identitu. Dnešní doba je, zvláště pro mladé, plná jiných možností realizace jak doma tak v zahraničí." Poněkud pozitivněji naladěná odpověď přišla od muž z Vysočiny, 31 - 40 let, střední vzdělání s maturitou, členem Sokola 16 - 20 let. „Původní vlastenecké odkazy jsou ty tam. Nyní je tu demokracie a v sokolovnách se už 'jenom' cvičí. Přesto si myslím, že sama skutečnost, že člověk sportuje, stává se lepším, odolnějším, vytrvalejším...tyto vlastnosti budou zúročeny v jakékoliv společnosti a režimu."

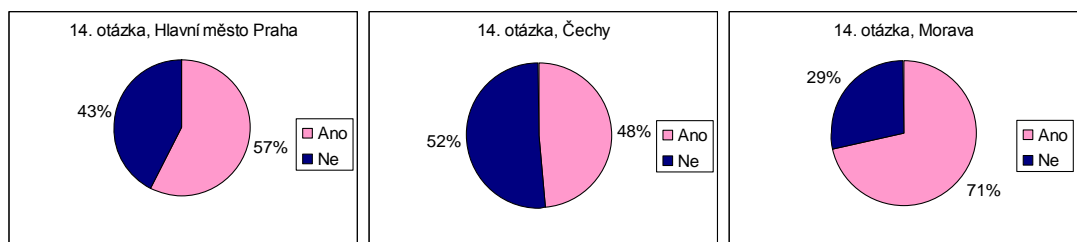
Otázka, která byla zařazena jako hlavní téma následného rozhovoru, zjišťovala názory respondentů na možnosti uplatnění sokolské myšlenky v dnešní době. 55, 4% respondentů odpovědělo, že se sokolská myšlenka uplatňuje, zatímco 48, 2% si myslí, že jí nelze uplatnit.

Grafy, které zde uvádíme jsou opět pouze orientační a ukazují vztah mezi kategoriemi získanými z dotazníků a 14. otázkou.

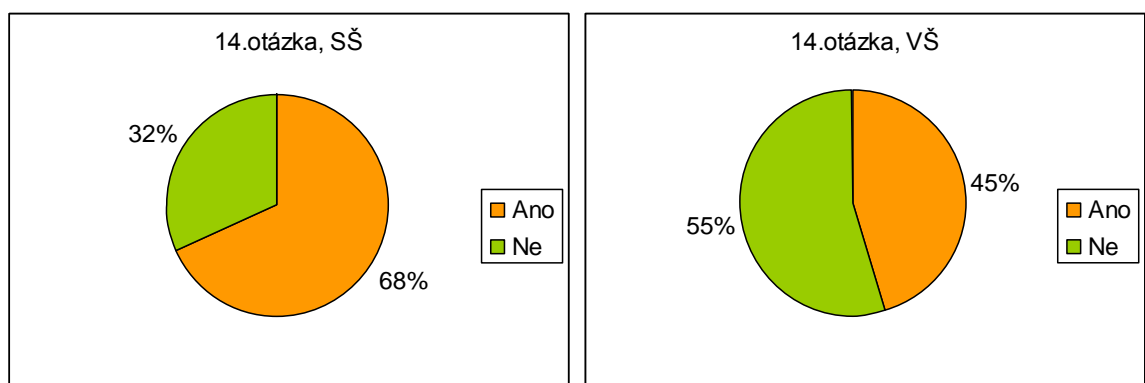
Graf 6: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Věk.

Graf 6 ukazuje opačný výsledek u kategorie do 40 let, než u kategorie nad 40 let. Rozdíl mezi ano a ne je však minimální.

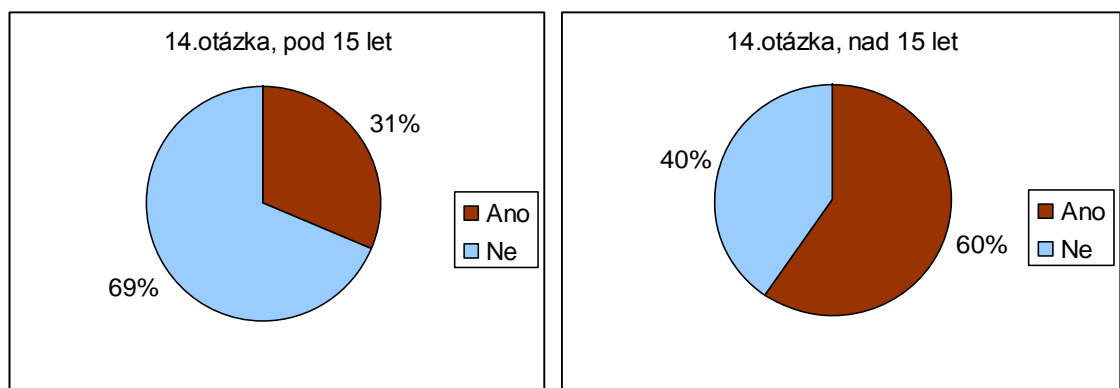
Graf 7: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Kraj.

Ze sedmého grafu vidíme, že pouze v Čechách převládá názor, že se sokolská myšlenka neuplatňuje v dnešní společnosti. Naproti tomu na Moravě většina respondentů tvrdí, že se Tyršovy ideje uplatňují.

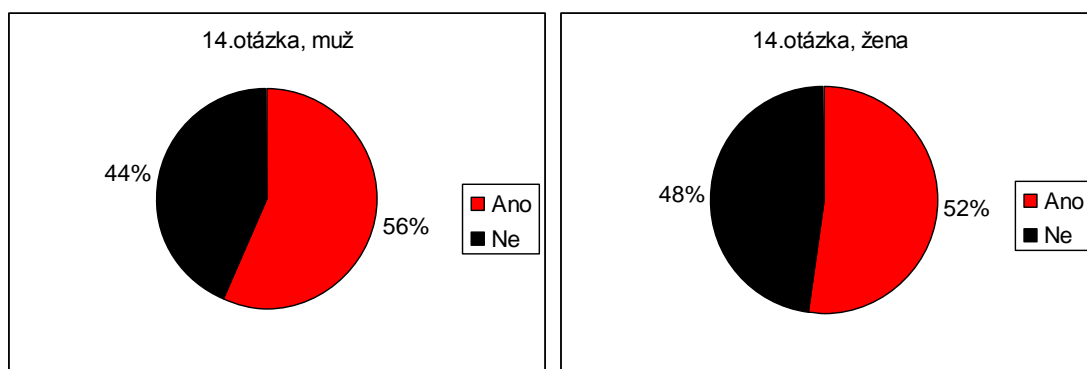
Graf 8: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Vzdělání.

Osmý graf ukazuje velké rozdíly mezi středoškolsky a vysokoškolsky vzdělanými respondenty. Většina dotazovaných se středoškolským vzděláním si myslí, že se sokolská myšlenka dnes uplatňuje. U vysokoškolsky vzdělaných respondentů je to naopak.

Graf 9: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Doba členství

Z devátého grafu je viditelné, že většina respondentů, kteří jsou členy Sokola méně než 15 let, si nemyslí, že by se v dnešní době sokolská myšlenka uplatňovala. Opačný jev vidíme u respondentů, kteří jsou členy více než 15 let.

Graf 10: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Pohlaví.

Desátý graf neukazuje velké rozdíly v názoru na uplatnění myšlenky. Muži i ženy jsou většinou pozitivního smýšlení.

Celkem jsme zaregistrovali 43 výpovědí, z nich nejpočetnější byl názor, že dnes sokolskou ideu nelze uplatnit (16x). Pro vysvětlení se zde objevil termín „je jiná doba, jiní lidé“ (16x).

Mínění, že se Tyršova myšlenka uplatňuje bylo zaznamenáno 14x. Zde respondenti argumentovali výrazy „ano, ale záleží na lidech“ (8x), „ano, ale jinou formou“ (3x), „ano, ale neuvědoměle“ (2x) a „ano - každodenní cvičení s dětmi“ (1x).

Další skupina dotazovaných si myslí, že se sokolská myšlenka uplatňuje, ale pouze částečně (13x). Svůj názor podpírají pojmy „pouze u starších ročníků“ (5x), „částečně“ (3x), „málo, 90% národa jsou materialisté“ (3x) a „nenechat zmizet národní identitu“ (2x).

14		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	neuplatňuje (12x)
	Pod 40 let	uplatňuje (12x)
místo	Praha	neuplatňuje (4x)
	Čechy	uplatňuje (4x)
	Morava	neuplatňuje (9x)
pohlaví	Muž	částečně ano (7x)
	Žena	částečně ano (9x)
vzdělání	SŠ	neuplatňuje (11x)
	VŠ	uplatňuje (9x)
doba členství	Pod 15 let	neuplatňuje (10x)
	Nad 15 let	uplatňuje (7x)

Tabulka 13: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje?

Ve všech kategoriích došlo k jistým odlišnostem v názorech na uplatnění sokolské myšlenky. Jak ukazuje tabulka 13, ženy si většinou myslí, že se myšlenka neuplatňuje, zatímco muži přiznávají, že částečně by se uplatňovat mohla. Čechy i hlavní město Praha mají opačný názor, než Morava, která se myslí, že se myšlenka částečně uplatňuje.

Na tuto otázku odpověděla žena z jihočeského kraje, 31 - 40 let, středoškolské vzdělání s maturitou, členkou Sokola 11 - 15 let následovně „Dnešní doba je jiná a lidé se chovají taky jinak, než když organizace vznikla.“ Jiná žena, kraj Vysočina, 51 - 60 let, vzdělání střední s maturitou, členkou Sokola 11 - 15 let, napsala podobnou odpověď „V dnešní době je mládež vedena k individualismu, sobeckosti, hlavně aby se nepotlačila jejich osobnost. O svých právech toho vědí, ale povinnosti nevidí. Dnešní doba není nakloněná prosazování národní hrdosti a dalších ideí Sokola.“ Další z respondentů, kteří si nemyslí, že se sokolská myšlenka uplatňuje je muž z Vysočiny, 41 - 50 let, vysokoškolsky vzdělaný, členem Sokola 16 - 20 let, který odpověděl „Dnešní společnost je vychovávána k výkonům, boji s konkurencí, k falešné demokracii, ke snaze urvat co se dá, na sokolskou ideu 'není čas'.“ Opačný názor zastává

muž, 21 - 30 let, plzeňský kraj, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let, který napsal „Všechni cvičitelé Sokola, které znám, dělají pro Sokol vše ve svém volném čase bez jakýchkoliv odměn. Kdyby neměli ideu sokolství, dávno by to už nedělali.“

Další otázka nechávala respondentům prostor k zamyšlení nad problémem, co by sokolská myšlenka mohla přinést lidem, kteří nejsou členy Sokola. Bylo získáno 65 vyjádření, které jsme rozdělili do několika oblastí.

Nejvíce respondentů (zmněno 17x) si myslí, že jim Sokol nemůže přinést nic. Pojem, který byl využit v této kategorii, je prosté „nic“ (11x) nebo „nevím, asi nic“ (6x).

Nejčastěji zaregistrovaným přínosem je ten výchovný (16x), který byl v dotaznících popsán termíny „chovat se ohleduplně a slušně“ (5x), „lepší životní styl, smysluplný život“ (4x), „pozitivnější život a pohled na svět“ (3x), „zamyšlení“ (3x) a „ochota pracovat zdarma“ (1x).

Další přínos vidí respondenti ve společenské funkci Sokola (15x), kterou popisovali výrazy „uvědomění si pospolitosti, společenská soudržnost“ (9x), „přátelské vztahy“ (4x) nebo „zúčastnit se společenských a jiných akcí organizovaných Sokolem“ (2x).

Přínos sportovní (12x) byl na třetím místě a dotazovaní jej doplňovali pojmy „sport a pohyb“ (7x), „fyzickou zdatnost“ (2x), „možnost využívání sportovišť“ (1x), „vztah ke sportu“ (1x) a „sportovat za malé peníze“ (1x).

3x byla zmíněna i oblast kulturní. Tento přínos shledávají sokolové především v „národní hrdosti“ (3x). Byl zaznamenán i názor, že sokolská myšlenka může mít pro veřejnost „stejný přínos, jako pro členy Sokola“ (1x) nebo názor, že by si veřejnost mohla vzít ze Sokola „alespoň příklad“ (1x).

15		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	výchovný (13x)
	Pod 40 let	žádný (6x)
místo	Praha	žádný (4x)
	Čechy	výchovný (10x)
	Morava	sportovní (5x) žádný (5x)
pohlaví	Muž	společenský (8x)
	Žena	žádný (11x)
vzdělání	SŠ	žádný (9x)
		výchovný (9x)
	VŠ	žádný (8x)
doba členství	Pod 15 let	žádný (11x)
	Nad 15 let	výchovný (14x)

Tabulka 14: Co si myslíte, že by idea sokolství mohla přinést těm, kteří nejsou členy Sokola?

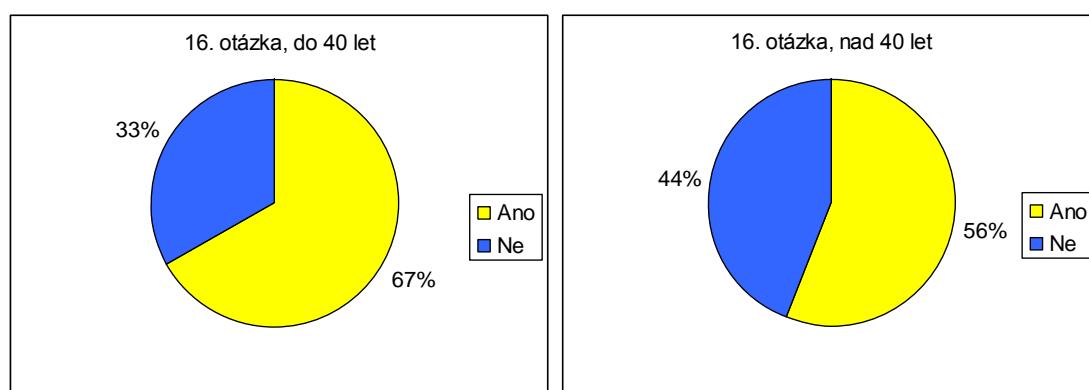
Tabulka 14 ukazuje, že nejčastěji byl zmiňován žádný přínos nesokolům. Přesto jsou kategorie, které nejčastěji zmiňovaly přínos výchovný. Sem patří například kategorie nad 40 let, Čechy, středoškolsky vzdělaní respondenti a sokolové, kteří jsou členy více, než 15 let. Zajímavé je, že muži nejčastěji zmiňovali přínos společenský.

Na tuto otázku odpověděla žena z Prahy, 51 - 60 let, středoškolské vzdělání s maturitou, členkou Sokola 16 - 20 let takto „Myslím, že chovat se ohleduplně, slušně, sportovat aj. by měli i lidé, kteří nejsou členy Sokola a tuto výchovu si do života přinášejí z rodiny. Dost se člověk bohužel utváří i společností.“ Jiná žena, jihočeský kraj, nad 60 let, střední vzdělání bez maturity/učiliště, členkou Sokola 16 - 20 let, byla členkou v letech 1945 - 1948 napsala „možná mnohé překvapuje, že v organizaci existují přátelské vztahy a že většina členů je ochotna pracovat zdarma pro dobro věci“. Muž ze středočeského kraje, 31 - 40 let, středoškolské vzdělání s maturitou, členem Sokola 16 - 20 let zase připomíná, že „Ideu bych nechal ideou. Musejí si vytvořit vztah ke sportu, k hodnotám jako je zdraví a pak to každý pozná sám.“ Podle muže, jihomoravský kraj, nad 60 let, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let by sokolská idea mohla nečlenům „dát možnost sportovat od

útlého mládí, až do vysokého věku, bez ohledu na jejich výkonnost s dopadem na zdraví i tělesnou vyspělost národa".

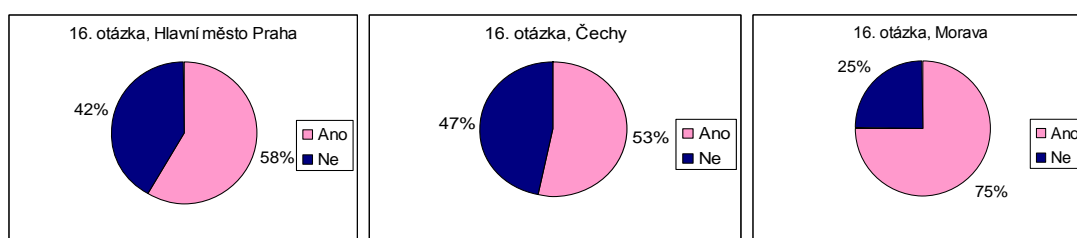
V poslední otázce, která byla rovněž velmi důležitá pro následný rozhovor, bylo zaregistrováno 40 výpovědí. Otázka se týkala názoru, zda dnešní Sokol naplňuje myšlenku tradičního sokolství. Z procentuálního hlediska si 60, 7% respondentů myslí, že ano, zatímco názor 21, 4% dotazovaných je takový, že dnešní Sokol nemůže nebo nechce naplňovat Tyršovy myšlenky.

Poslední pětice grafů označuje vztah různých kategorií k této otázce. Připomínáme, že se jedná pouze o grafy orientační, nikoli statisticky validní.

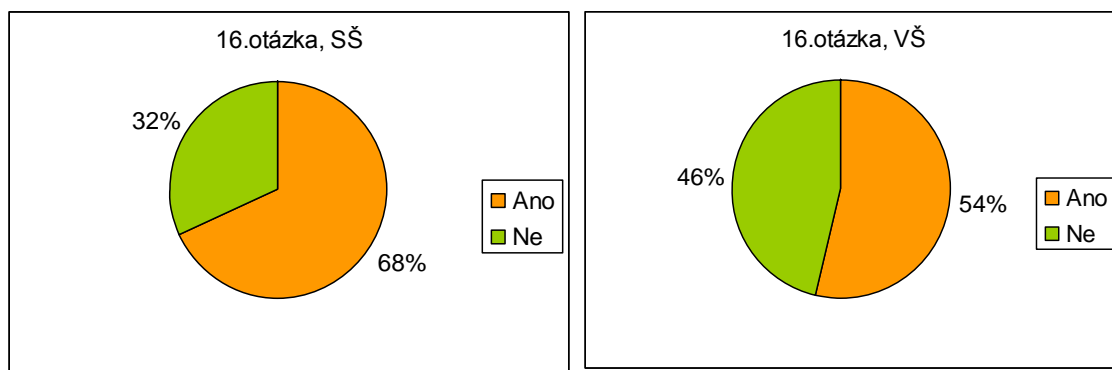
Graf 11: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? Věk.

Z grafu číslo 11 je zřejmé, že mladší lidé věří v dnešní Sokol více než kategorie starší.

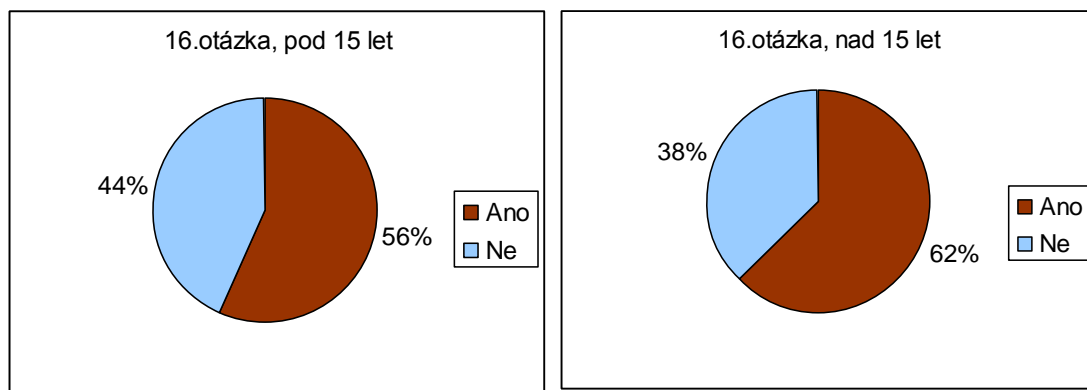
Graf 12: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? Kraj.

Graf číslo 12 jasně naznačuje, že sokolové na Moravě chápou dnešní Sokol mnohem pozitivněji, než sokolové z Čech. Přesto u každé z těchto tří kategorií převládá názor, že dnešní Sokol myšlenku sokolství naplňuje.

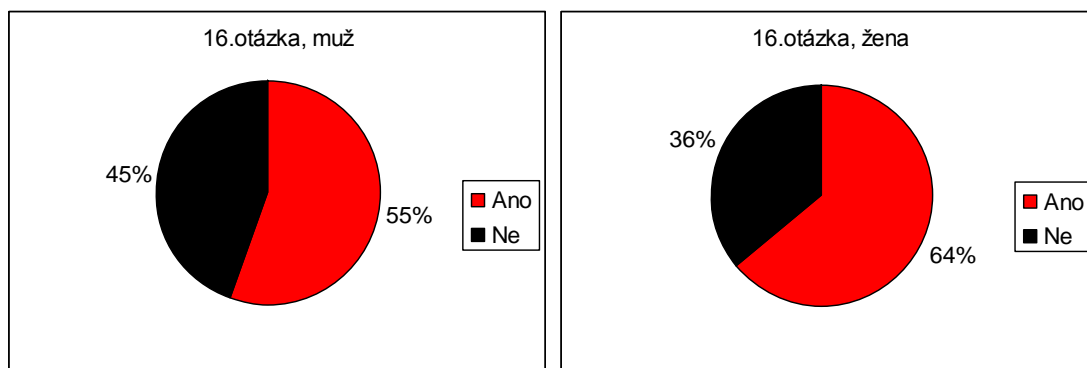
Graf 13: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? *Vzdělání.*

Třináctý graf ukazuje, že středoškolsky vzdělaní respondenti jsou více přesvědčeni o naplňování ideí v dnešním Sokole než respondenti vzdělaní vysokoškolsky. Přesto i u druhé kategorie většina respondentů odpověděla ano.

Graf 14: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? *Doba členství.*

Graf číslo 14 neukazuje velký rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi. V obou případech se jedná o pozitivní názor.

*Graf 15: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství?
Pohlaví.*

V patnáctém grafu opět vidíme u obou kategorií převažující pozitivní postoj k naplňování Tyršových idejí.

Nejpočetnějším názorem bylo, že organizace naplňuje myšlenku sokolství částečně (17x), což bylo dokumentováno termíny „snaha je, ale je to v lidech“ (13x) a „pouze ze strany starších sokolů“ (4x).

Druhým nejpočetnějším tvrzením bylo, že Sokol naplňuje původní myšlenku (12x). Tento názor byl podpořen pojmy „snad ano“ (7x), „musí, stále existují sokolské jednoty“ (3x), „fair play na celý život“ (1x) a „ano - prestiž z minulých dob“ (1x).

Poslední skupina názorů, tedy, že Sokol myšlenku nenaplňuje (11x) byla charakterizována výrazy „jiná doba, jiní lidé, jiné ideje“ (4x), „ne, chybí zanícení cvičitelů“ (3x), „chybí osvěta“ (2x), „neexistuje“ (1x) a „později, až nám bude hůř ekonomicky“ (1x).

16		nejpočetnější indikátory
věk	Nad 40 let	částečně ano (15x)
	Pod 40 let	naplňuje (4x)
místo	Praha	naplňuje (4x)
	Čechy	částečně ano (8x)
	Morava	částečně ano (6x)
pohlaví	Muž	částečně ano (9x)
	Žena	částečně ano (8x)
vzdělání	SŠ	částečně ano (8x)
	VŠ	částečně ano (9x)
doba členství	Pod 15 let	naplňuje (4x)
	Nad 15 let	nenaplňuje (14x)

Tabulka 15: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství?

Většina kategorií nejčastěji odpovídala, že Sokol naplňuje i dnes myšlenku sokolství, i když třeba pouze částečně. Pouze respondenti v kategorii členství nad 15 let odpovídali nejčastěji, že dnešní Sokol původní myšlenku nenaplňuje.

Poslední otázku zodpověděla žena, 41 - 50 let, jihomoravský kraj, vzdělání střední s maturitou, členkou Sokola 16 - 20 let, následovně „Dnešní Sokol se o to snaží, ale ne každý člen je tělesně zdatnější, jedná čestněji, je národnostně, rasově i nábožensky snášenlivější, skromnější, má raději rodnou zem, než ostatní obyvatelé státu. Vždy je to o lidech.“ Další více méně pozitivní odpověď jsme zaznamenali u muže, 31 - 40 let, středočeský kraj, středoškolské vzdělání s maturitou, členem Sokola 16 - 20 let, který píše „Fakt nevím, co zaškrtnout a to i proto, že myšlenka sokolství je široký pojem. Když je ale někdo sportovec (a obzvláště sokol), tak bude hrát v celém životě fair play...takže hodně sokolů“. Negativní názor se objevil u muže z olomouckého kraje, 51 - 60 let, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let, který odpověděl „ani mnozí starší členové necítí sokolské tradice jako něco, co by se mělo kultivovat, pro sokolskou myšlenku chybí zanícení u cvičitelů, kteří jsou ve středním a mladším věku a mají možnost ovlivňovat především žákovské složky“. Další názor nám poskytla žena, 41 - 50 let, středočeský kraj, vysokoškolské vzdělání, členkou Sokola 6 - 10 let „dnešní doba je více o skutcích než o myšlenkách. Sokol je hodnocen podle práce té nejbližší jednoty, lidé se dívají na to, co jim nabízí (oddíly, prostory), jak funguje, nepochybují o

tom, že sokolové jsou čestní a pracovití, že jdou příkladem svým chováním a morální bezúhonností a že se snaží naplňovat myšlenku sokolství, výbornou prestiž má Sokol hlavně z dob dávno minulých, kdy se dalo mluvit o osobní statečnosti a obětavosti, nejsem si jistá, že dnešní mladí lidé vstupují do Sokola kvůli těmto hodnotám, ale určitě by je měli v Sokole najít, ale obávám se, že o ně není velký zájem". Jako další příklad nám poslouží výpověď muže z plzeňského kraje, středoškolské vzdělání s maturitou, 51 - 60 let, členem Sokola 16 - 20 let „alespoň trochu nám starší generace stíhá předávat včetně národní hrdosti. Určitě stále dělá své členy alespoň trochu lepšími mravně se smyslem pro kolektivní odpovědnost a zdatnějšími fyzicky." O částečném naplnění sokolské myšlenky je přesvědčena žena z Prahy, nad 60 let, vyšší odborné vzdělání, členkou Sokola 16 - 20 let a byla členkou v letech 1945 - 1948. Ve své odpovědi uvedla „naplňuje ji jen částečně, určitě se nedá říct, že ji nenaplňuje vůbec, jen by se mohlo přidat v morální stránce i pocitu sounáležitosti s naší zemí (vlastí), v tom máme hodně mezer. Že patříme do Evropy, to se v Sokole někdy snaží dokazovat zbytečným popíráním vlastní identity. Připomíná mi to doby počátků Sokola. Už Tyrš říkal - pokud se nám zdají např. Němci, Angličané atd. lepší než my, snažme se na sobě pracovat, ať jsme jako oni v tom, v čem nás převyšují. Každý musí pracovat na sobě a nejen závidět ostatním." A jako poslední ukázkou uvádíme odpověď muže, 21 - 30 let, plzeňský kraj, vysokoškolské vzdělání, členem Sokola 16 - 20 let „kdyby nebyla myšlenka sokolství naplňována, Sokol by dávno zanikl".

Pomocí všech těchto názorů a výrazů jsme sestavili problémové oblasti, o kterých jsme hovořili během rozhovoru.

5.2. Rozhovor

Rozhovoru se zúčastnilo osm lidí. Byl rozdělen na tři problémové oblasti. Hlavním diskutovaným problémem byl význam sokolské myšlenky v dnešní době a pozitiva a negativa jejího naplnění. Dále byla probírána dvě podtémata, která souvisela s hlavním problémem. Prvním podtématem bylo zvyšování počtu sportů v Sokole. Zajímalo nás, zda je to pozitivum nebo zda je to odklon od původní myšlenky sokolství. Druhé podtéma se zaměřovalo na

seznamování se se sokolskou myšlenkou, zda má, či nemá v dnešní době smysl.

V další kapitole se budeme věnovat rozboru použitých termínů během rozhovoru. Výsledky jako takové a z nich vyplývající závěry budeme prezentovat v šesté kapitole nazvané diskuse.

5.2.1. Výsledky rozhovoru

V rámci celého rozhovoru bylo zaregistrováno a rozčleněno 127 výpovědí. Z nich jsme vytvořili 18 obecných skupin, které jsme dále zpracovávali. V konečném výsledku bylo sestaveno 6 klíčových oddílů. Z důvodů různosti diskutovaných témat jsou výpovědi zpracovány zvlášť podle problémových oblastí. Komplexní výsledky jsou zmíněny v další kapitole. Při čtení používaných termínů je třeba si uvědomit, že jsou vytrženy z kontextu a tedy někdy zcela neodpovídají nadřazené oblasti. Ucelený rozhovor je přepsán a přiložen v příloze. Během rozhovoru na sebe účastníci reagovali, což do našeho zpracování nelze plně promítnout. Přesto jsme se snažili o srozumitelné a snadno pochopitelné rozdělení. O přehlednost jsme se pokusili také pomocí následující tabulky, která zaznamenává všech šest oddílů a osmnáct skupin i s četností výskytu během rozhovoru.

KATEGORIE	<i>persvědče ní o významu Sokola</i>	<i>persvědčení o ztrátě významu Sokola</i>	<i>souhlas se zařazením sportů</i>	<i>nesouhlas se zařazením sportů</i>	<i>souhlas s výukou ideje</i>	<i>nesouhlas s výukou ideje</i>
INDIKÁTOR Y	existence myšlenky v Sokole (8x)	neuplatňování myšlenky nikde (8x)	patří to k Sokolu (15x)	je to finančně nedostupné (10x)	ano (6x)	není na to vůbec čas (2x)
	ovlivnění pro další život (8x)	neuplatňování myšlenky mimo Sokol (6x)	pozitivní jev (14x)		ano, ale ne v tělocvičně (5x)	
	velká kamarádství (7x)		je to nutnost (14x)		dozví se jen někdo (7x)	
	různorodost Sokola (3x)		všestrannost není pro všechny (7x)			
	potkávání mimo Sokol (2x)		ovlivnění ke všestrannosti (4x)			
			nutnost změny (4x)			
Σ	(25x)	(14x)	(58x)	(10x)	(18x)	(2x)

Tabulka 16: Názory na ideu sokolství v dnešní společnosti

5.2.1.1. Význam sokolské myšlenky v dnešní době

Během první části rozhovoru, týkající se významu sokolské myšlenky, bylo zaznamenáno 39 výpovědí, které jsme rozřadili do dvou skupin.

A) POZITIVNÍ NÁZOR

V první z nich jsou tvrzení podporující názor, že sokolská myšlenka má v dnešní době svůj význam (25x). Do této skupiny jsme zařadili pět kategorií - existence myšlenky v Sokole (8x), různorodost Sokola (3x), opravdová a dlouhodobá kamarádství (7x), potkávání se mimo Sokol (2x) a ovlivnění sokolů pro další život (5x). V této souvislosti byly použity následující konkrétní pojmy: „existence myšlenky v Sokole“, „dobrovolná práce“, „nemožnost existence Sokola bez myšlenky“, „nutnost významu myšlenky v sokolské jednotě“,

„význam myšlenky ano, její uplatnění ne“, „myšlenka význam má, záleží na osobnosti trenéra“, „pouze subjektivní pozitiva z uplatnění myšlenky“, „bratrství se rovná kamarádství, které upevní vztahy mezi dětmi“, „kamarádství na celý život“, „nutnost uvědomění si, že jsou součástí kolektivu – vzájemná spolehlivost“, „spolupráce v kolektivu“, „stmelování dětí v kolektivu společně se vzájemnou pomocí“, „spojení lidí na celý život“, „úcta společně s kamarádstvím – jisté partnerství dětí s dospělými – děti to oceňují“, „aktivity v Sokole“, „myšlenka Sokol víc než sport“, „mimosportovní činnost Sokola“, „jediná sportovní organizace, kde se děti potkávají i při jiných akcích mimo tělocvičnu“, „střetávání a potkávání dětí i mimo Sokol“, „jiné chování v dalších kolektivech“, „potřeba disciplíny v životě i v Sokole = výchovný záměr Sokola – nahrazení školy a rodiny (ve výchově)“, „výchovný smysl myšlenky“, „uvědomění si duchu fair play“, „v Sokole – slušné chování a úcta k dětem“.

B) NEGATIVNÍ NÁZOR

Druhá skupina výpovědí, která je méně početná, zastává názor, že myšlenka dnes význam nemá (14x). Sem jsme začlenili dvě kategorie, a to neuplatňování i nemožnost uplatnění sokolské myšlenky mimo Sokol (6x) a neuplatňování myšlenky vůbec nikde (8x). Tato skupina je charakterizována termíny „nemožnost uplatnění myšlenky mimo Sokol“, „neexistence myšlenky ve společnosti“, „materiální charakter společnosti“, „Sokol není pro všechny – někdo nedokáže přijmout disciplínu“, „obrácení hodnot ve společnosti“, „dříve větší sociální status Sokola“, „myšlenka dnes pro někoho není důležitá“, „především výkonnost“, „individualismus vede před kolektivem“, „důležitost výhry“, „vítězství za každou cenu“, „dnes – finanční ohodnocení za úspěch (jiná motivace)“, „dnes nemožnost uplatnění ve společnosti – jiné hodnoty“, „nemožnost vrátit Sokol tam, kde byl za 1.republiky“.

5.2.1.2. Sporty v Sokole

Prvním podtématem bylo, zda je široká nabídka sportů v Sokole pozitivním nebo negativním jevem. Během rozhovoru bylo zaregistrováno 68

výpovědí na toto téma, které jsme při analýze rozdělili do dvou skupin.

A) POZITIVNÍ JEV

Většina výpovědí se přiklání k názoru, že sportovní rozmanitost je pro organizaci pozitivem (58x). Do této skupiny jsme zařadili šest kategorií - pozitivní jev (14x), je to nutnost (14x), všestrannost jen do určitého věku, není pro všechny (7x), patří to k Sokolu (15x), Sokol pozitivně ovlivňuje všestrannostní rozvoj (4x) a nutnost změny (4x). Dotazovaní použili následující pojmy: „druhy sportů v rámci všestrannosti Sokol nevyčerpávají“, „otevřenost Sokola novým sportům i přesto, že myšlenka zůstává – možnost udržení zájmu mládeže“, „jakákoli aktivita je pozitivní“, „vše, co se bude v Sokole dělat, se bude dělat pod hlavičkou Sokola“, „jakýkoli sport v Sokole ho reprezentuje“, „dobré využít možnost mít sporty v Sokole“, „zapojení co nejvíce lidí“, „lidi si tak spojí Sokol s různými činnostmi“, „zapojení více lidí – každému, co ho baví“, „zlepšení kondice tak jako tak“, „podpora sportů je dobrá“, „sporty ano, ale stejné podmínky pro všestrannost a sporty“ (po finanční stránce), „podpora sportů“, „Sokol dává dostatečný pohybový základ – to je jeho místo“, „nutnost nabídnutí lidem moderní sporty“, „odchod dětí ze Sokola při nedostatku sportu“, „odchod ze Sokola“, „výkonnostně lepší děti by odešly do jiných oddílů“, „jen všestrannost by znamenala polovinu lidí v Sokole“, „nutnost podporovat sporty v Sokole“, „postupně míň členů ve všestrannosti“, „odchod těch, které by to nebavilo“, „díky sportům lidé vydrží v Sokole“, „důležitá nabídka něčeho nového“, „jen všestrannost je už v ASPV“, „snaha postarat se o talentované děti“, „Sokol by se měl otvírat moderním směrům“, „Sokol se musí přizpůsobit době“, „všestrannost je možná jen do určitého věku“, „všestrannost jen pro malé děti“, „všestrannost není pro každého“, „všestrannost je pro malé děti, starší se specializují“, „každého zajímá něco jiného“, „Sokol je pro děti, které jsou průměrné“, „pro děti nutnost základu, jaký dává Sokol“, „neuvědomuji si, že nějaký sport do Sokola nepatří“, „rozmanitý program“, „předávání zdravého životního stylu z generace na generaci“, „rodinný spolek“, „dobrý základ pro lidi“, „Sokol je finančně dostupný pro všechny“, „Sokol je pro děti od nejujtějšího dětství“, „cvičení od malička“, „cvičení pro všechny věkové kategorie“, „Sokol

přizpůsobuje cvičení zájemcům, jejich věku a kondici", „výkon není cíl, ale odměna", „v Sokole si lidé můžou vybrat", „mezi dětmi ve škole je poznat, kdo něco dělá", „cvičení na náradí – celkový rozvoj svalů a zpevnění", „v Sokole se lidi sdružují do zájmových skupin a potkávají se i jinde – všestranný rozvoj", „podpora rodičů k všestrannému rozvoji", „děti ze Sokola potkáváme i v jiných zájmových kroužcích", „ve většině sportů jde o jednostranné zaměření a zatížení", „nutná změna vedení a propagace", „měli by přijít mladí", „dnes je to těžký, ale zlepší se to".

B) NEGATIVNÍ JEV

Druhá skupina výroků má na sporty v Sokole opačný názor. Nabídku sportů vidí jako negativní jev (10x), který je spojen především s finančním zatížením organizace. Uvádíme termíny, který tento názor dokládají: „pro vesnice je sportovní vybavení drahé", „nutnost finanční podpory města", „nedostatek finanční podpory od města", „nutnost pravidel pro finance", „dobré je mít vlastní prostory", „větší nároky znamenají větší finance", „samozřejmost platby za služby", „musí se platit opravy, což znamená vyšší příspěvky", „Sokol je jeden z nejlevnějších", „nižší finanční požadavky než kdekoli jinde".

5.2.1.3. Učení sokolské myšlenky

Třetím diskutovaným problémem bylo získávání povědomí o sokolské myšlence u mladší generace. Zda by děti měli znát historii, tradice a základní myšlenky Sokola. Zde jsme zaznamenali 20 výpovědí, z nichž 18 vyjadřovalo souhlas s učením sokolské myšlenky.

A) POZITIVNÍ NÁZOR

Kladné názory jsme rozdělili do třech kategorií - ano, měli by to vědět (6x), ano, ale ne v tělocvičně (5x) a dozví se to jen někdo (7x). Dále uvádíme použité termíny vztahující se k těmto kategoriím. „osvěta je dobrá, ale na táborech, při cvičení není čas", „ano, na táborech a výletech", „v tělocvičnách to nefunguje", „osvěta na táborech", „znalost základů ano", „má to význam", „možnost úpravy

chování během hry", „děti by se to měly dozvědět", „měly by to vědět", „probírá se to i ve školách", „jen část dětí se to dozví", „ne všechny to zajímá", „na táborech jsou ti, kteří se to chtějí dozvědět", „zajímá je Sokol jako takový", „neúcta k pomníkům, protože o tom nic nevědí", „přehled i u těch, kteří do Sokola nechodí, ale není to tak všude", „účastníci zálesáckého závodu to musí vědět".

B) NEGATIVNÍ NÁZOR

Negativní postoj jsme zaregistrovali 2x. Výrazy, které zde předkládáme, nevyjadřují nesouhlas se seznamováním se základními myšlenkami Sokola, ale dotýkají se výhradně časové tísně, která je tak charakteristická pro dnešní dobu a společnost: „během roku není čas" a "“v uspěchané době není čas".

6. Diskuse

Na začátku práce jsme definovali výzkumné otázky, které si v této kapitole připomeneme a pokusíme se na ně najít odpovědi, které se objevily během obou částí výzkumu, tedy během dotazníků i během rozhovoru. Názory na již zmíněné otázky se velmi často a velmi výrazně lišily, přesto se pokusíme poskytnout ucelený pohled na danou problematiku a vyvodit z něj důsledky.

První výzkumnou otázkou bylo, zda má v dnešní době sokolská myšlenka nějaký význam. Ze získaných výsledků jasně vyplývá, že sokolská idea svůj význam má. Zda se však uplatňuje, to je již jiná věc. Při analýze formulovaných odpovědí jsme zjistili, že sportovní poslání je podle názoru respondentů nejdůležitějším úkolem sokolské organizace. Jedná se především o to, že Sokol je jednou z mála tělocvičných organizací, které mají svůj program uzpůsobený zájmům cvičenců, jejich věku a tělesné zdatnosti. Právě zde se promítá Tyršova myšlenka, že Sokol by měl být přístupný všem lidem. Sokol je organizace, kam se může přihlásit každý a jeho všestranné zaměření slouží jako výborný sportovní základ.

Respondenti vnímají Sokol především jako sportovní organizaci s velkým morálním základem, o který se může opřít. „Já si myslím, že třeba ta disciplína je strašně důležitá, i když jako vim, že některým dětem to třeba úplně nesesedne, ale prostě takovej ten základ, že vim, že když se něco řekne, tak se to udělá a můžu se na to spolehnout, tak to se jim v životě vždycky bude hodit.“ Jeho výchovně vzdělávací záměr, založený na učení se chování v kolektivu, zdůrazňování odpovědnosti nejen za sebe, ale i za celek a učení se úctě ke své vlastní práci i k práci jiných, je dostatečně velkým důkazem toho, že sokolská myšlenka má stále své místo a uplatnění „...určitě ty děti, co sem choděj, choděj sem rádi, tak si musej uvědomit to, když tady cvičej jako velkej celek, že prostě někam patřej, někam zapadaj a můžou se spolehnout na ostatní a zase ostatní, že by se měli zase spolíhat na ně...“. Dále to, že se s dětmi v Sokole neustále pracuje a cvičí, že existují cvičení pro všechny věkové i výkonnostní kategorie,

že se vydává časopis Sokol a že stále jsou lidé, kteří jsou ochotni pracovat zadarmo, nás přesvědčuje o přítomnosti Tyršových myšlenek v Sokole, i když si to řada jeho členů už ani neuvědomuje.

V neposlední řadě je pro respondenty důkazem i to, že lidé, kteří spolu cvičí v Sokole, se setkávají i mimo tělocvičnu, a to nejen na akcích pořádaných sokolskou organizací. „To je pravda, že to je rozdíl mezi klasickým jakoby oddílem, kde se teda trénuje vyloženě jakoby ten sport, žejo. Že tady je ještě to i doplněný, že tady jsou ty akce kolem, jsou tady ty výlety, ty děti se potkávají na všech možnejch závodech, na všech možnejch akcích jiných, jezdí společně na ty tábory, což nikde jinde není ... " Tak vznikají dlouhodobá přátelství vytvořená ze společných zájmů a zážitků. „... z pohledu mých dětí, tak tím, že se neustále tady střetávají teda s těma dětma minimálně dvakrát do tejdne, pak ještě spolu třeba jedou na tábor na 14 dní, tak bych řekla, že to jsou kamarádství, já mám třeba vlastní zkušenost, na celej život. V tom bych asi viděla tu největší myšlenku pro mně." Tedy i funkce socializační, nepřímou definovanou Tyršem v jeho rozsáhlém díle, je stále jedním z hlavních pilířů současného Sokola.

Z výsledků je tedy jasné, že původní sokolská myšlenka má v dnešní době svůj význam, i když třeba jen ta její část, kterou je možné aplikovat na dnešní moderní společnost.

Druhá výzkumná otázka zněla, jaká jsou pozitiva a negativa naplnění sokolské myšlenky. Je zřejmé, že tato otázka je velmi úzce spjata s otázkou předcházející. Z výsledků získaných během výzkumu vyplývá, že pozitiva naplnění myšlenky vidí respondenti pouze v subjektivním uspokojení. Naplňuje nás dobrým pocitem, když vidíme, že například cvičenci hrají fair play, a ani si při tom nemusíme uvědomit, že jde o uplatnění jedné ze základních Tyršových myšlenek. Stejně tak, jako nás uspokojuje pocit z přátelství získaného v Sokole. Podle části respondentů by se při uplatnění sokolských myšlenek žádná negativa neprojevila. Ovšem, protože k naplňování daných idejí nedochází, nemohou se projevit ani jejich pozitiva, ani jejich negativa. „A pozitiva, pozitiva pro dnešní život (...) slušnej člověk, mám pocit, že slušnej člověk v dnešní době moc nebere ... " Jedná se tedy spíše o negativa nenaplňování myšlenky, kterou

vidíme ve změně společnosti, jejího hodnotového systému, zdravotního stavu a chování jedinců naší společnosti.

Třetí výzkumnou otázkou jsme se ptali, jak lze docílit naplnění sokolské myšlenky? Z dosažených výsledků jsme zjistili, že největší překážkou, která brání naplnění Tyršových myšlenek je změněná doba a společnost v ní. Ohledně seznámení dětí s osobností dr. Miroslava Tyrše a jeho základních myšlenek se většina respondentů vyjádřila podobně, jako je zmíněno v následující citaci „... v tom dnešním životním stylu je to dost náročný a v té uspěchané době, že třeba i my tady, kolik máš času na to jim tady něco vykládat, když chceš s nima stihnout něco si zacvičit, můžeš to s nima třeba pak udělat na tom výletě nebo na táboře, kde teda na ně máš čas, kde můžeš na ně nějak působit, ale v té tělocvičně to zas tak nefunguje úplně.“. Podle respondentů celková změna doby a hodnotového systému společnosti znamená i změnu zájmů lidí. Dnes již nestojí v popředí zájmů lidí idea bratrství, všestrannosti a vlastenectví nebo nějaký jiný vyšší smysl a dlouhodobý cíl, ale především materiální zajištění a co největší zisk dosažený v co nejkratším čase. Pro základní sokolské myšlenky to znamená, že byly odsunuty a zapomenuty ne proto, že by to sokolové tak chtěli, ale především proto, že v dnešní době nelze dost dobře působit na veřejnost těmito ideami, a v podstatě je tedy nelze uplatnit. Pro respondenty je možné naplnit a dál šířit sokolskou myšlenku pouze za předpokladu, že se Sokol přizpůsobí době a bude dál nabízet sportovní a kulturní program pro všechny, tedy i pro nečleny Sokola. Mimo organizaci se však Tyršovy myšlenky uplatnit nedají. Podle respondentů by lidé, které takové myšlenky oslovují, nebo kteří by se o nich chtěli něco dozvědět a řídit se jimi, přišli do Sokola sami.

„Ale rozhodně si myslím, že by to děti vědět měly, žejo protože to je potom to vypadá tak jak to vypadá, žejo, když tady někdo leze po těch pomnících, nemají o tom páru a to nebyly jako děti ze Sokola, jo, ale to je úplně, já myslím, že takovejch témat je spousta, že prostě pokud nemaj páru o tom, z čeho to vychází, tak potom je ten vztah jinej, ...“ Tato ukázka jasně vyjadřuje, že nevědomost silně ovlivňuje chápání skutečnosti a následně i chování, které by

se tedy mohlo lepší informovaností zlepšit.

Poslední výzkumná otázka se týkala sportů v Sokole. Chtěli jsme zjistit, zda se větší zastoupení sportů v Sokole nevymyká původní sokolské myšlence a zda je pro Sokol přínosem. Z výsledků jasně vyplývá, že sokolové berou nabídku sportů jako zcela pozitivní jev nutný k přežití sokolské organizace. „Ať se zapojí co nejvíc lidí!“ Připouštějí, že množství různých sportů znamená změnu, netvrdí však, že by se jednalo o změnu špatnou. Pro většinu dotázaných je sportovní nabídka nezbytnou záležitostí k udržení dostatečně velké členské základny „...všestrannost je perfektní, ale všestrannost jim vydrží do určitého věku, a pak je to prostě přestane bavit a pokud jim Sokol nenabídne něco zajímavějšího, tak oni odtud odejdou a půjdou jinam“; „Co si budem povídat, kdyby to byla jenom všestrannost, bude tu polovina lidí. Jak v každém městě, tak v celé republice, všude, bylo, byla by tu polovina lidí. Takhle prostě se zapojí víc lidí, předávají si to víc mezi sebou, každé prostě má svoje oblíbené, tak proč by to nedělal“. I přesto, že platí nové heslo Sokol víc než sport, které bylo uveřejněno ke 150. výročí Sokola, je pro organizaci důležitá sportovní různorodost. Respondenti přiznávají, že všestrannost není pro všechny a dokáže děti zabavit pouze do určitého věku. Je nezbytné nabídnout pro mládež zajímavější program. Pokud by se tak nestalo, starší kategorie dětí by ze Sokola odcházely. V lepším případě do sportovních klubů, v tom horším případě by přestaly s pohybovou aktivitou úplně. Samozřejmě to opět souvisí se změnou společnosti a všeobecně uznávaných hodnot. Dnes jsou důležité výkony a okamžitý výsledek. Na dlouhodobé cíle není čas, a tím pádem pouze všestrannost nemůže dnešní generace plně uspokojit. Pokud tedy má být Sokol tělovýchovnou organizací pro všechny, musí nabízet atraktivní program. „Od malinka a dokad' můžeš. A na druhou stranu dokad' můžeš. To taky málokterej sport ti nabídne, že dokad' můžeš. Prostě když už na to nemáš a tady prostě se přizpůsoběj lidem, co už nemaj na určitý tempo, tak je prostě cvičení mírnější a přizpůsobujou se těm lidem, co sem choděj. Ne, že oni by se měli přizpůsobit nějakému cvičení, když někam jdou, podle mě se Sokol přizpůsobuje věku.“ V dnešní společnosti je důležité zapojit co nejvíce lidí do aktivního životního stylu,

a v tom vidí respondenti úkol a cíl Sokola. S tím samozřejmě souvisí i fakt, že zajímavý program zvedne prestiž Sokola a jeho prezentace na různých soutěžích mu rozhodně neublíží. „Já teda jako musím říct, že mě to vůbec nevadí z hlediska toho, že si myslím, ať prostě dělaj cokoli, ale hlavně ať něco dělaj"; "No a další věc je to, že ať je to jakékoli sport, tak stejně jakoby ten Sokol reprezentujou, jo, ať je to všestrannost nebo cokoli jinýho, tak prostě reprezentujou Sokol" Co je dál pro respondenty důležité, je skutečnost, že to , že Sokol nabízí různorodé sportovní vyžití ještě neznamená, že se vzdává Tyršovy myšlenky všestranného rozvoje. „Takže já bych prostě byla pro cokoli, co se v tom Sokole bude dělat, i když to nebude Sokol. Protože, myslím si, že i jako, že i když sem do toho Sokola nechodí, jako přímo do té organizace, ale chodí sem cvičit, tak vědí, že chodí do Sokola, jako do, že to patří tomu Sokolu a cokoli, co se bude dělat, ať to bude od jakýkoli organizace, bude prostě dobrý..." Pouze chce nabídnout, co může, aby si lidé mohli vybrat, co jim bude nejvíce vyhovovat a mohli se tak zdokonalovat jak tělesně, tak i mravně. Když se zamyslíme, musíme konstatovat, že i toto přece byla Tyršova myšlenka. Vychovat národ zdatný, mravně silný a uvědomělý, který by byl schopen reprezentovat a bránit svůj stát.

7. Závěr

Z výsledků předkládané diplomové práce je zřejmé, že Sokol je svými členy vnímán v dnešní době především jako tělovýchovná organizace nabízející sportovní vyžití pro každého. Z široké nabídky sportovních, kulturních a vzdělávacích akcí si může vybrat každý a nezáleží na jeho věku ani výkonnosti. Proto má Sokol v dnešní době pořád své místo mezi dalšími sportovními organizacemi. Svým členům přispívá především výchovou k zdravému životnímu stylu a ke správnému chování v kolektivu. Tyto zásady se potom přenáší z generace na generaci, protože Sokol byl a stále je organizací, kam chodí celé rodiny.

Původní Tyršova myšlenka, ve které zakladatel sokolského spolku spojil tělocvik s výchovou a vlastenectvím, se sice nijak nezměnila, ale v dnešní společnosti, která má jiný žebříček hodnot, než jaký byl na konci 19. století a ještě i v polovině 20. století, se jí bohužel nedaří cele uplatňovat. Lidé dnes nehledají možnost téměř skrytě se angažovat pro dobro celku, ale chtějí se prosadit jako jedinec, a právě tento moderní trend nepřeje naplňování myšlenek, jako je ta sokolská. Přesto je možné, že by se sokolská myšlenka mohla ve společnosti znovu prosadit. Z výsledků vyplývá, že by taková situace mohla nastat, pokud by přišly pro český národ těžké doby, se kterými by se člověk nemohl vypořádat individuálně, ale byla by potřeba síla, která by naši společnost spojila.

Přesto lze některé z Tyršových myšlenek aplikovat i na dnešní společnost. Právě ty mají pro členy Sokola velký význam. Jedná se především o myšlenku bratrství a všestranného rozvoje lidí, který se uskutečňuje nejen při pohybové aktivitě v tělocvičně, ale i prostřednictvím kulturních programů na mnoha dalších Sokolem pořádaných akcích.

Jistě by bylo zajímavé zjistit, jak se uplatňovala sokolská myšlenka v zahraničních jednotách od jejich vzniku až po dnešní dobu. To by však překročilo rámec této diplomové práce, která se zaměřovala na český národ, a proto toto téma necháváme dalšímu zkoumání.

Tak jako jsem svou diplomovou práci začala jedním z Tyršových výroků,

chtěla bych ji i jednou z jeho myšlenek zakončit.

„Žádná věc lidská není povždy dokonalá, by v ničem lepší býti nemohla“
(Tyrš, 1920, 35).

8. Summary

The results of presented thesis prove that the Sokol is perceived by its members today primarily as a sports organization that offers entertainment for everyone. From the wide range of sporting, cultural and educational events has something for everyone, no matter of their age or performance. Therefore, the Sokol today kept its place among other sporting organizations. It brings its members primarily education to a healthy lifestyle and the need for proper team. These principles are then transmitted from generation to generation because the Sokol was and still is an organization which can be attended by the whole family .

Tyrš original idea, in which the founder of the Sokol Gymnastics Association teamed with the education and patriotism, do not in any way changed, but in today's society that has a different value systems than what was in the 19th century, it unfortunately fails to fully implement. People today, don't seek the opportunity to engage for the good of the whole, but they want to assert itself as an individual, and it is this modern trend of thought wish fulfillment, as the Sokol one was. However, it is possible that the Sokol idea re-enforce the company. The results show that such a situation could arise in case of Czech tough times, with which one could not deal individually, but would need to force our society to be united.

Nevertheless, some of the Tyrš ideas applied to today's society and for the members of Sokol are important. This is particularly the idea of fraternity and all-round development of people, which takes place not only in sports in the gym, but also through cultural programs at many other events organized by the Sokol.

Certainly it would be interesting to see how to apply the idea of foreign Sokol units from their inception to the present day. This would not have gone beyond this thesis, which focused on the Czech nation, and therefore leave this issue to further research.

As I began my thesis in one of Tyrš statements, I would like to present one of his ideas in the end.

„No human thing is perfect, it always could be better“ (Tyrš, 1920, 35).

9. Referenční seznam

- Dvořáková, Z. (1991). *T. G. Masaryk Sokol a dnešek*. Praha: Hříbal.
- Etrych, B. (1997). *Spějme dál!*. Na vlastní náklady.
- Evaldová, D. (1992). O sokolském bratrství. *Sokolský věstník*, 5, 6.
- Fikar, A. (1948). *Stručné dějiny sokolstva 1912-1941*. Praha: ČOS.
- Havlíček, V. (1946). *Tyrš hovoří k dnešku*. Praha: ČOS.
- Havlíček, V. (1948). *Sokolstvo, jeho myšlenka, organisace a vývoj*. Praha: ČOS.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, s.r.o.
- Hodaň, B. (Ed.). (2002). *Sokolství od XIX. do XXI. století*. Olomouc: Hanex.
- Hodaň, B. (2003). *Sokolství a současnost*. Olomouc: UP v Olomouci.
- Holý, L. (1993). Jan Masaryk a sokolstvo. *Sokolský věstník*, 3, 2.
- Hora, A. (1990). Vzpomínka na Jindřicha Fügnera. *Sokolský věstník* č. 6, 12, 13.
- Jandásek, L. (1935). *Sokolství Jindřicha Fügnera*. Brno: Moravský Legionář.
- Jandásek, L., & Pelikán, J. (1946). *Stručné dějiny sokolstva*. Praha: ČOS.
- Janota, M. (1994). Současné úkoly Sokola v ideové oblasti. *Sokolský vzdělavatel*, 2, 1,2.
- Janota, M. (1999). Naši prezidenti a Sokol. *Sokol sokolský věstník*, 3, 3, 4.
- Konečná, I. (2005). Edvard Beneš a Sokol. *Sokol*, 6-7, 25.
- Kozáková, Z. (1993). Obnova Sokola v roce 1968. *Sokolský věstník*, 5, 2.
- Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2002). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum.
- Krejčí, A. (1947). *T. G. Masaryk a Sokol*. Praha: ČOS.
- Krejčí, A. (2002). *Edvard Beneš a Sokol*. Praha: Společnost Edvarda Beneše.

- Kupka, M. (2006). Nehovoří Masaryk i k dnešku?. *Sokol*, 5, 25.
- Mach, O. (2004). *Sokol, československé legie a 28. říjen 1918*. Praha: ČOS.
- Mrzena, A. (1992). Sokolství přežilo dodnes. *Sokolský věstník*, 6, 7, 8.
- Nešpor, J. (2005). Bilance patnácti let (1). *Sokol*, 3, 22.
- Nešpor, J. (2005). Bilance patnácti let (2). *Sokol*, 4, 24.
- Novotný, J. (1990). *Slovo k historii*. Praha: Melantrich.
- Pacina, V. (1986). *Sport v království českém*. Praha: ÚV SSM.
- Petrák, B. (1992). Československé sokolstvo dnes. *Sokolský věstník*, 1, 3.
- Pleskač, M. (1999). Sokolské ideje ve 20.století a jak dál. *Sokol*, 8-9, 2.
- Pleskač, M. (2001). Obnova ČOS a kde jsme chybovali. *Sokol*, 3, 1.
- Pražák, A. (1946). *Dr. Miroslav Tyrš osvobozenský smysl jeho díla*. Praha: ČOS.
- Prchlík, V. (2009). Masarykův odkaz sokolstvu. *Sokol*, 2, 24.
- Roček, P. A. (2005). Pohled do budoucnosti Klemeňa Hanušová osobnost české historie. *Sokol* 6-7, 24-25.
- Slovo k historii č. 25, 1990.
- Šplíchal, K. (1992). Sokolové a heydrichiáda. *Sokolský věstník*, 5, 2.
- Štursová, K. (2004). *Dr. Miroslav Tyrš - Tvůrce české tělovýchovy*. Praha: ČOS.
- Tyrš, M. (1920). *Úvahy a řeči o věci sokolské*. Praha: ČOS.
- Tyrš, M. (1930). *Náš úkol, směr a cíl*. Praha: VZLET.
- Tyrš, M. (1968). *Hod olympický*. Praha: Olympia.
- Uher, B. (1996). *Příručka pro sokolské vzdělavatele*. Praha: ČOS.
- Volková, K. (2002). Jindřich Fügner. *Sokol*, 1, 6,7.
- Volková, K. (2002). Význam vzniku sokolského hnutí v českých dějinách. *Sokol*, 1,
- 6.

Vyskočil, J. (1993). Poslední hodiny Tyršova života. *Sokolský věstník*, 7-8, 4,5.

Žitná, J. (2001). Myšlenkový odkaz dr. M. Tyrše "Náš úkol, směr a cíl" ve vztahu k současnému sokolství. *Sokol*, 9-10, 5.

Žitná, J. (2010). Roky 1990 a 2010 - přemýšlejme. *Sokol*, 2, 2.

Retrieved 17.1.2011 from the World Wide Web

<http://www.sokol.eu/COS/sokol.nsf/View/1F6EA7ABDC46AAFFC1257300>

[002C7FD6?OpenDocument&cat=Organizace](http://www.sokol.eu/COS/sokol.nsf/View/1F6EA7ABDC46AAFFC1257300002C7FD6?OpenDocument&cat=Organizace)

10. Bibliografický seznam

- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basic of qualitative research 3e*. London: Sage Publication.
- Davies, M.B. (2007). *Doing a Successful Research Project using qualitative or quantitative methods*. New York: Palgrave Macmillan.
- Frömel, K. (2002). *kompendum psaní a publikování v kinantropologii*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Kaufmann, J.-C. (2010). *Chápající rozhovor*. (Marie Černá, Trans.) Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Kolektiv autorů. (1982). *Metody sociologického výzkumu I., Principy, struktura a strategie empirického výzkumu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as Qualitative Research, A guide for researchers in Education and the social sciences*. New York: Teachers Press.
- Silverman, D. (2000). *Ako robiť kvalitatívny výskum* (M. Štulrajter, Trans.). Bratislava: Ikar.
- Soukup, J. (2004). *Kvalitativní výzkum organizací: přehled přístupů a témat*. In *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku III*. (Michal Miovský, Ivo Čermák & Vladimír Řehan – Eds.). Olomouc: Sdružení SCAN.
- Švaříček, R., & Šedřová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, s.r.o.
- Thomas, R. Murray. (2003). *Blending Qualitative & Quantitative research methods in Theses and dissertations*. London: Sage Publications.

11. Přílohy

11.1. Příloha č. 1.: Dotazník

Dotazník k současnému pojetí Sokola	
U otázek 1. - 5. prosím zaškrtněte vyhovující odpovědi. U otázek číslo 10, 14 a 16, prosím, zaškrtněte a následně stručně vysvětlete svoji volbu.	
1. Do které věkové kategorii se řadíte?	
☐ pod 20 let	
☐ 21-30 let	
☐ 31-40 let	
☐ 41-50 let	
☐ 51-60 let	
☐ nad 60 let	
2. Ve kterém kraji České republiky žijete?	
☐ Hlavní město Praha	
☐ Jihočeský	
☐ Jihomoravský	
☐ Karlovarský	
☐ Královehradecký	
☐ Liberecký	
☐ Moravsko-slezský	
☐ Olomoucký	
☐ Pardubický	
☐ Plzeňský	
☐ Středočeský	
☐ Ústecký	
☐ Vysočina	
☐ Zlínský	
3. Pohlaví	
☐ muž	
☐ žena	
4. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	
☐ základní	
☐ střední bez maturity / učiliště	
☐ střední s maturitou	
☐ vyšší odborné	

☐ vysoká škola (včetně Bc.)
5. Kolik let jste již členem / členkou sokola? ☐ méně než 5 let ☐ 6 - 10 let ☐ 11 - 15 let ☐ 16 - 20 let ☐ byl/a jste členem/členkou v roce 1968 ☐ byl/a jste členem/členkou v letech 1945-1948
6. Jaké je vaše zaměstnání?
7. Co se podle vás v Sokole od roku 1990 změnilo?
8. Jaké je podle vás dnešní poslání Sokola jako organizace?
9. Jakou má Sokol podle vás funkci pro děti, mládež a dospělé?
10. Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? ☐ ano, jsem ☐ ne, nejsem Proč?
11. Jste spokojeni se současným Sokolem jako organizací? Pokud ne, co byste změnili na dnešním Sokole?
12. Jak vnímáte podstatu sokolství?
13. Jak se podle Vás idea sokolství změnila?

14. Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje?   ☐ ano, myslím si to   ☐ ne, nemyslím si to   Proč?
Co si myslíte, že by idea sokolství mohla přinést těm, kteří nejsou členy   15. Sokola?
16. Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství?   ☐ ano, myslím si to   ☐ ne, nemyslím si to   Proč?

11.2. Příloha č. 2.: Rozhovor

Rozhovor - 28.3.2011, TJ Sokol Dvůr Králové nad Labem

Téma: *Má v dnešní době sokolská myšlenka nějaký význam? Není vysoký počet sportů podporovaných Sokolem proti původní myšlence Tyrše a není pro Sokol nebezpečný (jak z hlediska ideje, tak po finanční stránce)? Měla by se dětem vštěpovat sokolská myšlenka a jak?*

- No já si teda myslím, že jako přímo v tom Sokole ta myšlenka je, jo, protože tady děláme jednak cvičíme ty děti, choděj na výlety choděj, hmm, prostě dělaj co šibřinky a takový věci, takže ta myšlenka tady je, ale myslím si, že jako teda mimo ten Sokol že už by se to jako těžko... Jo, ještě tady je důležitý, že se dělá zadarmo, jo, že vlastně nikdo z toho nemá žádnéj nějakěj zisk, jo, tady prostě děláme zadarmo. Ale určitě je, bez toho by to

asi nešlo. Kdyby prostě jsme sem chodili jenom jako že odcvičíme od do a budem za to mít tolik a tolik tak jaká myšlenka, žejo. Takže ta myšlenka v tom Sokole si myslím, že je. I když se to teda tak nějak...Já si myslím, že v Sokole určitě, ovšem potom ve společnosti jinde to už asi prostě se s tím nedalo nějak...protože dneska je všecho o penězích, žejo. V Sokole ...

- To je pravda, že to je rozdíl mezi klasickým jakoby oddílem, kde se teda trénuje vyloženě jakoby ten sport, žejo. Že tady je ještě to i doplněný, že tady jsou ty akce kolem, jsou tady ty výlety, ty děti se potkávají na všech možnejch závodech na všech možnejch akcích jiných, jezdí společně na ty tábory, což nikde jinde není...
- Jestli rozumím dobře i třeba tomu, dejme tomu jakoby myšlenka bratrství, asi bych teda já třeba bych neřekla bratrství, pokud tomu budu říkat dejme tomu kamarádství tak si myslím třeba, že jako by ty vztahy mezi těma dětma určitě to upevní, jo. Já když to vezmu z pohledu mých dětí, tak tím, že se neustále tady střetávají teda s těma dětma minimálně dvakrát do tejdne, pak ještě spolu třeba jedou na tábor na 14 dní, tak bych řekla, že to jsou kamarádství, já mám třeba vlastní zkušenost, na celý život. V tom bych asi viděla tu největší myšlenku pro mě. Je otázka, jestli já kamarádství a bratrství, jestli to je to samý....chápu to dobře?
- No, určitě by měla mít význam, žejo, tak hlavně v té jednotě, si myslím, já teda...že určitě ty děti, co sem choděj, choděj sem rádi, tak si musej uvědomit to, když tady cvičej jako velké celek, že prostě někam patřej, někam zapadaj a můžou se spolehnout na ostatní a zase ostatní že by se měli zase spolíhat na ně a pak určitě taky přistupujou ináč v kolektivu ve škole a v jakymkoliv jiným kolektivu, když jsou zvyklí se dělit o všechno a prostě spolupracovat, o té spolupráci to je a o tom kolektivu, si myslím...
- Tak my jsme teď po zkušenosti právě z který jako vychází vlastně ta myšlenka jsme učinili zkušenost, která mě překvapila, že, hmmm, ta myšlenka, ten základ, že teda by to děti mělo spojovat, tak nejenom spojovat, ale myslím si, že by měly ty děti, který chodí do Sokola, tak mít takovej kolektiv, aby se nejen na sebe mohly spolehnout, ale když právě potřebujou pomoc nebo hledaj kamarády, nebo prostě mít v Sokole takový

děti a takový kamarády, na který se vždycky můžou spolehnout, když budou potřebovat něco i, já nevím, ze školy, žejo, chodí tady i spolužáci, ale, aby měly takovej kolektiv, kterej, hmm, no, tak já začnu ještě znova z té zkušenosti, že teď se nám prostě stalo na plavání, že tam ne právě, já nevím, jestli jsi to slyšela, tam prostě si tam kluci tak nějak jako trošičku nedělali dobře a tam prostě hloupli s ručníkama, vytírali prostě si ručníkama nějakou vodu a mě to jako svým způsobem překvapilo a já jsem třeba chodila do Skauta a tam právě byl ten základ a pro mě doteďka je ten základ, že to jsou jako takový lidi na celý život, protože je spojuje právě ta myšlenka, jako tak ve své podstatě by se dalo říct, že je to podobný, ale právě je spojujou ty společný zájmy a do Sokola taky nepůjdou všechny děti, prostě je spousta dětí, o kterejch vím, že by tam nešly, protože prostě by jim vadilo, že se musí něčemu podřizovat, to znamená ta disciplína. Já si myslím, že třeba ta disciplína je strašně důležitá, i když jako vím, že některým dětem to třeba úplně nesedne, ale prostě takovej ten základ, že vím, že když se něco řekne, tak se to udělá a můžu se na to spolehnout, tak to se jim v životě vždycky bude hodit, žejo. Vědět, že prostě jsou nějaký meze, který se nepřekračujou a prostě tím, že se docílí nějaká ta disciplína, tak ty děti můžou dělat to co dělaj, žejo, kdyby to nebylo, tak prostě nemůžu mít družstvo a dělat nějakou tu činnost, když prostě nebudou poslouchat, takže bych řekla, že to má i tenhle jako i teď, že to má právě ten výchovnej směr, protože ať je to jak je to, tak v té škole je to prostě už nenaučí a kdo nemá základ z rodiny, tak ve škole je to nenaučí, protože tam prostě to vypadá tak, jak to vypadá, takže bych řekla, že ten Sokol je právě třeba i v tomhle výbornej, žejo, že ty děti prostě budou mít nějakou úctu jako i k těm dospělej, to je další věc, žejo, že vlastně ve škole je prostě někdo nadřizenej a pak si můžou říkat o něm co chtěj, prostě je to pro ně autorita, ale myslím si, že tady je to jiný i právě v tom, že právě třeba i těm dospělej tykaj, tak jako získavaj i takovej ten vztah jako je to dospělej, mám k němu úctu, ale zároveň je to pro mě partner, to je taky docela dobrý, kde jinde se jim to stane, aby dospělej pro ně byl partnerem. Většinou je to někdo jako ne nadřizenej, ale nadřazenej. Řekla bych, že takhle se k

učitelům jako úctu, to si ten učitel musí udělat, málo kterej to tak má, ale prostě... Vnímám to tak, že ty děti, i když je maj jako ty dospělý jako partnery, tak furt k nim maj tu úctu. To bych řekla že zrovna u tý Pavlínky je vidět, tam je to vidět hrozně. Protože tady jí maj jako partnerku, ale přitom ve škole i ty děti v tý první třídě nemaj absolutně problém jí brát jako autoritu a vykat jí, žejo. To je prostě tak, to mě třeba příjemně překvapilo, že to ty děti dokážou rozlišit a řekla bych, že si toho docela váží.

- Jo, myslím, že to smysl má, že kdyby se k tomu vedly, ty dnešní děti, tak nebudeme mít tady na tom skateparku (přímo před sokolovnou je vystavěný nový skatepark, který využívají především adolescenti k popíjení alkoholu, kouření apod., a je tam velký nepodárek, nehledě na to, že se vyskytuje hned vedle pomníku sokolům padlým za války, který je kvůli tomu velmi poškozený – pozn. autora) takovej chlív a bordel, protože prostě to tam bude zkultivovaný a budou to, budou se chovat jinak třeba, žejo. Asi tak teda.
- Jenže dneska to je obráceně, když se chováš slušně, tak seš za blbce, všude.
- No, ale ta otázka byla, jestli si myslíme, že to teda tady funguje.
- Význam to má, ale nefunguje to.
- No, to určitě, ale ...
- Ale já si zase myslím, že ono v dnešní době o toho ducha některým až tak nejde, že každej v tom sportu, když už, tak chce spíš vyniknout, jo prostě získat něco, já nevím, já jsem někdo a jde o jedince víceméně, než, což bylo asi si myslím větší smysl, že jako dohromady ty lidi měli jít víc a to dneska jako až tak nefunguje, no.
- Ale aspoň třeba nepodváděj...
- Je pravda, že aspoň k tomudle...
- ..zakaždou cenu musí vyhrát...
- ..ano, ano, vítězství za každou cenu anebo nebo za nějaký jako, že už od malička je jako vedou k tomu, že za nějaký prachy, žejo, nebo prostě ty hokejisti dostanou mobil nebo něco, žejo. Že jim slibovali kredit do mobilu hokejistům a tak no...ale že aspoň v tomhle, nebo že se k nim, že jim

nenadáváš sprostě. Když slyšíš ty fotbalisty, jak tam, jak tam nadávaj těm dětem, tak, sprostě i tam na ně pokřikujou, tak ...todle aspoň tady není, žejo.

- No to si myslím, že tady jako...né, ale tak snažíme se, jako to vždycky záleží na tom trenérovi, vždycky to na něm záleží, takže myslím si, že my se tady jako snažíme, ale
- Je to těžký..
- Snažíme se...
- A pozitiva, pozitiva pro dnešní život...nevím no, jak Míra říkal slušnej člověk, mám pocit, že slušnej člověk v dnešní době moc nebere, jako že, nevím, no to je můj pocit..
- No, ale ty z toho máš dobrej pocit, žejo
- Já jo, já bych se nemohla chovat tak jako i přes mrtvoly. Ale když to dneska vidíš, tak...
- Ale jo, tak jako jdeš támhle kolem pomníku, spratek tam stojí na pomníku, skáče, ty mu vynadáš, on se ti vysměje, žejo, tak, ty máš akorát vztek
- Pak už chybí jen to v paži sílu
- Jenom, jak jsme k tomu 150. výročí jsme jakoby vymejšleli v centrální úrovni nějaký takový myšlenky, takže 150 let v pohybu, žejo. A jedno z toho, což mě přišlo jako úplně geniální, je Sokol víc než sport, jo? Že to jako není jenom o tom sportu, ale že to je o tom, o tý kultuře a jak má Sokol spoustu uměleckejch souborů a prostě teďka hraje, Formani hrajou Prodanou nevěstu a tohle, takže to jako není jenom o tom sportování, ale je to hlavně o tom takovym, a vždycky vítězka naše Zelená, vzdělavatelka téměř devadesátiletá, která to sokolství má hodně, hodně v sobě zakořeněný, tak vždycky říkala: "Jo za první republiky", to si teprve člověk jako s odstupem uvědomí, jaká to byla organizace, vlastně. Tady v tom Sokole byli všichni továrníci, všichni statkáři, to byli starostové, to byli vážení lidé, kteří, prostě, tenkrát to mělo skutečně ten kredit, že to byla prestiž být v Sokole a skutečně tedy ten majetek, kterej teď teda obhospodařujeme někdy stěží, tak, hmmm, oni ho z těch darů, vyloženě z darů, dokázali postavit sokolovny a opravdu sváželi to kamení na těch

vozech a ...

- To už by dneska asi těžko...
- Ale tak jako já s tím mám osobní zkušenost jakoby dobrou. My jak jsem stavěli tu sokolovnu...
- No ale na tý vesnici je to dneska jakoby trošku jiný, víš...
- ...bez problému jsem udělala tři darovací akce jakoby opravdu, kupte si metr podlahy, nebo něco podobnýho a prostě funguje na takový vesnici já jsem za tři roky sehnala na darech asi 220 000, což mě přijde úplně úžasný, takže skutečně to není, to není jenom o tom sportování, ale
- třeba tady je článek z Vlкова, co oni všechno dělaj, je to vesnice jo a dělaj tam tolika strašně věcí, moc...

- Druhy sportů v rámci všestrannosti určitě Sokol finančně nevyčerpávají...
- Víš co, ono třeba na tu gymnastiku je už potřeba, třeba pro vesnici to je skoro nemožný, vybavení takový...
- No tak tady třeba není řeč o tý gymnastice, tady je třeba florbal...
- Ale já si zase myslím, že to jsou moderní sporty jako, a pokud se Sokol neotevře moderním sportům, tak mi připadne, že jako organizace bude stagnovat a nepřitáhne další...prostě ty děti, všestrannost je perfektní, ale všestrannost jim vydrží do určitýho věku a pak je to prostě přestane bavit a pokud jim Sokol nenabídne něco zajímavějšího, tak oni odtud odejdou a půjdou do jinejch...
- Půjdou jinam
- ...takže zase na druhou stranu si myslím, že pokud Sokol by tady tou cestou nešel, tak by mu zůstaly jenom ty malinký dětičky a ty, takový dejme tomu už výkonnostně zajímavější by mu odešly pryč, žejo. Což se i tak stává, žejo, spousta dětí přechází pak jakoby do jinejch sportů a do jinejch oddílů a je to někdy třeba škoda. Jo já tadyhle v tom si myslím, že ten Sokol je docela jako otevřenej. Já mám zkušenost, je pravda že mám teda jenom ve Dvoře, ale protože jsem jakoby nějakou dobu působila u Skautů, tak ty vyloženě, alespoň tady ve Dvoře, stagnujou, to je prostě v podstatě, že se neustále ohlížejí, co jako bylo a právě že se ohlížejí hodně k tý původní myšlence, která už je zastaralá. Tam, můj názor je, že už nemaj těm dětem co nabídnout a oni zatím ani nechtěj a to si myslím, že by byl průšvih, kdyby se to stalo Sokolu. Právě, že Sokol tím, že tam je zase ten sport, tak si myslím, že má jako daleko větší a širší možnost záběru a ty děti oslovit a zaujmout. A i když tam zůstane ta původní myšlenka, tadyhle toho všeho, žejo.
- Já teda jako musím říct, že mě to vůbec nevadí z hlediska toho, že si myslím, ať prostě dělaj cokoli, ale hlavně ať něco dělaj, jo? Já si myslím, že jako, já teda po týdle stránce (finanční) na to ne nechci říct nekoukám nebo nehledím to vůbec ne, to bych řekla, že hlavně podle města. Prostě základ by měl vycházet od města, nic jinýho tady není, ten Sokol prostě pro to město dělá strašně moc, protože ty děti nějak zabavuje, jak jinak skončej,

žejo, támhle někde, prostě, stačí tady se kouknout na to hřiště. Takže já bych prostě byla pro cokoli co se v tom Sokole bude dělat, i když to nebude Sokol. Protože, myslím si, že i jako, že i když jsem do toho Sokola nechodí, jako přímo do té organizace, ale chodí sem cvičit, tak vědí, že chodí do Sokola, jako do, že to patří tomu Sokolu a cokoli, co se bude dělat, ať to bude od jakýkoli organizace bude prostě dobrý, protože děti, který nemaj takovejdlé základ, tak jsou minimálně ochuzený, ale hlavně nemají základ do toho života, no? Finanční otázka je hold..

- No a další věc je to, že ať je to jakékoli sport, tak stejně jakoby ten Sokol reprezentujou, jo .. ať je to všestrannost nebo cokoli jinýho, tak prostě reprezentujou Sokol a když prostě ty sporty, je ta možnost, aby tady byly, tak proč ne. Ať se zapojí co nejvíc lidí. Ono, každému všestrannost taky nesejde, každej prostě je jakoby na něco inýho no a někdo by se v tom plácal, byl by něšťastnej, tak půjde hrát florbal, tam je spokojenej, proč ne?
- A když vlastně jsou potom nástěnky, žejo, sokolský, na začátku roku, tak je to sokolská nástěnka, jako sokolská vitrína a jsou tam všechny ty sporty, takže já bych řekla, že lidi si to i s tím spojujou. Já teda musím říct, že mě třeba jako vůbec nenapadlo přemejšlet, že některý pod ten Sokol nepatří, žejo.
- No je to, a zas, je to prostě takový rozmanitější. Co si budem povídat, kdyby to byla jenom všestrannost, bude tu polovina lidí. Jak v každým městě, tak v celý republice, všude, bylo, byla by tu polovina lidí. Takhle prostě se zapojí víc lidí, předávaj si to víc mezi sebou, každej prostě má svoje oblíbený, tak proč by to nedělal. Když může, dejme mu tu příležitost, ať to teda dělá, lepší než aby se ty děti šly támhle někde mrskat a neměly žádný zájmy. Tu kondičku si, jako, získaj ve všestrannosti stejně jako v tom badmintonu, kdekoli. A čím víc lidí, tím líp, podle mě, prostě ta organizace to zaprvý potřebuje a zadruhý nákej způsob života je přece jenom trošku jinej, když člověk se něčemu věnuje, anebo když nedělá vůbec nic. A pak se to odrazí i na jeho dětech a prostě dál, to je, žejo, má to několik návazností, to není jenom, nekončí to jenom tím člověkem, pak to může předat dál, nebo nepředá nic, když nemá co.

- To je taky výborně vidět, žejo, vždyť tady jsou celé rodiny..
- No, přesně tak...
- Opravdu, prostě, no, dobrý základ. Ale jako město si toho neváží, nemůžu si pomoci, no...není, jako příliš velká podpora není, jako já chodím hrát ještě volejbal, což je tělovýchovná jednotka a ty taky třeba moc nedostávají, ale, když pak prostě člověk vidí a slyší kolem kolik dostává hokej, kolik dostává fotbal, tak to je, to je prostě...přitom si myslím, že ten Sokol je prostě známka, nebo by byla, kdyby se tomu jako nějak víc věnovalo prostoru, tak by to byla jako výborná známka.
- No, ale zas po té finanční stránce, Sokol podle mě je nejpřístupnější všem sociálním vrstvám...no, kdo si může dovolit hrát tenis nebo hokej? Ale do Sokola si může dovolit chodit skoro každý.
- No je to tak, že ty lidi, který chodí do Sokola jsou takové zájmové skupiny, který se pak potkávají na různých místech, že to je taky vidět. Že prostě ty lidi, který jsou v Sokole, tak je třeba neustále potkáváme na kreslení nebo je potkáváme někde, že to je taky takový základ, žejo. Že prostě se rozvíjej i dál, nejenom tam, ale je to, je to prostě tím založením, no. Myslím, že jedině podporovat.
- No je to pravda, takhle jak to říkáš, protože vlastně ty děti, a je to asi o těch rodičích, rodič, prostě, když podporuje dítě v tom Sokole tak většinou chce, aby bylo, aby se rozvíjelo jakoby do všech stránek, i do hudební, do výtvarný, takže je to přesně, jak říká Karolína, potkáš dítě v Sokole, to stejný dítě potkáš v lidovce, že hraje na nějaký nástroj, stejný dítě potkáš většinou v nějaký výtvarce a ty děti jsou prostě takový všestranný. A je to teda hodně o těch rodičích, jestli to dítě taky podpořej nebo ne.
- A ten Sokol je vlastně jedinej z těch sportů, kde to dítě může chodit, prostě s těma dětma sem chodim od dvou let, žejo, vy jste tady pomalu od narození..
- To je pravda, no...
- To nic jinýho takovýho nemá, žejo. Jako jo, začínaj tak od pěti, ale opravdu tady to cvičení je skutečně od malinka. To je další věc, žejo.
- Od malinka a dokad' můžeš. A na druhou stranu dokad' můžeš. To taky

málokterej sport ti nabídne, že dokad' můžeš. Prostě když už na to nemáš a tady prostě se přizpůsoběj lidem co už nemaj na určitý tempo, tak je prostě cvičení mírnější a přizpůsobujou se těm lidem co sem choděj. Ne, že oni by se měli přizpůsobit nějakému cvičení, když někam jdou, podle mě se Sokol přizpůsobuje věku.

- Je to na výkon, jako jsou soutěže, jsou závody, je to na výkon, ale není to na tom postavený. Je to takový jako vyvrcholení, není to prostě ten základ, musíš makat, abys byl nejlepší, nebo když to vezmu opravdu do důsledků, ale je to prostě o tom něco umět, pak prostě ukázat, že to teda umim. Ale není to o tom, že prostě budem jenom žejo makat makat makat, abychom byli ti nejlepší a tím to končí. Tím to nekončí, že? Tady je to taková ta třešnička na dortu. Ta odměna.
- No dívej, ono, je pravda, že když ty děti jsou malý, tak všestrannost je perfektní, protože je rozvíjí všestranně, ale čím jsou starší, tak se chtěj na něco specializovat a chtěj už se věnovat něčemu co jim jde, co je baví třeba a když by ten Sokol třeba strašně urputně držel na tý všestrannosti, tak prostě bude mít těch členů míň a míň, protože ty dospěláci prostě ...
- Nejen dospěláci, ale i velký holky prostě, kdybys nutila někoho dělat gymnastiku, když bude mít 60 kilo holka v devátí třídě, tak skončí, zatímco ...
- Tak třeba někoho zajímá tanec...
- No, nebo něco jinýho...
- No jasný, nebo, ale to pak už není přímo Sokolem, ale může místo toho dělat nějakou atletickou disciplínu, volejbal cokoli...
- Přesně tak, třeba těch holek, který díky tý atletice tady vydržely daleko dýl, třeba, než by vydržely anebo ten badminton nebo cokoli..
- Já jsem teda pro tohle..
- Já jsem taky pro to podporovat a...
- Určitě
- ...aby to bylo tak nějak na stejný úrovni, když to není výkonnostní samozřejmě, žejo, tak ... všichni stejný podmínky, mě pak třeba vadí, když by ta všestrannost měla doplácet na ty sportovce, žejo, to se mi pak nelíbí,

samozřejmě, myslím finančně, žejo..protože ti sportovci maj samozřejmě vyšší nároky, potřebujou žejo, jezděj po nákejch závodech a to je dražší, žejo

- No to je pak ta finanční otázka, to pak už musí být dána nějaká pravidla pro tohle, ale žejo jak ta otázka zněla tak já jsem určitě pro tyhlety nové věci, že každý chce zkusit něco novýho, jo, to prostě jinak to nejde, takže...
- Já jsem pro!
- Jinak bych řekla, že třeba jako my jako jsme, my tady máme všechno to zázemí perfektní, protože máme teda svoje prostory ve kterejch cvičíme, nejsme pod tělovýchovnou jednotou, což tady teď v současný chvíli je velký plus, že prostě oni tam maj problémy a nás se to netýká a vlastně žejo, ale jsou jednoty, který teda nemaj to svý zázemí, který si musej pronajímat ty prostory a to už asi taky není žádná sranda, žejo, jako udržet tu činnost a všechno, to už je těžký....
- To kdybychom zůstali jen u všestrannosti, tak bychom pak byli jako ASPV, tam prostě fakt by to bylo jenom taková ta skupina lidí, který teda se chtěj věnovat jakoby tý všestrannosti a těm hromadnejm vystoupením, ale tajdle vlastně, a když se tam objeví někdo šikovnej, talentovanej, tak ho někdo zchlamstne jinej, žejo a my se tady snažím, když tady máme děti šikovný na atletiku, aby nám je neschlámstaval někdo jinej, ale abysme si je teda vedli my sami a aby ten Sokol teda prostě nebyl jenom při zemi...
- A že by to vyčerpával finančně, to si nemyslím, prostě jako lidi musej mít větší nároky, tak musí mít taky větší zisk z příspěvků od členů...
- A to je všude, ať půjde, když to nebude Sokol a půjde někam jinam, tak všude budou velký příspěvky..
- To jo, ale že by to vyčerpávalo Sokol, jako jo, když necháš stejný příspěvky, když dáš stovku na rok, tak to jo, ale v dnešní době jsme na tom ještě furt dobře...
- Nebo, že se třeba jinde boje, že by jim tam nepřišli, kdyby prostě zvýšili náklady na to, to ale přece nejde, aby chodil zadarmo tady na nějakej florbal nebo já nevím na co ... na trampolíny, to všechno se opotřebovává, tak z čeho se to má platit, žejo..

- Ale furt si myslím, že Sokol, třeba vůbec ve Dvoře, je jeden z nejlevnějších...
- No určitě
- No furt máme poloviční jakoby požadavky oproti lidušším a všem těmhle...
- Jinak si myslím, že kdyby tady ten Sokol nebyl, tak takový ty normální děti, který nejsou vyloženě nadaný a nechtěj se s nima rodiče mlátit a dávat je už od malička na brusle a na hokej, tak jako kde by byly, podívej se co tady je dětí, žejo. A když to vidím ve škole, jak ty co nikam nechoděj nebo nechoděj sem, jak jsou neobratný, no to je hrůza..
- Tam vždycky v těch třídách co jsem já kdy učila, tam vždycky byly i děti, který chodily do Sokola, ale to bylo už za mě, když já jsem byla malá, nebyla jsem žádná hvězda, ale furt jsem, furt jsem byla někde v té třídě, jo nebo co, stačilo mi to, při studiu na pedáku, všude mi to stačilo, co jsem se tady naučila prostě a vystačila jsem si s tím a dobře jsem si s tím vystačila, žejo, takže jako si myslím, že jako tady ten Sokol má svý místo a prostě...
- A i ze svý zkušenosti, že si vždycky říkám, že dokud jsem cvičila to náradí, tak to tělo, já nevím, jestli Mirek má nějakou zkušenost, určitě, protože to tělo to nejvíc posílí a to jsem byla jako docela, ne namakaná ty svaly, ale jako takový zpevněný to tělo a ten kdo to nedělá, začne třeba jen tím tenisem, tak nemá, nemá takový jako takovou tu pružnost celého těla...
- Ale jo, jako ten Sokol je fakt, že by se měl otvírat novým směřům ... jsem vzala loni jednoho známýho do Tyršova domu, Lila to tam zná, žejo, jak to tam vypadá, tak prostě říkal, ježišmaria, tady se zastavil čas v pětačtyřicátým, ono to opravdu takhle vypadá, tam jsou ty původní, ale tak ono je to prostě jako nádherná historická budova, ono to nejde tam dát moderní dveře, ale prostě i takovej ten puch tam sedí, žejo prostě...
- Prach tam...
- ...a jako já teďka jsem prostě od loňska už jsem tři čtvrtě roku předsednicí české obce sokolské a ono není vůbec jednoduchý to změnit, ale třeba se nám to povede, teď budeme mít novou starostku nebo starostu, uvidíme, koho si zvolíme za šest tejdnu a věřím, že to dostane jinej šmrnc trošku, protože, při vší úctě k bratru Bernardovi jako neudělal pro tu propagaci

Sokola vůbec nic

- Já si myslím, že vždycky musí přijít někdo mladej, kdo má nápad alespoň nějaký....
- Jako musí se ten Sokol přizpůsobovat dobře, co si budem povídat...
- Je to opravdu těžký, těžký a teď si myslím, že se to konečně podaří prolomit v tom předsednictvu, že už jsme převážlivě samý takový ty progresivnější a i s tou Saskou, že už se to hnulo všechno, žejo, teď jsme opravdu teda v hodně, v hodně blbě situaci, no, to nevíme, ale věřím, že Sokol to přežije a to bude dobrý...

- Hele, já myslím, že třeba o tom Tyršovi nebo tak je docela dobrý to udělat třeba na tom táboře, tam na to je čas, jo, při cvičení asi takováhle věc se dělat nedá, jo, to by prostě bylo škoda toho času, ale třeba na tom táboře, tam na to čas je, tak jako jim o tom něco říct, já si myslím, že to jako není špatný
- To jméno by asi jako měli znát a měli by mít představu trošku
- Ale je pravda, že během roku v podstatě na to není čas, zvlášť když
- Význam to má, ale je to takovej trošku, žejo, v tom dnešním životním stylu je to dost náročný a v tý uspěchaný době, že třeba i my tady, kolik máš času na to jim tady něco vykládat, když chceš s nima stihnout něco si zacvičit, můžeš to s nima třeba pak udělat na tom výletě nebo na táboře, kde teda na ně máš čas, kde můžeš na ně nějak působit, ale v tý tělocvičně to zas tak nefunguje úplně.
- Můžeš, můžem říct, že prostě musej hrát slušně, že chovat k sobě se maj slušně..
- ..no jako v průběhu toho cvičení...
- ...a ne jako zvěř támhle na fotbale
- To jo, to je pravda
- No to asi, já si myslím, že by se to o tom určitě měli dozvědět. Tady se to spíš děje to, že se to dozvedí na táboře, tam se to dovědí každěj rok, myslim si, že takovym způsobem, že si to pamatujou všichni, že si to zapíšou, že jim to Pavlínka podává velmi dobře, ale zase děti, který teda nejezděj na tábor, tak si myslím, že o tom něvědí vůbec nic. A teď jde o to, jestli kdyby se udělala hodina povídací, diskutovací na tohle téma, jak by na to ty děti reagovaly. Myslim si, že tady jsou i děti, který by prostě měly spoustu různých nevhodnejch poznámek a že by to třeba i těm ostatním znechutily. Takhle na tom táboře všichni seděj, všichni poslouchaj a myslim, že si všichni z toho odnesou. A taky na tábory jezdí taková trošku iná zase skupinka dětí. Děti, který jsou víc do kolektivu, víc do party, pak vlastně děti, který jsou hodně individualisti, tak většinou nejezdou, většinou, to si myslim, že to pak jsou opravdu ty děti, který by rušily při ty diskuzi a že to jsou děti, který prostě zajímá sport jako takovej a ne Sokol jako takovej.

- To já tohle nemůžu říct, žejo, já na tábory nejezdím, ale jako pokud není takováhle akce mimo to cvičení, tak těžko jim to tady takhle vykládat, ale rozhodně si myslím, že by to vědět měly, žejo protože ... to je potom to vypadá tak jak to vypadá, žejo, když tady někdo leze po těch pomnících, nemají o tom páru a to nebyly jako děti ze Sokola, jo, ale to je úplně, já myslím, že takovejch témat je spousta, že prostě pokud nemaj páru o tom, z čeho to vychází, tak potom je ten vztah jinej, ale jako to nejde dělat na cvičení, to prostě..
- Teda, no, je teda fakt, že Nik ted'ka v pátý třídě se to učily ve škole, že si o tom povídali, což mě teda překvapilo, že ve škole si o tom povídali, že při vlastivědě, těžko říct, že se to...ted' jde o to, jestli učitelka třeba nevyužila toho, že tam má pár dětí, který do toho Sokola choděj v tý třídě a jestli prostě ňák to povídání nevzniklo z toho..
- Což je taky ale výboný..
- ...což je možný, ale jako určitě to probrali, povídali si o tom, takže ňákej přehled ty děti, co vlastně do Sokola nechoděj, o tom maj, ale jestli ve všech školách, nebo ve všech třídách...myslim si, že ne.
- Je fakt, že třeba kdo, který jednoty se účastněj zálesáckýho závodu zdatnosti, což tady sice bohužel není v naší župě zrovna moc jednot, tak ty maj třeba, jako historie sokolství je jedna oblast, kterou jako oni musej plnit, žejo v tom zálesákovi, takže tam jako to musej mít, musej se to naučit

11.3. Příloha č. 3.: Fotografie

Ilustrace 1: 28.10.1925 - oslava 28. října

Ilustrace 2: Slet 1948 – průvod

Ilustrace 3: Slet 2006 - průvod

Ilustrace 4: Slet 1938 - průvod

Ilustrace 5: Slet 2006 - průvod

Ilustrace 6: Slet 2006 - průvod

12. Seznam příloh

Ilustrace 1: 28.10.1925 - oslava 28. října	112
Ilustrace 2: Slet 1948 – průvod.....	112
Ilustrace 3: Slet 2006 - průvod.....	113
Ilustrace 4: Slet 1938 - průvod.....	113
Ilustrace 5: Slet 2006 - průvod.....	114
Ilustrace 6: Slet 2006 - průvod.....	114
Ilustrace 7: Znak Sokola pro dnešní dobu	115

13. Seznam tabulek

Tabulka 1: Věk respondentů.....	46
Tabulka 2: Kraj, do kterého patří sokolská jednota.....	47
Tabulka 3: Pohlaví respondentů	47
Tabulka 4: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	47
Tabulka 5: Doba členství respondentů v Sokole	48
Tabulka 6: Co se podle vás v Sokole od roku 1990 změnilo?	49
Tabulka 7: Jaké je podle vás dnešní poslání Sokola jako organizace?	51
Tabulka 8: Jakou má Sokol podle vás funkci pro děti, mládež a dospělé?.....	53
Tabulka 9: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole?	57
Tabulka 10: Jste spokojeni se současným Sokolem jako organizací? Pokud ne, co byste změnili na dnešním Sokole?	60
Tabulka 11: Jak vnímáte podstatu sokolství?	62
Tabulka 12: Jak se podle vás idea sokolství změnila?.....	64
Tabulka 13: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje?	68
Tabulka 14: Co si myslíte, že by idea sokolství mohla přinést těm, kteří nejsou členy Sokola?	70
Tabulka 15: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství?.....	74
Tabulka 16: Názory na ideu sokolství v dnešní společnosti	77

14. Seznam grafů

Graf 1: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Věk.....	54
Graf 2: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Kraj.....	55
Graf 3: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Vzdělání.	55
Graf 4: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Doba členství.....	56
Graf 5: Jste spokojeni s všeobecným povědomím o Sokole? Pohlaví	56
Graf 6: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Věk.	65
Graf 7: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Kraj.....	66
Graf 8: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Vzdělání.	66
Graf 9: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Doba členství... ..	66
Graf 10: Myslíte si, že se v dnešní době idea sokolství uplatňuje? Pohlaví.	67
Graf 11: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? Věk.	71
Graf 12: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? Kraj.....	71
Graf 13: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? Vzdělání.	72
Graf 14: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? Doba členství.	72
Graf 15: Myslíte si, že dnešní Sokol naplňuje myšlenku sokolství? Pohlaví.....	73